

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Andreas Bjelland Eriksen

Ref.nr.:
Saksnr.: 23/2668
Dato: 19. juni 2026

Fastsettelse av forskrifter om vern av 18 skogområder i Nordland fylke.

1. Innledning

Etter naturmangfoldloven § 34 jf. §§ 35 og 37 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift om vern av områder som nasjonalparker og naturreservater. Klima- og miljødepartementet (KLD) foreslår at det fastsettes forskrifter om vern av 18 skogområder.

1.2 Kort redegjørelse for saken

Forslaget omfatter ca. 46,6 km² nytt verneareal og vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom bl.a. behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* og Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur*. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser.

Forslaget er også en oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak 3. desember 2015, som lyder: *"Stortinget ber regjeringen sørge for en gjennomgang av Statskog SFs ordinære skogeiendommer for verneverdig skog, og legge til rette for at verneverdig skog i deres eie kan vernes etter naturmangfoldloven."* Områdene som foreslås vernet eies av Statskog SF.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommune og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt forslagene på høring. Høringen er gjennomført Statsforvalteren i Nordland.

Områdene ligger i reinbeitedistrikter. Statsforvalteren har gjennomført konsultasjoner med berørte reinbeitedistrikter, og KLD har gjennomført konsultasjon med Sametinget, jf. omtale i kap. 7.4.

Etter høring har Statsforvalteren sendt sine vurderinger og forslag om vern etter naturmangfoldloven til Miljødirektoratet. Miljødirektoratets vurderinger og tilråding er deretter oversendt KLD.

Det er i verneplanprosessen foretatt grundige vurderinger av mulige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. For departementets vurderinger av de ulike forslagene vises til bl.a. kap. 2.5, 3.2, 4 og 11.

2. Forslag

2.1. Generelt om forslaget

KLD tilrår opprettelse av 18 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. 10 områder er nye naturreservater, 7 områder er utvidelser av eksisterende naturreservater og et område er utvidelse av nasjonalpark. Alle områdene eies av Statskog SF.

Tilrådingen omfatter ca. 46,6 km² nytt verneareal hvor ca. 26 km² er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet etter naturmangfoldloven:

1. Austervefsna naturreservat (utvidelse) i Hattfjelldal kommune
2. Bollermolia naturreservat i Hemnes kommune
3. Breiskardet naturreservat i Grane kommune
4. Danielåsen naturreservat (utvidelse) i Grane kommune
5. Holmvassdalen naturreservat (utvidelse) i Grane kommune
6. Kappfjellmoen naturreservat i Grane kommune
7. Litlfiplingdalselva naturreservat (utvidelse) i Grane kommune
8. Litlfjellet naturreservat/Rånhtjoenhvaartoe eatnemedajve i Grane kommune
9. Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmedajve (utvidelse i Grane kommune)
10. Mikkeljordmoen naturreservat i Hattfjelldal kommune
11. Olaåsen naturreservat i Vefsn kommune
12. Simafjellet naturreservat (utvidelse) i Hemnes kommune
13. Skardmodalen naturreservat/Skaalma eatnemedajve (utvidelse) i Hattfjelldal kommune
14. Spølremvatnet naturreservat i Grane kommune
15. Stavvassdalen naturreservat i kommunene Grane og Vefsn
16. Stortuva naturreservat (utvidelse) i Hemnes kommune
17. Svartvasselva naturreservat/Tjeehpesjaevrienjohke eatnemedajve i Grane kommune
18. Svartåga naturreservat i Hemnes kommune

2.2. Begrunnelse for verneforslaget

Verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til bl.a. gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* og Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur*:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) og Meld. St. 35 (2023-2024) legger opp til videreføring av arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog.

Et viktig grunnlag for arbeidet med skogvern på Statskog SFs arealer er Stortingets anmodningsvedtak 3. desember 2015, som lyder: "*Stortinget ber regjeringen sørge for en gjennomgang av Statskog SFs ordinære skogeiendommer for verneverdig skog, og legge til rette for at verneverdig skog i deres eie kan vernes etter naturmangfoldloven.*"

Verneforslaget bidrar til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8, jf. også naturmangfoldloven § 33 g om økologiske og landskapsmessige sammenhenger.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneforslaget vil også bidra til å nå FNs bærekraftsmål nr. 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, blant annet ved at man fanger opp truede og nær truede naturtyper og leveområder for et stort antall truede og nær truede arter.

2.3. Hjemmelsgrunnlag

Av de 18 skogområdene foreslås 17 områder vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34 jf. § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Et av områdene foreslås vernet som en mindre utvidelse av Lomsdal-Visten nasjonalpark i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf. § 35. Vilkåret for å kunne verne et område som nasjonalpark etter naturmangfoldloven § 35 er at det dreier seg om et større naturområde som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

2.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og leveområder for et stort antall truede og nær truede arter. Områdene omfatter et stort mangfold av skogtyper, blant annet gammel granskog, gammel furuskog, kalkgranskog, boreal regnskog, skogdekte bekkeklofter, gråor-heggeskog og høgstaudebjørkeskog.

Områdene som foreslås vernet omfatter følgende rødlistede naturtyper, jf. rødlista for naturtyper 2018: boreal regnskog (VU-sårbar), høgstaudegranskog (NT – nær truet), kalkgranskog (VU), kalk- og lågurtfurskog (VU), flomskogsmark (VU).

Det er registrert en rekke rødlistede arter i områdene. For artsgruppen fugl er det registrert en art i kategori kritisk truet (CR), tre fuglearter i kategori sårbar (VU) og 5 fuglearter i kategori nær truet (NT). For artsgruppene insekter, karplanter, lav, sopp og moser er det registrert totalt 90 nær truede og truede arter per 19.4.2022.

I de foreslåtte verneområdene er det registrert en rekke arter som vurderes som norske ansvarsarter. At en art er norsk ansvarsart innebærer at Norge har mer enn 25 % av

europaisk populasjon. En stor andel av dette er arter i kategori livskraftig (28 stk.), og gjelder i stor grad vanlige arter med nordlig utbredelse. Det gjelder også 15 arter som er rødlistet i kategoriene nær truet, sårbar og sterkt truet. Av disse er fem arter knyttet til kalk- og lågurtskog, mens tre arter er knyttet til boreal regnskog.

I det foreslåtte Danielåsen naturreservat er det funnet en ny lavart for vitenskapen (Holien og Frisch 2022). Arten heter *Microcalicium loraasii* funnet på stående død ved av furu. Det er også registrert en ny lavart for vitenskapen i foreslåtte Litlfjellet naturreservat, lavarten *Miriquidica majae*. Arten ble beskrevet i 2019 og inngår i norsk rødliste for arter 2021.

Viktigste påvirkningsfaktorer for de rødlistede artene og naturtypene er skogbruk. For artene er kommersielt skogbruk angitt som påvirkningsfaktor for 81 av de 90 artene. Det kan også være andre årsaker som nedbygging, vedhogst mv. som påvirker bestandsutviklingen. Skogbruk er angitt som påvirkningsfaktor for 4 av de 5 rødlistede naturtypene jf. rødlista for naturtyper 2018.

Opprettelse av verneområdene bidrar til å sikre et nettverk av viktige områder for truet og nær truet naturmangfold i norske skogøkosystem. Verneverdiene i områdene er i stor grad knyttet til rike og sjeldne skogtyper som bidrar til å fylle viktige mangler i skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *redusere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringinger betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil bidra til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 11, samt til Miljødirektoratets tilråding i saken.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, bl.a. dokumentasjon i "*Narin- Lokalitets-database for skogområder*". Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er bl.a. NINA-rapportene 535/2010 og 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes, er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for mange av områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

2.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, tradisjonell reindrift, jakt og friluftsliv. Skogbruk skal ikke fortsette i verneområdene, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, reindrift, jakt, fiske og friluftsliv kan i stor grad fortsette som før.

Forholdet til skogbruksinteresser og skogindustri er spesielt utredet i saken. NIBIOs analyse tilsier at samlet tilgjengelig virkesvolum på Helgeland i kommende 30-års periode er tilstrekkelig for å opprettholde, eller til og med øke, dagens avvirkningsnivå selv om aktuelle områder vernes. Skogarealet som berøres er betydelig redusert underveis i verneprosessen. Verneforslaget vil båndlegge mindre enn 1 % av tilgjengelig tømmer i berørte kommuner. KLD vurderer at verneforslaget ikke vil ha vesentlige negative konsekvenser for skogbruk og treforedling, deriblant for bedriften Arbor. Det vises til detaljert omtale bl.a. i kap. 3.2, kap. 8 og kap. 10.

Det er kraftledninger i nytt verneareal i områdene Breiskardet, Danielåsen, og Lomsdal-Visten. Områdene Kappfjellmoen, Litlfiplingdalselva, Litlfjellet, Stortuva og Svartvasselva grenser til ryddebelte for kraftledning. Når kraftledninger ligger i eller inntil verneareal er det i verneforskriftene tatt inn standardbestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold.

Det er et eksisterende minikraftverk nær områdene Svartvasselva og Danielåsen. Vern av områdene vil ikke legge begrensninger på drift og vedlikehold av kraftverkene.

Nær området Svartåga er det et digitalt kartlagt småkraftpotensial på 0,7 GWh/år. Vern er ikke til hinder ev. utbygging av potensialet.

For området Danielåsen er det tidligere spilt inn ønske om å minikraftverk i Litlvasselva, uten at det foreligger søknad. Miljødirektoratet har hatt dialog med NVE, som ikke kan ta stilling til kraftverk uten at det foreligger søknad, NVE merker seg likevel relativt store biologiske verdier i tilknytning til vassdraget og omkringliggende områder uten at dette er vurdert ytterligere. KLD viser til viktige naturverdier langs øvre del av vassdraget, innenfor foreslått verneområde. Dette gjelder to naturtyper klassifiser som hhv. viktig og svært viktig, og forekomster av arter av særlig stor og stor nasjonal forvaltningsinteresse. Artene har rødlistestatus som truede og nær truede. KLD viser også til at en stor del av aktuell fallhøyde i vassdraget er nedstrøms og utenfor foreslått verneområde, her blir også vannføringen noe større pga. et sidevassdrag. Ut fra en samlet vurdering foreslår KLD at området vernes som foreslått, slik at hvis ev. utbygging av minikraftverk skulle bli aktuelt i framtiden må det omsøkes med inntak nedstrøms vernegrensen.

Det er ikke planer om utnyttelse av mineralressurser innenfor foreslått nytt verneareal. Det fins karbonatmineralressurser i områdene Stortuva og Svartåga, eventuelt uttak av disse ressursene kan drives utenfor verneområdene.

Det er samiske interesser og reinbeitedistrikter i områdene. Forslaget berører reinbeitedistriktene Byrkije, Voengelh-Njaarke, Jillen-Njaarke og Røssåga/Toven.

Planstatus for de foreslåtte områdene er Landbruk, natur, friluftsliv (LNF), og i noen områder er formålet reindrift inkludert (LNFR).

Området Grytåvatnet er påvirket av eksisterende vannkraftanlegg med reguleringsmagasin, og foreslås ikke vernet bl.a. av hensyn til planer om oppgradering/utvidelse av vannkraftverket.

3. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

3.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. I områdene finnes en rekke ulike rødlistede naturtyper jf. rødlista for naturtyper 2018, og områdene er levested for et stort antall truede og nær truede arter samt for norske ansvarsarter. Det vises til nærmere omtale bl.a. i kap. 2.2. og 2.4.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak ved behandlingen av Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur* stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)).

3.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder.

Det er i saken gjennomført ekstra omfattende utredninger for å klarlegge mulige konsekvenser for lokale næringsinteresser, bl.a. for skogbruk og lokal treforedling.

Følgende vurderinger og estimater når det gjelder skogbruk og skogindustri er sentrale:

1. NIBIOs analyse tilsier bl.a. at samlet tilgjengelig virkesvolum på Helgeland i kommende 30-års periode er tilstrekkelig for å opprettholde, eller til og med øke, dagens avvirkningsnivå selv om de aktuelle områdene vernes.
2. I tillegg til NIBIOs vurderinger har Statsforvalteren i etterkant gjort mer detaljert vurdering av enkeltområdene og har nedjustert estimert tilgjengelig tømmervolum i områdene til ca. 69 000 m³, som er ytterligere redusert til ca. 61 000 m³ ved uttak av areal foreslått av Statsforvalteren. Dette tilsvarer noe over 1 % av tilgjengelig tømmer i de aktuelle kommunene.
3. KLD viser til at faktisk tilgjengelig tømmermengde i områdene vil reduseres ytterligere, ved at skogbruket pga. krav i forskrifter og sertifisering må ivareta bl.a. nøkkelbiotoper, naturtyper og leveområder for truede arter, samt kantsoner etc. Fordi områdene generelt har store naturverdier utgjør dette betydelig skogareal.
4. Verneforslaget vil følgelig båndlegge mindre enn 1 % av tilgjengelig tømmervolum i de berørte kommuner.

KLD viser også til at det underveis i prosessen er tatt ut betydelige arealer bl.a. av hensyn til skogbruksinteresser. Ut fra de utredninger som er foretatt er KLDs vurdering at verneforslaget ikke vil ha vesentlige negative konsekvenser for skogbruk og treforedling, deriblant for bedriften Arbor.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 250 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser er klarlagt ved utredning som nevnt over av bl.a. mulige konsekvenser for skogbruk og treforedling, samt ved høring av verneforslag og omfattende annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite, tradisjonell reindrift, jakt og friluftsliv. Unntatt for skogbruk er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

For tradisjonell reindrift vil vern beskytte arealene langsiktig mot inngrep og nedbygging. Hensyn til reindriften ivaretas ved at tiltak plasseres under § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) så lenge de ikke vil være i strid med verneformålet, og for tiltak under § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) vektlegges flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven. Dette for at tradisjonell reindrift i størst mulig grad kan foregå rasjonelt og uten unødvendige søknadsprosedyrer innenfor rammen som ivaretar verneformålet.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog.

Norsk landbruk og matproduksjon er basert på bruk av arter som planter, husdyr og skogstrær. Genmangfoldet, dvs. den genetiske variasjonen innen artene, er en forutsetning bl.a. for framtidig klimatilpasning og produksjon. Bevaringsverdige skogtrær og ville slektinger av kulturplanter bevares best i naturlige populasjoner i naturen, eksempelvis i egnede verneområder. Verneområdene kan følgelig ha verdi også i denne sammenheng.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen essensielle bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har også forpliktet seg nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Vern vil begrense framtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning eller kraftutbygging i noen av områdene i dag.

KLD viser forøvrig til at det i verneprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på ulike punkter for å imøtekomme og hensynta andre interesser. KLD mener verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer departementet at

de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i verneforskrifter og avgrensning for foreslåtte verneområder. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 11.

4. Viktige endringer i verneprosessen

Navn

Det er under høringen kommet innspill med forslag om endring av navn for noen av områdene. I tillegg har Kartverket i etterkant av Statsforvalters tilråding oversendt innspill om endret skriveform. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Spelremsvatnet naturreservat endres til *Spølremvatnet naturreservat*.

Svartvasselva naturreservat endres til *Svartvasselva naturreservat/ Tjeehpesjaevrienjohke eatnemedajve*.

Litlfjellet naturreservat endres til *Litlfjellet naturreservat/Rånhtjoenhvaartoe eatnemedajve*.

Skardmodalen naturreservat endres til *Skardmodalen naturreservat/ Skaalma eatnemedajve*.

Grenser

Etter høring har Statsforvalteren foreslått grenseendringer, hovedsakelig av hensyn til skogbruks- og reindriftsinteresser, med en samlet arealreduksjon ca. 900 dekar.

Området Grytåvatnet er tatt ut av verneforslaget i sluttbehandlingen av saken, jf. omtale i kap. 2.5.

KLD foreslår i tillegg følgende arealendringer:

- I Holmvassdalen justeres grensen slik at jernbanen og jernbanens steinfyllinger tas ut av eksisterende naturreservat, arealet utgjør ca. 24 dekar.
- I Litlfiplingdalselva vernes ikke ca. 137 dekar som er påvirket av nyere hogster, og som følgelig har liten verneverdi.
- I utvidelsen av Lomsdal-Visten nasjonalpark vernes ca. 73 dekar som var på høring, for å sikre et viktig kjerneområde med gammel granskog.
- I Mikkeldjordmoen vernes ca. 25 dekar som var på høring, for å sikre viktige områder for truet natur i form av forekomster av flere truede arter deriblant en norsk ansvarsart hvor Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.
- I Spølremvatnet justeres grensen i sør med netto ca. 30 dekar bl.a. for å unngå uheldige kanteffekter i verneområdet.

Det vises til omtale med kart om endringene i kap. 11. Mindre tekniske tilpasninger i endelige vernekart vil måtte gjøres.

Verneforskrifter

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til de nyeste vernevedtakene for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for

forhold som gjelder samme tema. Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. For Lomsdal-Visten nasjonalpark tilrås utvidelsen av området innarbeidet i eksisterende verneforskrift.

5. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 10.11.2017 nr. 1746 om vern av Auster-Vefsna naturreservat, Grane og Hattfjelldal kommuner, Nordland.
2. Forskrift 10.11.2017 nr. 1748 om vern av Danielåsen naturreservat, Grane kommune, Nordland.
3. Forskrift 19.12.2008 nr. 1466 om verneplan for skog. Vedlegg 13. Holmvassdalen naturreservat, Grane kommune, Nordland.
4. Forskrift 10.11.2017 nr. 1752 om vern av Litle Fiplingdalselva naturreservat, Grane kommune, Nordland.
5. Forskrift 25.02.2011 nr. 232 om fredning av Simaklubben naturreservat, Hemnes kommune, Nordland.
6. Forskrift 04.12.1992 nr. 936 om vern av Skardmodalen naturreservat, Hattfjelldal kommune, Nordland.
7. Forskrift 25.02.2011 nr. 234 om fredning av Tuvhaugen naturreservat, Hemnes kommune, Nordland.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 29.05.2009 nr. 553 om Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve, Brønnøy, Vevelstad, Vefsn og Grane kommuner, Nordland

6. Forvaltning av verneområdene

Forvaltningsmyndighet

Det skal fremgå av hver enkelt verneforskrift hvem som er forvaltningsmyndighet for verneområdet. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Det stilles noen krav for slik tildeling av forvaltningsmyndighet, blant annet at hele verneområdet er innenfor en kommune og at kommunen har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. For eksisterende verneområder som forvaltes av kommunen og som nå utvides, endres i utgangspunktet ikke forvaltningsmyndigheten.

Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndigheten for aktuelle områder, blir denne myndigheten lagt til statsforvalteren. Miljødirektoratet er delegert myndighet til å endre bestemmelsen i verneforskriften om hvem som skal være forvaltningsmyndighet, jf. naturmangfoldloven § 34 sjette ledd nr. 4.

I tradisjonelle samiske områder skal samiske interesser ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.

7. Saksbehandling

7.1. Utvelgelse av områder

I 2018 ble det gjennomført naturfaglig kartlegging av arealer på Statskog SFs grunn i Nordland. Kartleggingen dekket 83 906 dekar. Av dette ble 51 208 dekar vurdert som

verneverdig areal, i tillegg ble det påpekt at vernekvalitetene for en del områder gikk ut over kartlagt areal. Kvaliteter i disse områdene ble utredet i 2019.

I brev fra KLD 1.4.2019 ble det gitt oppdrag om videre prosess for utredning av vern på Statskog SF sin grunn i Nordland. Miljødirektoratet ble bedt om å fremskaffe data som grunnlag for avveininger mellom verneverdier og næringsmessige konsekvenser generelt og for bedriften Arbor spesielt. Dette omfattet data om den lokale industriens behov for trevirke, tilgjengelige tømmerressurser i regionen, statistikk for årlig avvirkning og for skogressursen i det enkelte område, basert på tilgjengelige data. Det skulle gjøres fratrekk for skog som uansett er båndlagt i nøkkelbiotoper og områder med lav lønnsomhet mv. Det skulle videre beskrives hvordan manglene i skogvernet i Nordland vil bli dekket gjennom verneverdier i det enkelte området.

På oppdrag fra Miljødirektoratet har NIBIO utredet skogressurser og konsekvenser av vern for lokal virkestilgang i NIBIO-rapport 7(89) 2021. NIBIOs rapport og beskrivelse av områdenes naturfaglige kvaliteter er sammenstilt i rapport fra Miljødirektoratet (M-2048-2021). Rapporten omfatter de arealer som ble sendt på høring og ble vedlagt høringen. De utredninger som er gjort går ut over de krav som stilles i naturmangfoldloven og kommer i tillegg til det som er normale utredninger i skogvernprosesser.

I oppdraget fra KLD 1.4.2019 er det presisert at det snarest mulig skal frigis arealer uten viktige vernekvaliteter, altså at båndleggingen som ble fastsatt ved kunngjøring av oppstart skulle oppheves for disse områdene, og at det basert på fremskaffede opplysninger gjøres en foreløpig avveining av verneverdier mot næringsmessige konsekvenser før det tas stilling til hvilke områder som sendes på høring. Basert på datagrunnlaget, faglige prioriteringer i skogvernet og føringer fra KLD ble en rekke arealer tatt ut før høring. Dette omfatter tre områder som ikke ble vurdert som verneverdige og 10 verneverdige områder. Områder med størst betydning for vern ble tatt med i videre prosess, mens øvrige områder ble tatt ut av videre verneprosess.

Det vises til tilrådingene fra Miljødirektoratet og Statsforvalteren for utdypende informasjon om saksgangen.

7.2. Statsforvalterens saksbehandling

Statsforvalteren i Nordland fikk i brev 17.3.2020 oppdrag om å gjennomføre verneprosess på Statskog SF sin grunn i Nordland. Statsforvalteren har vært ansvarlig for melding om oppstart og gjennomføring av høring.

Statsforvalteren har i forbindelse med verneplanprosessen opprettet en referansegruppe bestående av representanter fra berørte kommuner, Statskog SF, Naturvernforbundet, Skognæringsforum Nordland, Nordland reindriftssamer og Nordland Fylkeskommune. Arbor Hattfjelldal ble spurt om å delta, men valgte å bli representert gjennom Skognæringsforum Nordland. Miljødirektoratet har deltatt på deler av møtene den 19.11.2020, 16.2.2021 og 28.5.2021.

Statsforvalteren har videre gjennomført åpent kontor og befaringer med ulike parter i løpet av prosessen. Møter og milepæler i Statsforvalterens saksbehandling:

Dato	Tema
17. mars 2020	Oppdragsbrev fra Miljødirektoratet til Statsforvalteren om å starte verneprosess på Statskog SF sin grunn i Nordland
19. mai 2020	Oppstartsmøte med de berørte kommunene, Nordland fylkeskommune og Statskog SF
20. mai 2020	Brev med forespørsel om konsultasjon med Sametinget
9. juni 2020	Oppstart av verneplanprosess på Statskog SF sin grunn
Juni 2020	Befaringer med Statskog
August 2020	Åpne befaringer og åpent kontor i hver av de berørte kommunene
24. august 2020	Konsultasjon med Røssåga/Toven reinbeitedistrikt
27. august 2020	Konsultasjon med Byrkjje reinbeitedistrikt
28. august 2020	Konsultasjon med Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt
9. november 2020	Møte med referansegruppa – oppsummering av innspill til oppstartsmeldinga
23. november 2020	Konsultasjon med Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt
16. februar 2021	Møte med referansegruppa – gjennomgang av utkast til konsekvensutredning for skogbruket
28. mai 2021	Møte med referansegruppa – gjennomgang av konsekvensutredning for skogbruket
Juni 2021	Befaringer med reinbeitedistriktene
Juni 2021	Befaringer – referansegruppa var invitert
27. juli 2021	Verneplanen ble sendt til faglig godkjenning hos Miljødirektoratet
17. august	Befaring til Grytåvatnet med Jillen-Njaarke og Linea
9. september 2021	Forslag om vern av skog på Statskog SF sin grunn ble sendt på høring
6. januar 2022	Oppsummering av innspill, møte med referansegruppa
10. januar 2022	Statsforvalteren leverer tilråding til Miljødirektoratet

7.3. Miljødirektoratets saksbehandling

Miljødirektoratets saksbehandling er oppsummert nedenfor. Som grunnlag for vurderinger av konsekvenser av vernet ble det avholdt møte med Arbor om saken 30.3. 2022.

Miljødirektoratets tilråding i saken ble sendt til KLD 28.6.2022.

Dato	Tema
Mars/april 2018	Møte og dialog med Statskog SF om kartlegging av Statskog SF sin grunn i 2018
2018	Anbudsgjennomføring for oppdrag om kartlegging på Statskog SF sin grunn
29.8.2018	Møte med berørte kommuner, Nordland fylkeskommune, Statskog SF og Fylkesmannen i Nordland
14.6.2019	Møte med berørte kommuner, Nordland fylkeskommune, Statskog SF og Fylkesmannen i Nordland.
2.2.2021	Møte med Nordland Fylkeskommune
Mai 2021	Rapport fra NIBIO "Områder foreslått for vern på Helgeland – Skogressurser og konsekvenser for lokal virkestilgang" publiseres. (Hauglin et al. 2021)
Juni 2021	Rapport fra Miljødirektoratet "Skog- og verneverdier i områder aktuelle for vern på Statskog SF sin grunn på Helgeland" publiseres (M-2048)
30.3.2022	Møte med Arbor
20.5.2022	Møte med Landbruksdirektoratet
24.6.2022	Tilrådingsmøte med berørte kommuner og fylkeskommunen
28.6.2022	Miljødirektoratet sin tilråding til Klima- og miljødepartementet

7.4. Konsultasjoner med reindriften og Sametinget

Generelt uttrykker reindriften i skogvernsaker i stor grad støtte til vern som beskytter arealene mot utbygginger og inngrep som er negative for reindriften, samtidig som det ønskes et lavt restriksjonsnivå for reindriften og andre samiske interesser i verneområdene.

Statsforvalteren har gjennomført konsultasjon med Sametinget før oppstart av verneprosessen, og har gjennomført konsultasjoner med berørte reinbeitedistrikt i forbindelse med oppstart av verneplanprosessen. Dette omfatter Røssåga/Toven reinbeitedistrikt, Byrkije reinbeitedistrikt, Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt. Statsforvalteren har også gjennomført befaringer med de berørte reinbeitedistrikt.

Miljødirektoratet har i brev datert 16.3.2022 forespurt berørte reinbeitedistrikt om det ønskes konsultasjon. Det er ikke mottatt ønske om gjennomføring av konsultasjon fra noen av de berørte reinbeitedistriktene. Sametinget har i forbindelse med høring av vernesaken avklart at det ikke er behov for konsultasjon med Miljødirektoratet.

Verneforslagene berører Byrkije, Voengelh-Njaarke, Jillen-Njaarke og Røssåga/Toven reinbeitedistrikter. Ved vern vil arealene sikres mot hogst og andre arealendringer, og et vern vil bidra til å bevare det samiske naturgrunnlaget. Samtidig har reindriften interesser som kan bli begrenset ved vern, dette gjelder i hovedsak søknadsplikten ved motorferdsel på barmark, start/landing med helikopter, oppsetting av hytter, gammer og gjerder og uttak av virke. En del av disse interessemotsetningene er løst gjennom forslag til unntak i verneforskriftene og endring av vernegrenser. Dette gjelder f.eks. uttak av bjørk til brensel og vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr, samt rydding og vedlikehold av eksisterende flyttlei og kjøretrasé i reindriften, som er lagt inn i alle aktuelle forskrifter. I forskrift for det foreslåtte Bollermolia naturreservat er det lagt inn unntak for tradisjonell lavplukking og bruk/flytting av taubane i forbindelse med uttransport av lav. Statsforvalteren har tilrådd at eksisterende og planlagt reingjerde i henholdsvis utvidelsen av Holmvassdalen og utvidelsen av Lomsdal-Visten grenses ut. I det foreslåtte Simafjellet naturreservat er det i verneforskriften åpnet for etablering av planlagt samlingsgjerde. I forslagene til verneforskrifter er motorferdsel på barmark, start og landing med helikopter og oppsetting av gjerder og andre midlertidige anlegg søknadspliktige. Det legges opp til dispensasjoner av lengre varighet (for eksempel 5-årige) og som kan gjelde for flere verneområder. Dersom reindriftenas behov for søknadspliktige tiltak blir synliggjort i distriktsplanene til de aktuelle reinbeitedistrikt, kan dispensasjon gis på bakgrunn av opplysninger i distriktsplanen.

Konsultasjonsprotokollene viser at det ikke er enighet for alle områder når det gjelder hvilke tiltak som skal omsøkes kontra generelle unntak. Statsforvalteren har i konsultasjonene generelt lagt til grunn at vern ikke skal være til hinder for en rasjonell reindrift, bl.a. ved at det framgår i verneforskriftene at det for reindriften kan gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplanen i henhold til reindriftsloven.

KLD viser til at Miljødirektoratet i rapporten «Faglig vurdering av reindriftsbestemmelser i skogvernreservater» datert april 2025 har foreslått noen justeringer i liberal retning mht. reindriften. En ev. helhetlig bruk av anbefalingene i rapporten forutsetter at de aktuelle bestemmelsene vurderes gjennom hele saksbehandlingen i skogvernsaker, noe om ikke er

mulig i dette tilfellet. KLD vurderer likevel at følgende justeringer bør gjennomføres i verneforskriftene i denne saken:

- Formuleringen i § 7 i verneforskriftene om flerårige tillatelser for reindrift justeres til: *«For reindrift kan det gis flerårige tillatelser som er i samsvar med distriktsplan i henhold til reindriftsloven»*.
- For områder over 1000 dekar som er vurdert å være relativt robuste mht. verneverdier, tas inn i § 4 et nytt punkt om *«oppføring av gjerder og anlegg av midlertidig karakter ved akutte hendelser i forbindelse med reindrift. Melding skal sendes til forvaltningsmyndighet i etterkant av oppføring»*.

KLD har gjennomført konsultasjon med Sametinget. Sametinget har ikke funnet grunnlag for å gi sin tilslutning til vernet slik det er foreslått. Sametinget mener bevaring av gammel skog er viktig, men at fordelene med bevaring av natur i dette tilfellet kunne ha blitt nådd allerede med bestemmelser som har mindre inngripende effekt ovenfor samisk reindrift.

Sametinget viser videre til pågående prosesser mellom Klima- og miljødepartementet og Sametinget om utarbeidelse av retningslinjer for vektlegging av hensyn til samisk kulturutøvelse i vernede områder. Sametinget mener at ytterligere skogvern burde vært satt på vent inntil det forelå en enighet om de overordnede retningslinjene. Sametinget viser også til faglig rapport fra Miljødirektoratet fra 2025 om reindriftsbestemmelser i skogvernsaker, som er tydelig på at det er svært få dokumenterte skader som er påført på verneverdiene i skogvernreservater som følge av reindriftsutøvelsen. Statsforvalteren i Trøndelag, som forvalter fylket med mest skogvern innenfor reinbeitedistrikter, er av oppfatningen at det i forbindelse med skogvern er grunnlag for å unnta alle reindriftsbestemmelser søknadsplikt.

KLD legger til grunn at vernearbeid for konkrete områder videreføres samtidig som det konsulteres i ulike mer generelle prosesser, om hhv. retningslinjer for vektlegging av hensyn til samisk kulturutøvelse ved fastsetting og forvaltning av verneforskrifter, og om maler for verneforskrifter i ulike typer verneområder. Når endelige retningslinjer og endelige maler foreligger, legges disse til grunn for kommende vernesaker som startes opp. KLD mener bl.a. at et interessant spor å følge opp videre kan være økt bruk av reindriften godkjente distriktsplaner som grunnlag for flerårige dispensasjoner til motorferdsel i verneområder, sett i sammenheng med en aktuell prosess for å videreutvikle distriktsplanene som verktøy.

7.5. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Det vises til generelle merknader i kap. 9 og merknader til enkeltområder i kap. 11.

7.6. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 til 3 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå, og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort

hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 3 vurderes samfunnsnyttene og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 9, 10 og 11 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 12.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer inkluderende prosesser i gjennomføringen av verneprosessene.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

8. Miljødirektoratets samfunnsøkonomiske vurderinger og anbefalinger i saken

For å klargjøre mulige konsekvenser av vern for lokale næringsinteresser, spesielt for skogbruk og treforedling, er det i denne saken gjennomført ekstraordinære utredninger. Her i kap. 8 gjengis Miljødirektoratets samfunnsøkonomiske vurderinger i saken. For detaljer om tidligere vurderinger i saken vises det til Miljødirektoratets tilråding, samt til tilråding fra Statsforvalteren og underliggende rapporter fra bl.a. NIBIO.

8.1. Miljødirektoratets vurdering av samfunnsøkonomiske konsekvenser av forslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke flere samfunnsområder. Ettersom områdene som her er foreslått vernet alle er under 250 kvadratkilometer i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Dette delkapitlet inneholder samfunnsøkonomiske vurderinger knyttet til Miljødirektoratets tilråding. Vurderingene knytter seg til gjennomføring av skogvern for de 19 foreslåtte områdene. Direktoratet ser spesielt på nytte i form av bevaring av viktige naturverdier og kostnader i form av mulige fremtidige begrensninger på næringsmessig bruk av områdene. Vurderingene følger hovedspørsmålene i Utredningsinstruksen (DFØ, 2018).

Konsekvensene av vern er synliggjort hovedsakelig ved kvalitative beskrivelser og kvantitative anslag. Vurderingene baseres på Statsforvalterens vurderinger, høringsuttalelser og andre innspill som er kommet under verneplanprosessen, og en vurdering fra NIBIO om tilgjengelige skogressurser og konsekvenser for lokal virkestilgang (Hauglin et al. 2021, gjengitt i M-2048).

8.1.1. Problemformulering og mål

Miljødirektoratet viser til at i Nordland var det pr 1.1.2017 vernet eller tilrådd vernet om lag 7,2 % av skogen. Det er etter denne beregningen ble gjort vernet lite skog i Nordland og verneandelen er i liten grad endret. Verneandelen ligger over landsgjennomsnittet, men lavere enn Stortingets nasjonale målsetting om 10 % vern. Verneandelen er også lavere enn i enkelte andre fylker. Med relativt høy verneandel er det viktig at videre vern prioriteres systematisk. Som vist i kapittel foran om verneverdier, har områdene som foreslås vernet forekomster av flere naturtyper som kan dekke viktige mangler i skogvernet, og som er av

god vernekvalitet. Tre av områdene som tilrås er vurdert å ha nasjonal verneverdi, svært viktig (****), ni av områdene er vurdert å ha nasjonal verneverdi (***) og syv områder regional verneverdi (**). Av de foreslåtte områdene ligger sju i nordboreal sone, mens de øvrige ligger i mellomboreal sone eller i en kombinasjon med nord- og mellomboreal sone. De foreslåtte områdene har viktige naturkvaliteter knyttet til truede arter og naturtyper. Flere av disse artene og naturtypene har svært begrensede forekomster i Europa. Av særlig betydning er en stor andel kalkskog og flere forekomster av boreal regnskog. Det er ikke forventet at de aktuelle manglene i skogvernet kan bli dekket av andre områder med tilsvarende kvalitet andre steder i landet.

Det kan være motsetninger mellom næringsinteresser og behovet for vern. Skogvern vil forhindre muligheten til å bruke de aktuelle områdene til skogbruk og annen næringsvirksomhet. Samtidig er skogbruk en trussel mot naturkvalitetene. For 81 av 90 rødlistearter og for 5 av 6 rødlistede naturtyper som er registrert innenfor verneforslagene er skogbruk vurdert som negativ påvirkningsfaktor. Sammenstillingen i rapporten *Skog- og verneverdier i områder aktuelle for vern på Statskog SF sin grunn på Helgeland* (Hauglin et al. 2021, gjengitt i Miljødirektoratet 2021: M-2048), hvor NIBIO gjorde vurderinger av tilgjengelige skogressurser og konsekvenser for lokal virkestilgang, viser at det er et visst sammenfall mellom betydning for vern og skogbruksmessig betydning innenfor de enkelte områdene.

Nullalternativet beskriver dagens situasjon uten vern av de foreslåtte verneområdene på Helgeland, og benyttes som sammenligningsgrunnlag for å identifisere og beskrive virkninger av vernet som direktoratet foreslår. I anbefaling av tiltak, skal nullalternativet sees på som et reelt alternativ. Nullalternativet innebærer at dagens regelverk og vedtatt politikk videreføres, medregnet gitte tillatelser og fattede vedtak. For de aktuelle skogområdene på Helgeland innebærer det at de ikke vernes, men blir forvaltet etter dagens regler og praksis, hovedsakelig etter lov om skogbruk (skogbruksloven). Omkringliggende områder forvaltes etter plan- og bygningsloven. Som beskrevet i rapporten M-2048, har flere av områdene som er foreslått for vern skogbruksmessig betydning da de inneholder drivverdig skog. Områdene ligger innenfor den regionen som i dag gir tømmerleveranser til Arbor.

Miljødirektoratet viser til at det er vanskelig å forutse hvilke arealer som vil bli benyttet til skogbruk i framtiden i nullalternativet (uten vern), og det er dermed stor usikkerhet knyttet til utviklingen i nullalternativet. I tråd med gjeldende miljøsertifisering vil det være arealer som ikke vil avvirkes fordi de inneholder nøkkelbiotoper, naturtyper og rødlistearter, og er dermed i utgangspunktet ikke aktuelle for skogbruk, det vil også være arealer som ligger vanskelig tilgjengelig og ikke er økonomisk/teknisk drivbare. Det er også usikkerhet i nullalternativet rundt hvordan tømmeret som eventuelt avvirkes vil bli avsatt, og dermed usikkerhet rundt hvor mye av tømmeret som vil bli tilgjengelig for aktører innenfor skognæringen lokalt og regionalt i en situasjon uten vern.

Det overordnede målet for tiltakene som vurderes er å oppfylle to av Norges miljømål:

-Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nært truede arter og naturtyper skal bedres.

-Et representativt utvalg av norsk natur skal bli tatt vare på for kommende generasjoner.

I tillegg kommer et mer spesifikt mål om å verne de særegne naturtypene på Helgeland som vil bidra til å oppnå mangler i skogvernet, der vern av kalkgranskog, boreal regnskog og bekkekløfter har særlig betydning på grunn av høy kvalitet på områdene.

8.1.2. Relevante tiltak

Tiltaket Miljødirektoratet vurderer er vern av 19 områder etter naturmangfoldloven, som naturreservat, utvidelse av eksisterende naturreservat og utvidelse av Lomsdal-Visten nasjonalpark. Miljødirektoratet ser på to alternative avgrensninger av verneområdene:

Alternativ 1 – Avgrensning som i verneforslaget, jf. høringsnotat 9.11.2021:

- Vern av 11 nye naturreservater og utvidelse av 7 eksisterende naturreservater i Nordland, samt en utvidelse av Lomsdal-Visten nasjonalpark.
- Til sammen vern av 50 715 dekar.

Alternativ 2 – Avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren, jf. tilråding 20.1.2022:

- Vern av 11 nye naturreservater og utvidelse av 7 eksisterende naturreservater i Nordland, samt en utvidelse av Lomsdal-Visten nasjonalpark.
- Til sammen 49 812 dekar.
- Statsforvalteren har, på bakgrunn av høringen, grenset ut flere områder grunnet skogbruksformål eller samiske interesser.

Miljødirektoratet viser til at et alternativ til å verne disse områdene vil være å verne skogområder andre steder i Norge for å oppfylle målsettingen om 10% skogvern. Skogvernet skal være representativt og bidra til å sikre truet og nær truet natur. Innenfor de aktuelle verneområdene er det registrert svært store naturkvaliteter som bidrar til høy måloppnåelse. Truet og nær truet natur har en pågående nedgang i areal og populasjon, for arter og naturtyper i skog er hovedårsaken til dette hogst og andre arealendringer. For både boreal regnskog og kalkgranskog regnes det med at mer enn 50 % av arealet er flatehogd siste 50 år, noe som har gitt en dårligere tilstand for disse skogtypene. Også de øvrige rødlistede naturtypene og en god del av rødlisteartene er negativt påvirket av skogbruk og andre arealendringer. I tråd med målsettingen om at skogvernet skal bidra til å sikre truet og nær truet natur er det derfor behov for økt vern av slike skogtyper i god tilstand. Disse kvalitetene må sikres der de forekommer. Områdene på Helgeland er relativt lite påvirket av flatehogst og vil gi viktige bidrag for bevaring av truet og nær truet natur. De skogtypene som er registrert i de foreslåtte verneområdene finnes også andre steder i landet, men det vurderes som lite sannsynlig at manglene i tilstrekkelig grad og kan dekkes i andre landsdeler. Størst sannsynlighet for å finne tilsvarende områder med samme vernekvalitet finnes på Helgeland. Konsekvensene for skogbruk og skogindustri på Helgeland vil antagelig ikke være vesentlig annerledes ved vern av andre områder som fyller de aktuelle manglene i denne regionen. Dette gjelder uavhengig av om vern skjer på privat grunn via frivillig vern, eller om andre områder på Statskog sin grunn vernes. Miljødirektoratet har derfor ikke gått videre med dette alternativet.

Ivaretagelse av naturverdier kan også gjennomføres gjennom andre tiltak eller virkemidler enn vern. Bevaring av et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner forutsetter at naturverdiene i de aktuelle områdene gis en langsiktig beskyttelse. Miljødirektoratets vurdering er at representativ bevaring av de aktuelle skogområdene krever et nasjonalt blikk og en langsiktighet som vil være vanskelig å ivareta gjennom sektorregelverk og plan- og bygningsloven. Dette synet støttes av en direktoratsgruppe bestående av Fiskeridirektoratet, Forsvarsbygg, Jernbanedirektoratet, Kommunal og moderniseringsdepartementet, Landbruksdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statens vegvesen, Direktoratet for mineralforvaltning og Miljødirektoratet, som har gjennomført virkemiddelvurderinger og gitt anbefalinger om utvalgte arter og

naturtyper (Miljødirektoratet, 2018). Prosjektet behandlet rødlistede naturtyper (rødlista 2011) (Lindgaard og Henriksen 2011) og truede ansvarsarter (rødlista 2015). Blant de arter og naturtyper som ble vurdert finner vi i de foreslåtte verneområdene artene oresinoverlav og taigabendellav, samt naturtypene lågurtgrankalkskog og kystgranskog/boreal regnskog. For samtlige av disse ble vern som naturreservat anbefalt som virkemiddel av direktoratsgruppen. Miljødirektoratet har derfor ikke gått videre med alternativer knyttet til bruk av andre virkemidler enn vern.

8.1.3. Prinsipielle spørsmål

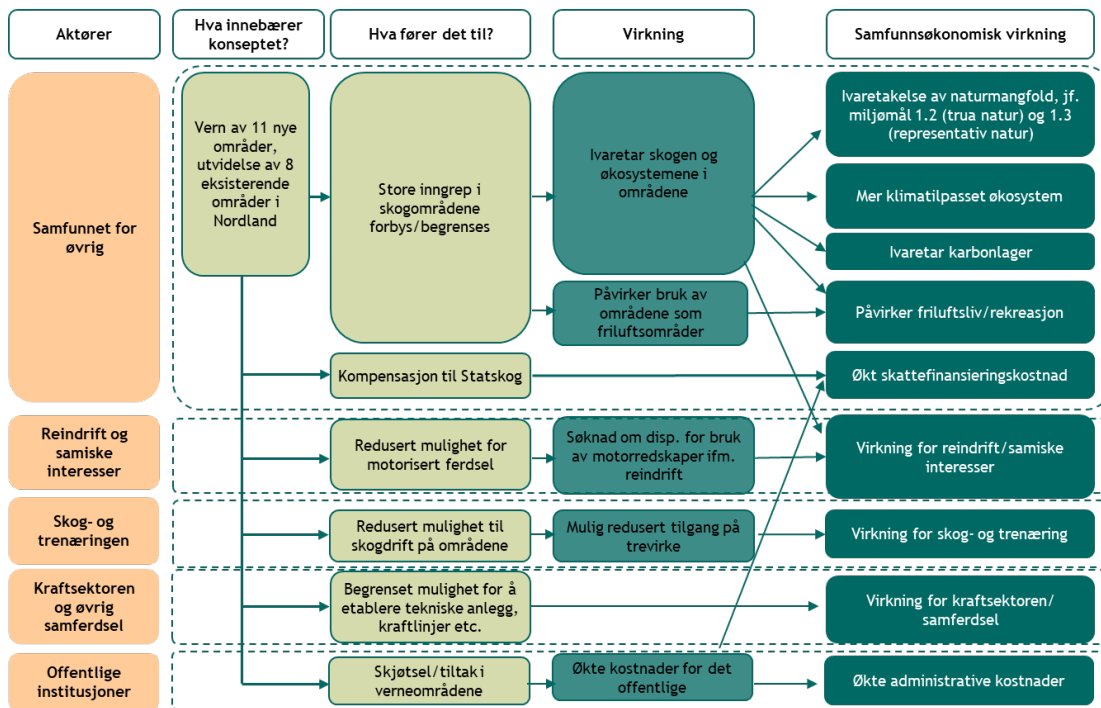
Vern av de aktuelle områdene på Helgeland vil berøre samiske interesser. Tidligere verneprosesser viser at det er mulig å ta hensyn til samisk aktivitet innenfor de foreslåtte vernede områdene, men en del av aktiviteten blir søknadspliktig. Det samiske naturgrunnlaget er nevnt som en del av verneformålet i alle forskriftene med følgende formulering: "Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget". Samiske interesser ivaretas spesielt gjennom konsultasjonsordningen og gjennom retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder. Konkrete virkninger for reindrift og samiske interesser vurderes bl.a. i kapittel 7.4.

8.1.4. Positive og negative virkninger av tiltakene

Vern etter naturmangfoldloven har et langsiktig perspektiv. Miljødirektoratet har nedenfor gjort kvalitative vurderinger av de positive og negative konsekvenser av skogvern i Nordland, supplert med enkelte kvantitative anslag der det har vært mulig og hensiktsmessig.

Identifiserte virkninger

Figur 1 gir en oversikt over berørte aktører og identifiserte virkninger av å verne de 19 skogområdene. Diagrammet består av bokser som først betegner hvem som berøres av konseptet vi ser på, som i dette tilfellet et vern av et gitt antall skogområder. De viktigste aktørene er synliggjort i figuren, se nærmere omtale av brukerinteresser og berørte grupper. Diagrammet skisserer deretter hva et vern innebærer, og så hva vern fører til for de ulike aktørene. Ved å skissere årsakssammenhengene, kan en til slutt komme fram til virkningene for samfunnet av å verne skogområder. Årsakssammenhengene fra tiltak til samfunnsøkonomisk virkning skisseres med piler. Hensiktene med å bruke et slikt diagram er å få oversikt over årsakssammenhengene, å sikre at alle de viktigste virkningene er identifisert og å unngå at virkninger dobbelttelles. Diagrammet følger et oppsett som anbefalt av Menon Economics fra rapporten "*Bedre metode for vurdering av ikke-prissatte virkninger*" (Ulstein et al. 2020)).

Figur 1. Oversikt over positive og negative virkninger ved vern av skogområdene.

De to alternative avgrensningene til verneområdene antas å ha de samme konsekvensene for samfunnet, men med noe ulikt omfang og størrelse. Forskjellen i omfanget mellom de to alternativene diskuteres i de påfølgende avsnittene. For noen virkninger kan konsekvensene av et vern være blandet, og gå i både positiv og negativ retning. Dette gjelder f.eks. for friluftsliv, hvor ivaretakelse av naturmangfoldet vil være positivt for friluftslivsopplevelsen, men hvor vern kan legge enkelte begrensninger på hvordan friluftslivet kan utøves. Direktoratet har omtalt slike virkninger kun ett sted og her gjort en vurdering av nettoeffekten, det vil si at dersom nettoeffekten er vurdert som positivt er virkningen omtalt samlet under "Positive virkninger".

Positive virkninger:

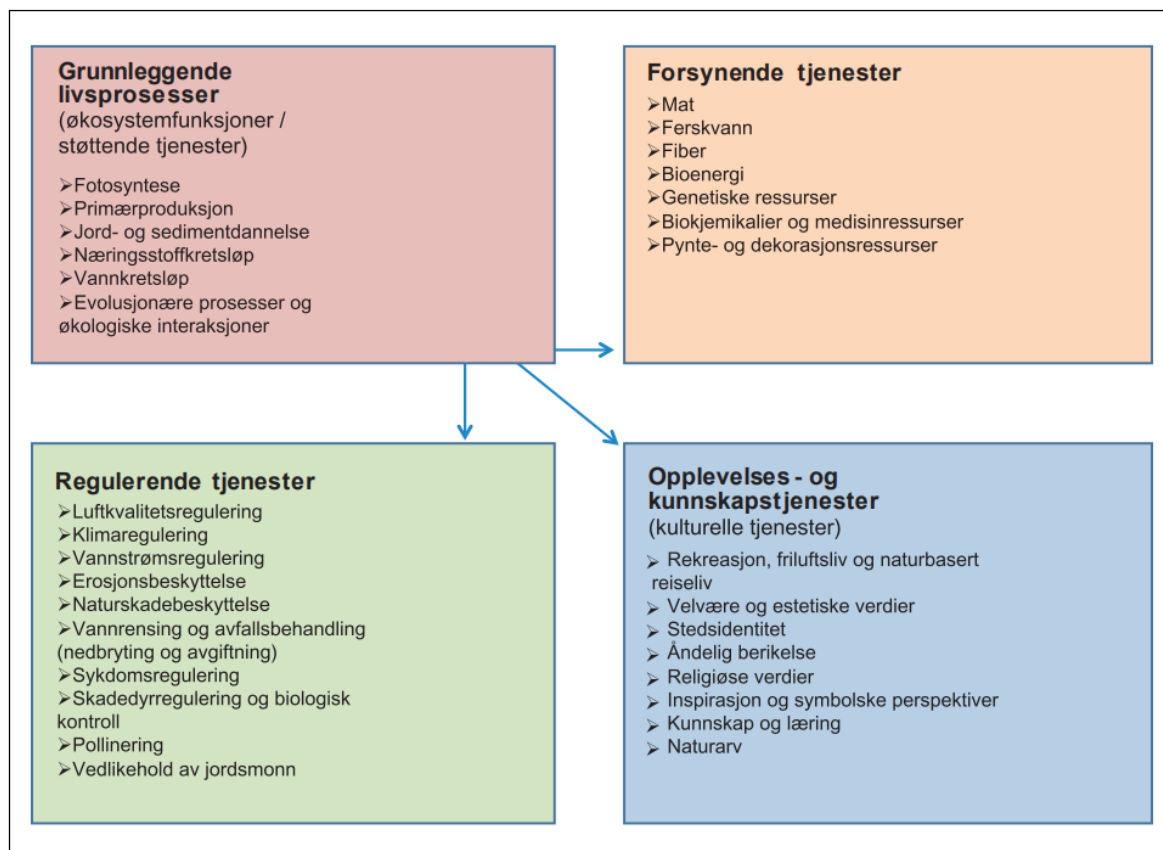
Ivaretakelse av naturmangfold:

Naturen gir mange viktige bidrag til samfunnets totale økonomiske verdi, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier. Ikke-bruksverdier er verdier som ikke involverer noen form for bruk, men som reflekterer individets og samfunnets ønske om å bevare naturen. Dette omfatter tilfredshet over at naturverdiene eksisterer (eksistensverdi), tilfredshet over at naturen ivaretas for framtidige generasjoner (arveverdi) og tilfredshet over at andre kan bruke naturen (altruistisk verdi).

Gjennom økosystemtjenestene gir naturen flere essensielle bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Dette gjelder også for skog og de foreslåtte verneområdene. En rapport utarbeidet i 2012 viste at fem hovedgrupper av tjenester fra skog peker seg ut som særlig sentrale i Norge i samfunnsøkonomisk forstand (Lindhjem og Magnussen 2012). Disse er karbondeponering og -lagring (regulerende tjenester), tømmer og trevarer (produserende tjenester), utmarksressurser og rekreasjonsverdi forbundet med jakt (produserende og kulturelle tjenester), rekreasjonsverdier forbundet med «hverdagsaktiviteter» som skogsturer, trening osv. (kulturelle tjenester) og ikke-bruksverdier knyttet til bevaring av naturmangfold (kulturelle tjenester). For tiltakene som vurderes her vil det være viktige

verdier og avveininger knyttet spesielt til tømmer og trevarer og til bevaring av naturmangfold.

De aktuelle verneområdene inneholder 90 rødlistearter. Siden skogbruk påvirker de rødlistede artene negativt, vil vern sikre at naturverdiene blir ivaretatt på lang sikt, og bidra til at særlig ikke-bruksverdier knyttet til bevaring av naturmangfold (kulturelle tjenester) opprettholdes. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet. Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)).

Figur 2. Hovedkategorier av norske økosystemtjenester. (Kilde: fig 5.2 i NOU 2013:10 – Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester).

Skogområdene som foreslås vernet omfatter både ulike utforminger av barskog og områder med boreale løvskoger. I alt er det stor variasjonsbredde i naturtyper og et mangfold av arter. I mange av områdene er det i tillegg funnet et svært høyt mangfold av rødlistearter. Det er også funnet to arter i disse områdene som er nye for vitenskapen. De fleste av verneforslagene er vurdert til verneverdi ***** (området er nasjonal verdifullt og svært viktig) eller *** (området er nasjonalt verdifullt). Dette gjelder for både alternativ 1 med avgrensning tilsvarende som det som ble sendt på høring og alternativ 2 med avgrensning lik Statsforvalterens anbefaling.

Skogområdene bidrar til å dekke viktige mangler i dagens vern, både i alternativ 1 og 2. Flere av områdene er vurdert å gi høy mangelinndeckning, særlig for skogtypene kalkskog, boreal regnskog, bekkekløfter, gammel granskog, og gammel furuskog. Områdene bidrar også til sikring av leveområder for et høyt antall truede og nær truede arter. Områdene bidrar videre til et økologisk nettverk av relativt sammenhengende naturskogsområder fra Trøndelag og til Eiterådalen. De bidrar også til et økologisk nettverk i øst-vestlig retning. Denne typen nettverk er viktig for å opprettholde spredningskorridorer og funksjonelt store

leveområder for ulike arter. Ved klimaendringer er det også antatt at slike spredningskorridorer har betydning for ivaretagelse av naturmangfold på lang sikt. Verneverdiene er beskrevet i mer detalj i kapittel 11.

Som omtalt over er det usikkerhet knyttet til i hvor stor grad de foreslåtte verneområdene vil bli utsatt for press i nullalternativet. Mange av områdene som blir foreslått vernet har i dag noe begrenset attraktivitet for bl.a. skogindustrien på grunn av topografi/plassering. Det er likevel vanskelig å forutse om noen av de aktuelle områdene blir attraktive for skognæringen eller for andre interesser i fremtiden. Vernet vil gjelde for all framtid, og områder med viktige naturtyper vil med sikkerhet bli ivaretatt for fremtiden og framtidige generasjoner. Se også eget avsnitt under om beskrivelse av usikkerhet.

Verdien av å ivareta naturmangfoldet i disse skogområdene vurderes som stor, og vil være viktig for både kommende og framtidige generasjoner. Områdene vurderes å bidra til å dekke inn viktige mangler i vernet. Områdene representerer relativt sjeldne skogtyper av høy kvalitet. Som omtalt over er det ikke forventet at tilsvarende skogtyper og kvaliteter andre steder i tilstrekkelig grad kan dekke manglene i vernet.

I alternativ 2 er det tatt ut arealer av hensyn til reindrift og skogbruk. Dette omfatter også viktige arealer for naturmangfoldet, bl.a. er det tatt ut areal med den truede naturtypen kalkgranskog (VU). Det er videre tatt ut viktige bufferarealer mot store naturkvaliteter. Særlig arter som lever i boreal regnskog er sårbare for uttørking som følge av hogst i nærområdene. Ved en vurdering av naturkvalitetene i de to alternativene, vil alternativ 1 med vern tilsvarende som det som ble sendt på høring være å foretrekke framfor alternativ 2 hvor noen områder er grenset ut.

Miljødirektoratet har valgt å presentere de ulike samfunnsøkonomiske virkningene angitt i figur 1 i egne tabeller for hver virkning. I disse tabellene gis en kort oppsummering av direktoratets vurdering etter tre vurderingskriterier: Antall berørte, påvirkning og enhetsnytte/enhetsverdi. Oppsettet følger en tilnærming for å vurdere ikke-prissatte virkninger (virkninger som ikke kan prissettes i kroner og øre), som anbefalt av Menon Economics i rapporten "*Bedre metode for vurdering av ikke-prissatte virkninger*" (Ulstein et al., 2020). I tabellen gis det først en vurdering av hvor mange personer som blir berørt av et vern for hver virkning. Deretter en vurdering av hvor stor påvirkning for de berørte et vern vil føre til, sammenlignet med antatt utvikling i nullalternativet (se over). Så gjøres en vurdering av hvor viktig virkningen er for de berørte eller for samfunnet som helhet (enhetsnytte/enhetsverdi, som kan gi et uttrykk for hvor stor betalingsvillighet folk og/eller det offentlige har for de godene og tjenestene som påvirkes). Samlet konsekvens for samfunnet vil være en samlet vurdering av de tre vurderingskriteriene. Virkningen på ivaretagelse av naturmangfoldet kommer først og er oppsummert i figur 3.

	Alternativ 1 - avgrensning slik det ble sendt på høring	Alternativ 2 - avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren
Antall berørte	Primært ikke-bruksverdier, påvirker potensielt hele Norges befolkning (dagens og framtidige generasjoner)	Som alt 1
Påvirkning	Vern av 50 715 dekar. Langsiktig effekt av vernet – ivaretas for all framtid.	Vern av 49 812 dekar – noe mindre påvirkning enn alt 1. Noe større usikkerhet knyttet til langsiktig bevaring av naturmangfoldet, da enkelte områder som er viktige for naturmangfoldet og arealer som hindrer negative kanteffekter, er tatt ut.
Enhetsnytte/enhetsverdi	Viktige verneverdier, jf. også miljømål 1.2 – fleste områdene klassifisert med verneverdi **** og ***. Registrert 90 rødlistearter i områdene og 6 rødlistede naturtyper. Høy eller middels høy mangelindekning, jf. også miljømål 1.3.	Lavere enhetsverdi enn alt 1. Fortsatt høye verneverdier, men tatt ut bl.a. areal med den truede naturtypen kalkgranskog (VU). Også noe mindre grad av mangelindekning enn alt 1.
Vurdering samlet konsekvens	Stort antall berørte. Relativt liten påvirkning, da det er relativt små områder som vurderes for vern, men med høy naturverdi innenfor hvert område.	Alternativ 2 gir noe dårligere ivaretagelse av naturmangfold med at mindre areal truet natur fanges opp. Det er mindre grad av mangelindekning og større usikkerhet knyttet til langsiktig bevaring.

Figur 3. Oppsummering virkning for ivaretagelse av naturmangfoldet, jf. Miljømål 1.2 og Miljømål 1.3.

Klimatilpasning

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) har vurdert hvordan klimaendringer vil påvirke den økologiske tilstanden i norsk skog (Kausrud et al. 2022). Klimaendringene kan både ha positive og negative effekter på skogen i Norge. Trær kan nyte godt av forlenget vekstsesong og mer nedbør. Samtidig kan høyere temperaturer og mer ekstremvær gjøre trærne mer utsatt for skader, insektangrep og ulike sykdommer. I tillegg vil et varmere klima øke nedbrytningen av organisk materiale og dermed ha en negativ påvirkning på karbonlagringen. På lang sikt vil de negative effektene bli dominerende. Rapporten konkluderer med at et større mangfold av trær og andre organismer i skogen kan gjøre den mer robust og motstandsdyktig overfor endringer.

Det fremheves at vern av skog har positive konsekvenser for skoghelse og naturmangfold. Varierte og artsrike skoger med begrenset menneskelig påvirkning vurderes som mer motstandsdyktige mot ekstremvær, skadedyr og sykdom enn homogene, tette og tungt forvaltede skogområder. Dette er også i tråd med anbefalingene om klimatilpasning i skog i Klimapanelets sjette hovedrapport (IPCC 2022, s. 23, C.2.3)

De foreslåtte verneområdene er relativt åpne skoger, med stor variasjon og høyt artsmangfold. Det er områder som er relativt lite berørt av skogbrukstiltak og de naturlige økologiske prosessene fungerer i stor grad. Som nevnt over i «Ivaretagelse av

naturmangfold» utgjør de foreslåtte verneområdene, sammen med tidligere etablerte skogvernområder, et økologisk nettverk som kan sikre at arter kan spre seg i skoglandskapet. Som omtalt i virkningen på naturmangfold over, bedrer dette ivaretagelsen av økosystemer og artsmangfoldet på lang sikt, som igjen vil bidra til at skogøkosystemet i bedre grad kan motstå negative effekter av klimaendringene.

Vern av områdene vurderes å bidra til økt skoghelse og biodiversitet i og utenfor foreslåtte og eksisterende verneområder. Vern av de foreslåtte områdene vil dermed bidra til et mer robust skogøkosystem. Dette er forventet å øke skogens evne til å takle klimaendringer.

	Alternativ 1 - avgrensning slik det ble sendt på høring	Alternativ 2 - avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren
Antall berørte	Hele Norges befolkning blir påvirket av klimaendringer, både nålevende og framtidige generasjoner.	Likt som i alternativ 1.
Påvirkning	Vern av 50 715 dekar	Vern av 49 812 dekar
Enhetsnytte/enhetsverdi	Alternativ 1 innebærer et større areal med bedre avgrensinger. Dette øker områdenes robusthet mot klimaendringer.	Alternativ 2 medfører et noe mindre verneareal som bidrar til noe mindre robusthet for klimaendringer. I tillegg er det i alt 2 gjennomført avgrensinger som øker negative kanteffekter fra omkringliggende arealer. Dette kan fremover påvirke arters overlevelse i skoglandskapet og derigjennom bidra til en skog som er mindre robust mot klimaendringer.
Vurdering samlet konsekvens	Stort antall berørte. Vern bidrar til langsiktig ivaretagelse av økosystem, som gir forbedret skoghelse og at skogøkosystemet i større grad kan motstå negative effekter av klimaendringene. Som et klimatilpasningstiltak vil det ha positiv effekt å bevare disse skogarealene. Usikkerhet knyttet til forvaltning av områdene i nullalternativet.	Noe mindre skogareal som blir vernet i alternativ 2 enn i alternativ 1, noe mindre robusthet for klimaendringer.

Figur 4. Oppsummering virkning for klimatilpasning.

Karbonlager:

Skog og skogsjord utgjør viktige karbonlagre i Norge. Trær som vokser tar opp karbon i form av CO₂ fra atmosfæren gjennom fotosyntesen. Karbonet lagres hovedsakelig i skogsjorden (opptil 80%), og i trærnes biomasse. Karbonbindingen øker med alderen på trærne inntil tilveksten kulminerer etter 70-140 år, deretter avtar trærnes tilvekst og følgelig karbonbindingen i tresjiktet, mens karbonbindingen i skogsjorda fortsetter. Når skog hugges frigjøres store mengder karbon i form av CO₂ fra skogsjorden og trærnes biomasse, og det tar lang tid før karbonlageret er av samme størrelse som før avvirkningen. I Norge har vi hatt en situasjon der tilveksten har vært høyere enn hogsten, og vi har derfor

hatt et nettoopptak av CO₂. Framskrivninger utarbeidet av NIBIO viser at det forventes en nedadgående trend i opptaket av karbon i skogen fram mot 2050. Årsaken til nedgangen i årlig opptak i skog, skyldes en kombinasjon av økende andel gammel skog (skog som ikke lenger er i sin mest produktive fase), økt hogst på grunn av at mer hogstmodent volum blir tilgjengelig framover, og til dels lavere investeringer i skogkultur de siste tiårene.

De foreslåtte verneområdene på Helgeland består i stor grad av gammel skog. En nyere studie (Stokland, 2021) viser at gammel skog kan være viktig for boreal karbonlagring ettersom den kan fortsette å binde karbon lenge etter hogstmoden alder. Det er imidlertid knyttet usikkerhet til om det er forskjeller i total karbonbinding mellom gammel skog og produksjonsskog ved fullført livsløp.

I en rapport av Miljødirektoratet (2016) ble klimaeffekten av vern av skog vurdert opp mot klimaeffekten av bærekraftig skogbruk der ressurser fra skogen erstatter fossile ressurser for å redusere utslippet av fossilt karbon. Rapporten konkluderer med at effekten av økt karbonlagring ved vern av skog kan dominere over bruk av biomasse til substitusjon av fossile og utslippsintensive produkter på kort sikt. På lang sikt kan effekten av substitusjon dominere over forskjellen i karbonlager mellom vern og bruk, forutsatt god klimanytte av biomassen.

Det er stor usikkerhet knyttet til hvorvidt skogområdene vil avvirkes i nullalternativet eller ikke. Vern av de aktuelle skogområdene vil ikke ha en effekt på karbonlageret dersom de foreslåtte verneområdene med gammel skog er utilgjengelig for skogbruk og andre inngrep, og skogen uansett ikke avvirkes. Se mer omtale av denne usikkerheten i eget avsnitt under.

	Alternativ 1 - avgrensning slik det ble sendt på høring	Alternativ 2 - avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren
Antall berørte	Hele Norges befolkning blir påvirket av karbon og klimautslipp, både nålevende og framtidige generasjoner.	Likt som i alternativ 1.
Påvirkning	Vern av 50 715 dekar. Områdene inneholder en stor andel gammelskog med store karbonlagre. Men det er stor usikkerhet knyttet til hva som skjer med skogarealene i nullalternativet.	Vern av 49 812 dekar, noe mindre påvirkning enn alt 1.
Enhetsnytte/enhetsverdi	Karbonprisbaner gitt av Finansdepartementet. Økende kalkulasjonspris over tid (økt enhetsverdi utover i tidshorisonen).	Som alternativ 1.
Vurdering samlet konsekvens	Stort antall berørte, økende enhetsnytte over tid. Men det er stor usikkerhet knyttet til påvirkningen og hvor tilgjengelige skogområdene er i nullalternativet, og dermed stor usikkerhet rundt samlet klimaeffekt.	Noe mindre skogareal som blir vernet i alternativ 2 enn i alternativ 1, men antagelig begrenset forskjell mellom alternativene i nasjonal sammenheng.

Figur 5. Oppsummering virkning for karbonopptak.

Friluftsliv/rekreasjon, inkl. virkning på jakt og fiske:

Vern av skogområdene vil ivareta områder som aktivt brukes til friluftsliv. Statsforvalteren vurderer at de største friluftinteressene er knyttet til Stavvassdalen, Holmvassdalen,

Spølremvatnet, Skarmodalen, Danielåsen og Olaåsen. Områdene brukes til jakt, fiske, fotturer og skiturer, rideturer, samt plukking av bær og sopp, og et vern vil ikke legge begrensninger på slik bruk.

Verneforskriftene legger ingen begrensninger på ferdsel til fots innenfor de foreslåtte områdene. Eksisterende stier som er markert i vernekartet kan ryddes, vedlikeholdes og merkes uten at det er søknadspliktig. I Danielåsen er det per i dag en åpen snøskuterløype som går gjennom området og åpning for fortsatt bruk av denne er lagt inn som unntak i verneforskriften. Ved uttransport av felt elg og hjort kan det benyttes "*lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget*", dersom andre typer kjøretøy ønskes benyttet vil det normalt være søknadspliktig. I naturreservater vil det i hovedsak være aktuelt med enkel tilrettelegging. Universell utforming av turstier og større tilrettelegging skal foregå utenfor, men direktoratet anser det som lite sannsynlig at universell tilrettelegging i disse skogområdene ville vært aktuelt i nullalternativet.

Totalt sett antas det at vern vil ha positive konsekvenser for friluftsliv ved at landskapsinngrep forhindres og enkel tilrettelegging er tillatt. Alternativ 1 innebærer vern av noen flere dekar med skog enn alternativ 2. Alternativ 1 vil derfor være å foretrekke framfor alternativ 2 for virkningen friluftsliv og rekreasjon, men forskjellen vil antagelig være marginal.

	Alternativ 1 - avgrensning slik det ble sendt på høring	Alternativ 2 - avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren
Antall berørte	Primært bruksverdier, påvirker primært lokalbefolkningen på Helgeland	Som alt 1
Påvirkning	Vern av 50 715 dekar	Vern av 49 812 dekar – marginalt mindre påvirkning/omfang enn alt 1
Enhetsnytte/enhetsverdi	Usikker enhetsverdi, usikkert hvor viktige disse områdene er for lokalt friluftsliv, og om det finnes alternative områder som betyr like mye i et friluftslivsperspektiv.	Som alt 1
Vurdering samlet konsekvens	Relativt få antall berørte, liten påvirkning da det er små områder vi snakker om i friluftslivssammenheng. Usikker verdi per område.	Samme som alt 1, marginalt lavere konsekvens

Figur 6. Oppsummering virkning for friluftsliv/rekreasjon.

Virkning for reindrift og samiske interesser

Verneforslagene berører Byrkije, Voengelh-Njaarke, Jillen-Njaarke og Røssåga/Toven reinbeitedistrikter. Virkningen for reindrift og samiske interesser vil være noe sammensatt. Vern av skogen vil sikre bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Høringsinnspill fra Naturvernforbundet fremhever at gammel skog kan utgjøre viktige beiteområder for rein. Dette omfatter både beiting på bakken og på hengelav som vokser på trærne. På den andre siden kan vern legge noen begrensninger på bruk av områdene, som også kan påvirke reindrift og samiske interesser. Statsforvalteren påpeker at det er gjort unntak i verneforskriftene og endring av vernegrenser i alternativ 2 (Holmvassdalen, Lomsdal-Visten, Austervefsna – se omtale i kapittelet om enkeltområdene) som innebærer at områdene vil kunne brukes til reindrift hovedsakelig som i dag.

Søknadsplikt for motorferdsel på barmark, start og landing med helikopter og oppsetting av gjerder og andre midlertidige anlegg kan innebære noe mer tid- og ressursbruk for å søke om dispensasjon fra verneforskriften, også i tilknytning til reindrift. Statsforvalteren presiserer at det legges opp til dispensasjoner av lengre varighet (for eksempel 5-årige) og som kan gjelde for flere verneområder. Det antas derfor at det i liten grad innebærer økt ressursbruk for reineiere ved slike søknadsprosesser.

Samlet sett vurderer direktoratet at vern av skogområdene vil ha positive virkninger for samisk bruk, ved at vernet omfatter bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Alternativ 2 antas å komme noe bedre ut enn alternativ 1 med avgrensning slik det ble sendt på høring, siden det i alternativ 2 er gjort endringer i vernegrensene for å hensynta samiske interesser. Se også omtale over om prinsipielle forhold for nærmere omtale av samiske interesser, og øvrig omtale om konsultasjonsprosesser for å ivareta interessene på best mulig måte.

	Alternativ 1 - avgrensning slik det ble sendt på høring	Alternativ 2 - avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren
Antall berørte	Påvirker reineiere/reindrift på Helgeland	Som alt 1
Påvirkning	Hovedsakelig positiv påvirkning (ivaretagelse av 50 715 dekar)	Samlet sett noe mer positiv påvirkning enn alt 1 (tatt ut noe areal for å hensynta reindrift spesifikt). Ivaretagelse 49 812 dekar
Enhetsnytte/enhetsverdi	Svært viktige verdier	Som alt 1
Vurdering samlet konsekvens	Mindre antall berørte, og relativt liten påvirkning i sum. Men svært høy enhetsverdi per berørt.	Samme som alt 1, men tar i større grad hensyn til reindriften ved utgrensing av noe areal og gir dermed noe større positiv konsekvens.

Figur 7. Oppsummering virkning for reindrift/samiske interesser.

Negative virkninger:

Virkninger for skog- og trenæring:

Vernet vil begrense de framtidige mulighetene for å drive skogbruk i de aktuelle områdene. Kostnaden for skog- og trenæringen ved å verne, vil hovedsakelig være knyttet til begrensninger i framtidig produksjon på arealene som er foreslått for vern. Dersom skogområdene ville blitt benyttet til tømmerproduksjon i nullalternativet, vil produksjonen av tømmer fra disse områdene i framtiden bli lavere enn hva den ellers ville vært ved et vern (færre arealer til produksjon). Dette kan først og fremst påvirke lokale industri- og markedsaktører. Arbor Hattfjelldal AS er den største aktøren innenfor skog- og trenæringen lokalt som potensielt vil berøres av et vern. Statsforvalteren peker på at det i tillegg er enkelte andre skogbaserte bedrifter som kan berøres, herunder sagbruket i Susendal.

Dersom redusert tilgang på virke lokalt medfører at andre arealer med høyere driftskostnad må avvirkes, at områder lenger unna må avvirkes (økte transportkostnader), eller at en større andel av massevirke må importeres fra utlandet til en høyere kostnad enn i dag, vil de lokale aktørene på Helgeland kunne påføres høyere kostnader. Lavere tilgang på massevirke eller høyere råstoffkostnader kan øke risikoen for bortfall av grunnlaget for framtidig drift.

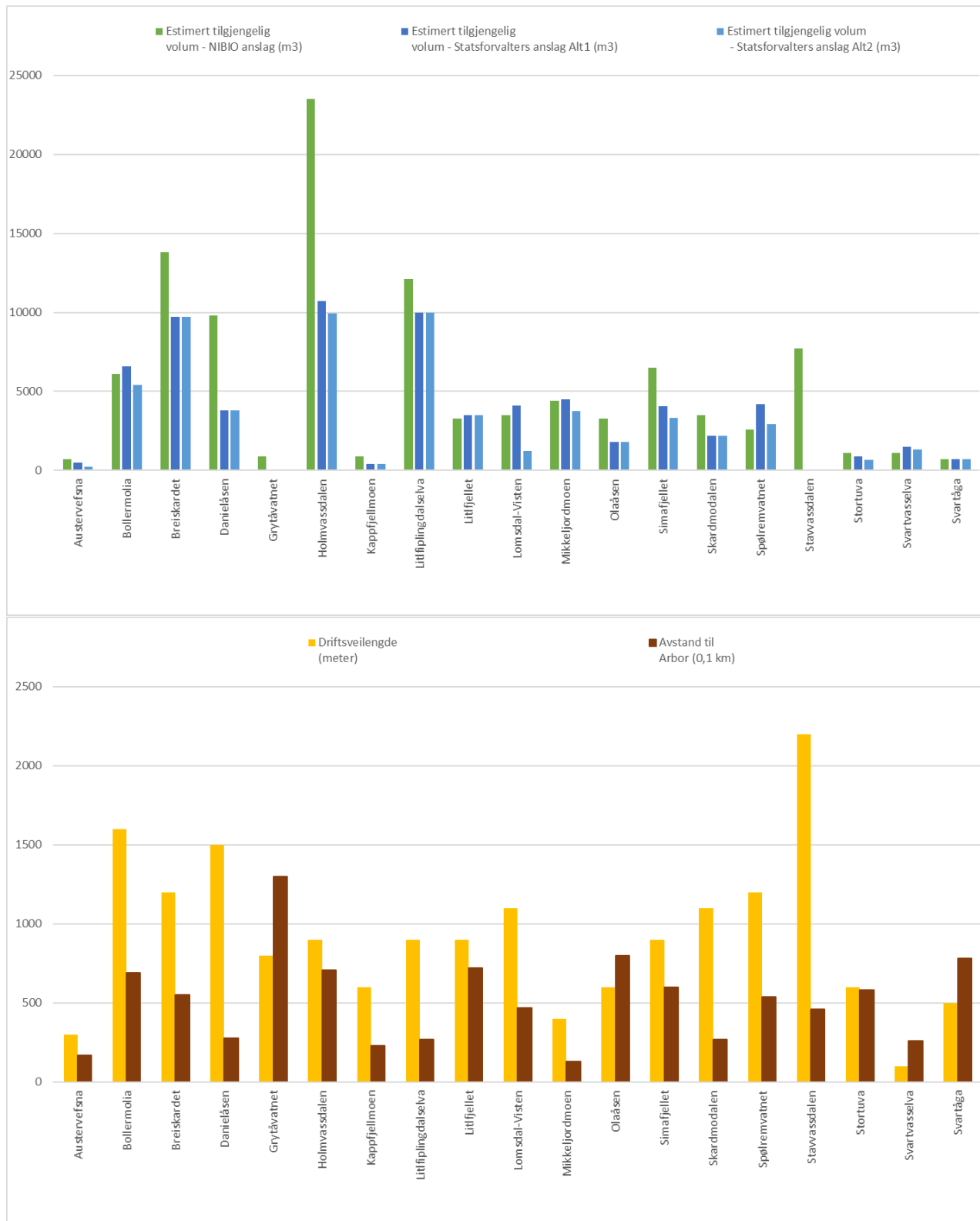
Direktoratets vurderinger av konsekvensen for skog- og trenæringen tar utgangspunkt i tilgjengelig informasjon og statistikk, herunder informasjon om areal og mengden tømmer som omfattes av verneforslaget, og anslag på tilgjengelige skogressurser i et nasjonalt, regionalt og lokalt perspektiv. Gjennom Statsforvalterens tilråding av januar 2022, høringsinnspill fra berørte parter og vurderinger og beregninger gjort av NIBIO (Hauglin et al. 2021), gjengitt i M-2084, foreligger det et faglig grunnlag for overordnede vurderinger av konsekvensen for skog- og trenæringen.

På nasjonalt nivå har NIBIO gjennomført en analyse av hvilken effekt et vern av 10% av skogen vil ha på avvirkningen i Norge (Hysten et al. 2022). Gjennomsnittlig avvirkning (industri, ved, hjemmebruk, topp, avfall) er for perioden 2015-2019 estimert til 13,7 mill m³ pr år. I de prognosealternativene (vernescenarier) som er utarbeidet kan dette økes til mellom 20,1 og 20,8 mill. m³. Alle prognosene inkluderer 10 % vern, men med ulik andel produktiv skog. Analysene viser også at det er stor forskjell i hvor stor "dagens avvirkning" utgjør av balansekvantum for tre prognosealternativ. I Nord-Norge utgjør dagens avvirkning mellom 44-48 % av balansekvantumet for den første tiårsperioden. Dette tyder på et potensial for økt avvirkning i Nord-Norge. Til sammenligning utgjør avvirkningsnivået for Innlandet mellom 87-110 % av balansekvantumet for de tre samme prognosene i første tiårsperiode.

Skogbruksmessige forhold knyttet til de aktuelle områdene

Statsforvalteren har gjort en vurdering av tilgjengelig areal og kubikkmasse i de områdene som er foreslått for vern, på bakgrunn av befaringer, kart som viser m³/dekar (basert på SR16), bonitetskart (basert på AR5), flyfoto og terrengmessige forhold (høydekurver mv.). Statsforvalterens vurdering er at det meste av arealet som tilrås for vern har mindre betydning for tømmeretilgangen, hvor det i alternativ 1 er antatt at 43 309 dekar har mindre betydning for tømmeretilgangen. Samlet areal med produktiv skog i de foreslåtte verneområdene er estimert til å være på 7316 dekar i alternativ 1, hvor 6896 dekar av dette er vurdert å ha betydning for tømmeretilgangen og 420 dekar er vurdert å kunne få betydning for tømmeretilgangen. I alternativ 2 anslås samlet areal med produktiv skog å være på 6445 dekar. Estimert virkesvolum i produktiv skog i de foreslåtte verneområdene er anslått til 69180 m³ i alternativ 1 og 60956 m³ i alternativ 2. De områdene som er foreslått tatt ut i alternativ 2 tilsvarer altså om lag 8000 m³, og utgjør totalt 12 % av det tilgjengelige virke i arealet som inngikk i høringsforslaget (alternativ 1).

Figur 8 viser sammenstilling av informasjon om skogbruksforhold for områdene som er foreslått for vern. Øverste diagram viser estimerer på tilgjengelig virkesvolum i de ulike områdene, i m³. De grønne stolpene viser estimert tilgjengelig virkesvolum slik det ble anslått av NIBIO (Hauglin et al. 2021, gjengitt i M-2048). De mørkeblå og lyseblå stolpene viser Statsforvalterens anslag på tilgjengelig volum i henholdsvis alternativ 1 og 2. Det nederste diagrammet viser driftsveilengde (gul søyle) og avstand til Arbor (rød søyle) for hvert område, som vurdert av NIBIO (Hauglin et al. 2021). Gjennomsnittlig driftsveilengde vises i meter, og varierer fra omtrent 100 meter til 2 200 meter. Rød søyle viser kandidatområdet avstand til Arbor Hattfjelldal, som av praktiske hensyn i denne figuren er vist i trinn på 0,1 km. Avstand til Arbor Hattfjelldal varierer fra 13 til 130 km. Alle områdene er vurdert å ligge innenfor den regionen hvor Arbor Hattfjelldal henter sitt virke.

Figur 8: Sentrale skogfaglige parametere knyttet til de aktuelle områdene. Øverste diagram viser tilgjengelig virkesvolum i m³. Nederste diagram viser driftsveilengde (gul søyle) og avstand til Arbor (rød søyle).

Tilgjengelige skogressurser lokalt og regionalt

NIBIO (Hauglin et al. 2021) estimerte tilgjengelig virkesvolum for kommunene Grane, Hattfjelldal, Vefsn, Hemnes og Rana, etter samme definisjon som beskrevet for de foreslåtte verneområdene (tabell 10 i M-2048). NIBIO estimerte her at tilgjengelig virkesvolum innen de foreslåtte verneområdene er beregnet til litt over 113 000 kubikkmeter, og

nytt volum som blir tilgjengelig i de to tiårsperiodene 2031–2040 og 2041–2050 utgjør hhv. ca. 24 000 og 19 000 kubikkmeter. Tilgjengelig virkesvolum totalt i de samme kommunene var estimert til 5,1 mill m³ i dag, og nytt volum som blir tilgjengelig i de to tiårsperiodene 2031–2040 og 2041–2050 utgjør hhv. ca. 1,9 og 1,6 mill m³.

NIBIO kom ut fra dette fram til at de foreslåtte verneområdene ville utgjøre en reduksjon av tilgjengelig volum på om lag to prosent, når en ser alle kommunene under ett. I etterkant av M-2048, har Statsforvalteren gjort en særskilt vurdering av produktiv skog i områdene, og justert ned estimert tilgjengelig volum. Med Statsforvalterens anslag på estimert volum, vil verneområdene utgjøre en reduksjon av tilgjengelig volum på 1,4 prosent i alternativ 1. Tilsvarende reduksjon i alternativ 2 vil være 1,2 prosent.

For å vurdere effekten mer regionalt, har NIBIO sett på produktiv skog i Nordland fylke. Eksisterende verneområder inngår ikke i de oppgitte volum. NIBIO estimerer her at volum av produktiv skog (alle hogstklasser) i Nordland er på i overkant av 42 millioner m³, hvorav volum produktiv skog i hogstklasse 4 og 5 var estimert til 31,7 mill. m³. Barskog-dominert skog i hogstklasse 4 og 5 ble estimert til å utgjøre 15,9 mill m³.

NIBIOs beregninger indikerer at det er tilstrekkelig virkesvolum utenfor de foreslåtte verneområdene til å opprettholde eller til og med øke dagens avvirkningsnivå. NIBIO påpeker imidlertid at det er flere viktige forutsetninger som ikke ble belyst i deres rapport, herunder tilgjengelig volum som er drivverdig.

NIBIO har i rapporten "*Skogressurser i Norge: Status og framtidsscenarioer*" (Hylen et al. 2022) beregnet ulike prognosealternativ (alle inkludert vern av 10 % av skogen) og kommer frem til at avvirkningen i 2015-2019 i Nord-Norge var på 44-48 % av balansekvantumet. Dette tyder på et potensial for økt avvirkning i Nord-Norge.

Vurdering av virkninger for skog- og trenæringen

Områdene i verneplanen inneholder en begrenset andel av tilgjengelige skogressurser lokalt og regionalt. Videre vurderes flere av områdene å være utilgjengelige eller ikke regningsssvarende for skognæringen å drive, og må dermed antas å ikke bli avvirket i nullalternativet. Kostnadene ved vern antas derfor å være relativt beskjedne, særlig sett i et nasjonalt perspektiv. I tråd med KLDs oppdrag er det i denne saken gjort særlige vurderinger av mulige konsekvenser på regionalt og lokalt nivå. Statsforvalteren har for det areal som ble sendt på høring gjort en særskilt vurdering av drivverdig skog i de aktuelle områdene. Vurderingene er gjort på bakgrunn av befaringer, kartlag, flyfoto og terrengmessige forhold (høydekurver mv.). Figur 8 viser at Statsforvalterens anslag på tilgjengelig virkesvolum i de foreslåtte verneområdene er vesentlig lavere enn NIBIOs anslag for de enkelte områder. Dette gjelder særlig Holmvassdalen, Danielåsen, Litlfiplingdalselva, Simafjellet, Breiskardet og Stavvassdalen. De fire førstnevnte er områder som er vurdert med svært høy eller høy verneverdi, kombinert med høy mangelindekning.

Statsforvalteren har i sin tilråding (alternativ 2), basert på vurderingen av skogbruksinteressene i hvert enkelt område, grenset ut drivverdig skog som de mener har begrenset betydning for de viktigste naturverdiene. Totalt har Statsforvalteren tatt ut 903 dekar i 10 områder i tilrådingen, med til sammen 8224 m³. Med utgangspunkt i virkningen for skog- og trenæringen, er alternativ 2 med avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren derfor å foretrekke framfor alternativ 1 med avgrensning som sendt på høring. Kostnaden ved at områdene vernes og at skogen ikke avvirknes, er sammensatt av flere forhold, og er ikke rett fram å beregne. For det første er det et spørsmål i hvilken grad volumet ville blitt avvirket i nullalternativet eller ikke. Dersom kun en liten andel av

volumet vil avvirket i nullalternativet, vil merkostnaden for skog- og trenæringen være begrenset. Dersom en større andel av volumet vil bli avvirket i nullalternativet, blir merkostnaden for skog- og trenæringen av et vern større ved at mer kvantum bortfaller fra disse områdene. Dersom vi antar at hele det anslåtte volumet vil kunne avvirket i nullalternativet, og at dette volumet avvirket og selges i dag, kan salgsverdien av det tilgjengelige virkesvolumet i områdene som foreslås for vern beregnes med utgangspunktet i dagens markedspriser på tømmer. Dette er ikke realistiske forutsetninger, men kan gi oss et bilde av hvilke økonomiske verdier det er snakk om gitt at alt volum blir hugget og solgt (gir et maksimums-estimat av hva stående volum er verdt gitt dagens prisbilde). Legger vi til grunn salgspris lik den gjennomsnittlige tømmerprisen i 2021 (gjennomsnittlig pris på tømmer i 2021 lik 436 kr/m³), vil salgsverdien av det tilgjengelige volumet i områdene som er foreslått til vern kunne beregnes til om lag 30 mill. kroner i alternativ 1 og om lag 27 mill. kroner i alternativ 2, med Statsforvalterens anslag på tilgjengelig virkesvolum i alternativ 1 og 2. Hvis områdene blir brukt til aktivt skogbruk, vil de kunne avvirket på nytt igjen gjentatte ganger i framtiden når skogen igjen når hogstmoden alder. Det er derfor også knyttet framtidige inntekter til arealene som da potensielt bortfaller ved et vern. Å avvirket områdene vil imidlertid innebære en del kostnader, slik at profitten/rotnettoen ved å avvirket og selge tømmeret vil være lavere enn det beregnet salgsverdi viser. Driftskostnadene kan variere betydelig avhengig av type område som skal avvirket og hvor enkelt det er å hente ut tømmer.

I tillegg til disse forbeholdene, vil kostnaden for skog- og trenæringen ved innkjøp av virke for videreføring avhenge av muligheten for å få levert virke fra andre steder hvis virket fra de foreslåtte verneområdene bortfaller. Dersom en tilsvarende mengde virke kan hentes inn fra andre områder (da til en høyere driftskostnad og/eller transportkostnad) eller importeres (også til en høyere kostnad), er det forskjellen i innkjøpspris for dette virket som utgjør den reelle merkostnaden for skog- og trenæringen. Direktoratet har ikke forutsetninger for å si noe nærmere om markedsforholdene enn det NIBIO skisserte i sin vurdering, som er gjengitt i M-2048. Direktoratets vurdering er at det er såpass mange forbehold, særlig rundt avvirkningen i nullalternativet og muligheten for næringen til å hente inn virke fra andre steder, at de ikke har forutsetninger for å prissette virkningen for skog- og trenæringen. Direktoratet har derfor valgt å vurdere konsekvensen for skog- og trenæringen av et vern som en ikke-prissatt virkning, se figur nedenfor. Gjennom høringsrunden er det ikke kommet inn konkrete kostnadsanslag eller vurderinger som i større grad bidrar til at direktoratet kan prissette konsekvensen av å verne de konkrete områdene vi ser på her.

Arbor Hattfjelldal er den største aktøren innenfor skog- og trenæringen lokalt og som potensielt vil berøres av et vern. Det er usikkert i hvor stor grad Arbor vil bli påvirket av vern av de aktuelle områdene. Eventuelle konsekvenser for Arbor vil kunne være svært viktige for lokalsamfunnet i Hattfjelldal og kommunene på Helgeland. Betydningen utenfor Helgelandsregionen vil være mindre. Se nærmere beskrivelse av hvilke merkostnader vernet kan medføre for bedriften Arbor i omtalen av fordelingsvirkninger under.

	Alternativ 1 - avgrensning slik det ble sendt på høring	Alternativ 2 - avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren
Antall berørte	Brukere av tommervirke på Helgeland, aktører i treindustrien (videreforedling, transport etc.). Både nåværende og framtidige brukere. Arbor Hattfjelldal er hovedaktøren som kan berøres.	Som i alt 1
Påvirkning	Vern av 7316 dekar produktiv skog, tilvarende 69 180 m ³ tilgjengelig virkesvolum. Utgjør 1,4 % av tilgjengelig virkesvolum i Helgelandskommunene.	Vern av 6445 dekar produktiv skog, tilvarende 60 956 m ³ tilgjengelig virkesvolum. Utgjør 1,2 % av tilgjengelig virkesvolum i Helgelandskommunene.
Enhetsnytte/enhetsverdi	Enhetsverdien for tømmer antas å være middels/stor. Usikkerhet rundt enhetsverdien/ betalingsvilligheten av akkurat dette virket vs. virke fra andre områder eller importert virke - avhenger av muligheten for å få tak annet virke, pris på dette virket og transportmuligheter/transportkostnad.	Samme som i alt 1
Vurdering samlet konsekvens	Få antall berørte, og begrenset påvirkning per berørt. Men mulig stor verdi for de som berøres.	Noe mindre påvirkning enn i alternativ 1.

Figur 9. Oppsummering av virkning for skog- og trenæring.

Det er, som skissert over, stor usikkerhet knyttet til hvor store konsekvensene for skog-næringen vil bli. Den største usikkerheten er antagelig knyttet til hvorvidt områdene er drivverdige i nullalternativet, jf. også vurderingene fra NIBIO (Hauglin et al. 2021) vist til over. Statsforvalterens utgrensing av enkelte områder tilsier at usikkerheten er noe redusert i alternativ 2, som følge av et lavere estimat for volum av produktiv skog. Det er også usikkerhet knyttet til eventuell økt transportavstand og mulig økning i råvareprisen, dersom virkestilgangen til de lokale aktørene, og Arbor spesielt, begrenses i framtida. Se eget avsnitt nedenfor for vurdering av usikkerhet.

Analysen fra NIBIO tyder på at avvirkningsvolumet på Helgeland kan opprettholdes, eller økes, selv om de aktuelle områder vernes. Samtidig er det noen begrensninger i de analysene som er gjort. Det kan dermed ikke utelukkes at Arbor fremover har et høyere virkesbehov enn de får dekket lokalt. Skogvernet kan bidra til en slik begrensning av virkesvolum. Se nærmere omtale av mulige konsekvenser for Arbor under avsnittet om fordelingsvirkninger under.

Virkning for kraftsektoren og annen infrastruktur/samferdsel:

Vern vil ikke legge noen begrensninger på eksisterende småkraftverk. Drift, vedlikehold og istandsetting av kraftledninger ved akutt utfall vil være direkte unntatt i verneforskriftene. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og oppgradering av kraftlinjene vil være søknadspliktig. Det ligger videre inne en åpning i verneforskriften for at en planlagt kabel ved Grytåvatnet kan etableres langs eksisterende kraftlinje etter søknad.

Unikraft har oppgitt å ha planer om å bygge minikraftverk i Danielåsen, men det er ikke søkt om eller gitt konsesjon for dette. Dermed er det ikke gjort konkrete investeringer (i nullalternativet) som ikke vil bli realisert grunnet vern. Vern antas samlet sett å ha begrenset påvirkning på kraftsektoren eller annen infrastruktur, både i alternativ 1 og 2.

	Alternativ 1 - avgrensning slik det ble sendt på høring	Alternativ 2 - avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren
Antall berørte	Få antall aktører som berøres	Som i alt 1
Påvirkning	Begrenset omfang – mye vil kunne gjennomføres iht. verneforskriften (søknadspliktig).	Som i alt 1
Enhetsnytte/enhetsverdi	Enhetsverdi per berørt kan være stor (viktig for sektorene som berøres).	Som i alt 1
Vurdering samlet konsekvens	Få som berøres, og liten eller ingen påvirkning. Mulig viktig for de få som berøres.	Som i alt 1

Figur 10 – Oppsummering av virkning kraftsektor og annen infrastruktur/samferdsel.

Økte administrative kostnader, inkl. skattefinansieringskostnad:

Det vil være behov for noe økt administrasjon, oppsyn og skjøtsel ved et eventuelt vern. Det anslås at de nye verneområdene vil, på bakgrunn av erfaringer fra eksisterende skogreservater, gi behov for ca. 4 ekstra ukesverk årlig.

Legges det til grunn en gjennomsnittlig arbeidstakerkostnad på 811 765 kroner pr/årsverk (2019-tall, tilsvarer kr 850 595 når inflasjonsjustert til 2021-tall), kan vi estimere at de årlige administrative kostnadene vil øke med ca. 65 000 kroner ved å verne 11 nye naturreservater og utvidelse av 7 eksisterende naturreservater i Nordland, samt en utvidelse av Lomsdal-Visten nasjonalpark. Estimater er beheftet med usikkerhet, og andre antakelser om ressursbruk og årslønn vil gi andre anslag på administrative kostnader. Anslaget antas å være likt for alternativ 1 og 2.

I tillegg kommer skattefinansieringskostnaden. Skattefinansiering av offentlige tiltak innebærer en kostnad for samfunnet som må inkluderes i den samfunnsøkonomiske analysen. I henhold til Rundskriv R-109/2021 fra Finansdepartementet skal det derfor for alle tiltak som finansieres over offentlige budsjetter, inngå en skattefinansieringskostnad i analysen fastsatt til 20 øre per krone. Gitt antakelsene gjort over om ressursbruk og årslønn for de administrative kostnadene, vil 20% av den økte årlige administrasjons-kostnaden tilsvare ca. 13 000 kr, og vil komme i tillegg til de 65 000 kr som er estimert over. Anslaget antas å være likt for alternativ 1 og 2.

Oppsummering av virkninger

Figuren nedenfor gir en kort oppsummering av positive og negative virkninger for samfunnet av de to alternative avgrensningene til vern som er vurdert. Miljødirektoratets vurdering er at de to alternativene i stor grad har de samme virkningene for samfunnet, men at omfanget eller størrelsen på virkningene er noe ulikt i de to alternativene.

Virkning	Null-alt.	Alternativ 1 - avgrensning slik som sendt på høring (vern av 50715 dekar)	Alternativ 2 - Avgrensning lik anbefaling fra Statsforvalteren (vern av 49 812 dekar)
Positive virkninger:			
Ivaretagelse av naturmangfold	0	Stort antall berørte, stor enhetsverdi. Alternativ 1 å foretrekke – større påvirkning og større enhetsverdi.	Mindre påvirkning og lavere enhetsverdier enn alternativ 1.
Klimatilpasning		Stort antall berørte, stor enhetsverdi, men begrenset påvirkning per berørt (små områder). Alternativ 1 å foretrekke.	Noe mindre robusthet enn alternativ 1, pga. områder som grenses ut.
Karbonlager	0	Stort antall berørte, men begrenset påvirkning per berørt (små områder).	Marginal forskjell mellom alternativene i nasjonal sammenheng.
Friluftsliv/rekreasjon	0	Relativt få berørte og liten påvirkning, men usikker verdi av områdene i et friluftslivsperspektiv.	Marginal forskjell mellom alternativene
Virkning for reindrift og samiske interesser	0	Relativt få berørte, men stor enhetsverdi per berørt (viktig virkning).	Alternativ 2 antas å komme noe bedre ut , siden det i alternativ 2 er gjort endringer i vernegrensene for å hensynta samiske interesser.
Negative virkninger:			
Virkninger for skog- og trenæring	0	Få berørte, men mulig viktig virkning (stor enhetsverdi) per berørt.	Alternativ 2 å foretrekke framfor alternativ 1, da områder med produktiv skog er grenset ut.
Virkning for kraftsektoren og annen infrastruktur/samferdsel	0	Begrenset påvirkning, pga. unntak og åpninger i verneforskrift.	Ingen antatt forskjell mellom alternativene.
Økte administrative kostnader, inkl. skattefinansieringskostnad	0	Liten prissatt virkning, ingen antatt forskjell mellom alternativene.	Ingen antatt forskjell mellom alternativene.

Figur 11. Oppsummering av positive og negative virkninger av tiltakene.

Fordelingsvirkninger

Fordelingsvirkninger handler om hvordan fordelene og ulempene fordeler seg mellom ulike grupper i samfunnet, og hvorvidt det er særskilte grupper eller aktører som berøres. Arbor Hattfjelldal er den største aktøren innenfor skog- og trenæringen lokalt som potensielt vil berøres av et vern. Bedriften har rundt 70 ansatte og er en hjørnesteinsbedrift lokalt. Ifølge NIBIO (Hauglin et al. 2021, gjengitt i M-2084), har det årlige rundvirkeforbruket til Arbor i Hattfjelldal de siste 10 år ligget på 55 000 – 65 000 m³, hvorav det aller meste er massevirke av gran, noe er bjørk og energivirke. Massevirkevolumet har i

2010-2019 ligget på gjennomsnittlig 59 000 m³ per år. NIBIO sier videre at storparten av massevirkeforsyningen til Arbor i dag kommer fra det nærmeste omlandet til fabrikkene, dvs. Hattfjelldal og Grane, sørlige deler av Hemnes og Vefsn. Noen leveranser kommer også fra andre områder; fra Rana, Namsskogan, og området Tärnaby – Storuman i Sverige. De lengste bilfraktene med virke til Arbor er i dag på ca. 170 km (Rana). NIBIO peker videre på at om avvirkningstakten i det nærmeste omlandet går ned og årsproduksjonen til Arbor skal opprettholdes, må nedslagsfeltet til fabrikkene utvides til nye områder. NIBIO fremhever at det nå ifølge markedsaktørene ikke er noe "ledig" virke hverken nord eller sør for Helgelandkommunene. Det er derfor ikke tilstrekkelig kun å betale for ekstra frakt for å øke nedslagsfeltet til enkeltaktører, man må også anta at virkes-prisen vil gå opp. NIBIO påpeker videre at nytt virke derfor må komme fra kommunene Grong og Lierne i Norge, og Storuman i Sverige. Dette innebærer transportavstander på ca. 190-200 km. Dersom det faller bort virke i Hattfjelldal og Grane vil transportavstanden øke med hhv 180 og 150 km. Avstanden fra de foreslåtte verneområdene til Arbor varierer fra Mikkelfjordmoen (13 km) til Grytvatnet (130 km). Gjennomsnittlig volumveid avstand til Arbor er på rundt 50 km. Samtlige områder ligger innenfor regionen hvor Arbor Hattfjelldal henter sitt virke i dag. Analysen fra NIBIO tyder på at avvirkningsvolumet på Helgeland kan opprettholdes, eller økes i framtiden, selv om de foreslåtte områdene vernes. Samtidig er det noen begrensninger i de analyser som er gjort. Det kan dermed ikke utelukkes at Arbor fremover har et høyere virkesbehov enn de får dekket lokalt. Skogvernet kan bidra til en slik begrensning av virkesvolum.

Dersom vernet fører til økte kostnader for Arbor og de andre virksomhetene, i form av økte transportkostnader og/eller økte kostnader for massevirket, vil det kunne slå ut på Arbors lønnsomhet. Arbor peker i sin høringsuttalelse på flere forhold som har hatt påvirkning på bedriftens konkurranseevne over de siste tiårene, og har i møte med Miljødirektoratet orientert om hvordan ulike forhold kan påvirke dem negativt framover. Det vises til nærmere omtale av innspill fra Arbor. Miljødirektoratet har stor forståelse for at rammebetingelser og like konkurransevilkår har stor betydning for Arbor. Miljødirektoratet ser at vern av de aktuelle områdene påvirker konkurransesituasjonen og kostnadsbildet for Arbor. Samtidig vil de fleste av forholdene Arbor peker på være uavhengige av vern, og at slike forhold for denne tilrådingen må håndteres som en del av nullalternativet.

I hvor stor grad vernet vil føre til økte kostnader for Arbor og andre lokale virksomheter, og slå ut på lønnsomheten, er usikkert. Dersom konsekvensen blir at Arbors virksomhet rammes hardt, vil det ha stor betydning for lokalsamfunnet i Hattfjelldal.

Fordelingsvirkningen kan derfor være betydelig, selv om konsekvensen for skog- og trenæringen sett i et regionalt og nasjonalt perspektiv antagelig vil være begrenset.

Usikkerhet

Det er usikkerhet knyttet til vurderingene av tiltakets antatte virkninger, både på positiv og negativ side. Det er rimelig sikkert i hvilken retning de ulike virkningene vil slå ut, jf. omtalen over. Det er imidlertid generelt stor usikkerhet knyttet til størrelsen på tiltakets virkninger. Den største usikkerheten i vurderingene knytter seg til utviklingen i nullalternativet, og spesielt i hvilken grad områdene som foreslås vernet vil brukes til bl.a. skogbruksformål eller tekniske installasjoner uten et vern. Denne usikkerheten vil være gjeldende for flere virkninger, og kan slå ut mest på størrelsen på den positive virkningen for naturmangfoldet og de negative virkningene for skog- og trenæringen.

Usikkerheten i nullalternativet vil speiles både på nytte- og kostnadssiden. Dersom skogen

i stor grad får stå uberørt uten et vern (i nullalternativet), vil det være få kostnader ved å verne (få brukerinteresser som berøres), men også liten nytteeffekt av at områdene blir vernet. Dersom skogen i større grad vil benyttes til skogbruk eller blir gjenstand for tekniske inngrep i framtiden uten et vern, kan nytteeffekten av å verne være stor, da viktige verneverdier ivaretas for lang framtid. Da kan også mulige kostnader ved å verne være betydelige, siden vern legger begrensning på brukerinteressene.

Det er stor usikkerhet knyttet til i hvilken grad vernet vil føre til økte kostnader for Arbor og andre lokale virksomheter. I tillegg til usikkerheten knyttet til utviklingen i nullalternativet som er beskrevet over, vil det være usikkerhet knyttet til eventuelt tilgang til annet virke (avvirkning av andre områder eller import). Det er videre usikkerhet rundt hva eventuell innhenting av virke fra andre områder eller økt import vil kunne innebære av kostnadsøkning for de lokale aktørene.

8.1.5. Avveininger mellom skogbruk og skogvern

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet har på oppdrag fra KLD og Landbruks- og matdepartementet utarbeidet rapport M-2007-2021 med forslag til retningslinjer for avveininger mellom skogvern og skogbruk for enkeltområder. KLD ba 8.11.2021 om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1.2.2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart f.o.m. samme dato. Områdene som foreslås for vern ble meldt oppstart på 9.6.2020 og omfattes ikke av oppdraget fra KLD. Flere instanser har etterlyst en avveining i tråd med disse retningslinjene, og på den bakgrunn er dette gjort (Figur 12). Statsforvalteren har i sin tilråding gjort en vurdering av de enkelte områders betydning for tømmer tilgangen. Miljødirektoratet har på bakgrunn av de naturfaglige kartleggingene vurdert områdenes betydning for vern.

Betydning for vern	Har	V1	V1S7	V1S6	V1S5	V1S4	V1S3	V1S2	V1S1 ¹⁾
		V2	V2S7	V2S6	V2S5	V2S4	V2S3	V2S2	V2S1 ¹⁾
		V3	V3S7	V3S6	V3S5	V3S4	V3S3	V3S2	V3S1
	Kan få	V4	V4S7	V4S6	V4S5	V4S4	V4S3	V4S2	V4S1
		V5	V5S7	V5S6	V5S5	V5S4	V5S3	V5S2	V5S1
		V6	V6S7	V6S6	V6S5	V6S4	V6S3	V6S2	V6S1
	Har mindre	V7	V7S7	V7S6	V7S5	V7S4	V7S3	V7S2	V7S1
		S7	S6	S5	S4	S3	S2	S1	
		Har mindre	Kan få			Har			
		Betydning for tømmer tilgangen							

Figur 12. Matrise for områdets betydning for tømmer tilgangen, betydningen for vern. Grønne ruter angir områder hvor vern skal prioriteres fremfor skogbruk, røde ruter angir at tømmer tilgangen skal prioriteres fremfor vern og gult felt angir områder som må vurderes nærmere av statsforvalter.

Område	Betydning for tømmertilgangen			Betydning for vern		
	S1-S3 (dekar)	S4-S6 (dekar)	S7 (dekar)	V1	V2	V3
Austervefsna	35		186	188		
Bollermolia	431		110	485		
Breiskardet	940		4040	4980		
Danielåsen	490		8256	8746		
Grytåvatnet			3099		3099	
Holmvassdalen	1000	330	13912	15115		
Kappfjellmoen	20		100	120		
Litlfiplingdalselva	1400		1072	2472		
Litlfjellet	337		589		913	
Lomsdal-Visten	527		3194	3289		
Mikkeljordmoen	281		50	296		
Olaåsen	177		929	1106		
Simafjellet	290	50	824	1080		
Skardmodalen	127		1357	1484		
Spølremvatnet	496		251		660	
Stavvassdalen*			4929		4929	
Stortuva	141		155	308		
Svartvasselva	204			204		
Svartåga		40	256		296	
Sum (dekar)	6896	420	43309	39873	9897	0

Tabell. Høringsområdenes betydning for tømmertilgangen og betydning for vern (Alternativ 1). S1-S3 er områder som har betydning for tømmertilgangen, S4-S6 er områder som kan få betydning for tømmertilgangen. S7 er områder som har mindre betydning for tømmertilgangen. Både V1 og V2 er områder som har betydning for skogvern, områder i V1 har da større betydning enn områder i V2.

*Stavvassdalen er vurdert med verneverdi *** i sammenheng med eksisterende verneområder og som del av økologisk nettverk. Dette skulle tilsi V1, samtidig er mangeloppnåelse lav til middels. Betydning for vern settes til V2.

I tabellen over er betydning for tømmertilgangen og betydning for vern i alternativ 1 oppsummert. I alternativ 2 er det foreslått å grense ut totalt 903 dekar. Av dette er 713 dekar av hensyn til skognæringen og i kategori S1-S3. 190 dekar er foreslått tatt ut av andre hensyn, disse arealene er i hovedsak innenfor kategori S4-S7.

Samtlige områder ligger dermed innenfor grønne ruter i matrisen. Dette innebærer at det er områder som skal prioriteres for vern. Ingen av områdene ligger i V3, dette skyldes i hovedsak at områder i denne kategori ble tatt ut av videre prosess før det ble meldt oppstart om vern. Dette er i tråd med oppdrag fra KLD.

8.1.6. Vurdering basert på positive og negative virkninger for samfunnet

Det er store naturverdier knyttet til områdene som vurderes for vern. De fleste av verneområdene er vurdert til verneverdi **** (området er nasjonal verdifullt og svært viktig) eller *** (området er nasjonalt verdifullt), både i alternativ 1 og alternativ 2. Skogområdene bidrar til å dekke viktige mangler i dagens vern. Flere av områdene kan fylle viktige mangler i dagens vern: bekkekløfter, gammel granskog, kalkskog, gammel

furuskog og boreal regnskog. I tillegg er det registrert et stort antall rødlistede og truede arter og naturtyper. Dette er nasjonalt viktige verdier, som berører hele Norges befolkning (ikke-bruksverdier), både nåværende befolkning og framtidige generasjoner. Å verne disse områdene vil bidra til at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Vern har også andre positive virkninger, herunder for klimatilpasning, ivaretagelse av karbonlager, for friluftsliv/rekreasjon og for reindrift/samiske interesser.

Å verne disse skogområdene vil samtidig begrense de framtidige mulighetene for å drive skogbruk i de aktuelle områdene. Det er primært de lokale aktørene innenfor skog- og trenæringen, herunder Arbor Hattfjelldal, som vil påvirkes negativt dersom vern gir en begrensning på framtidig virkestilgang. I hvilken grad disse aktørene påvirkes negativt av et vern vil avhenge av blant annet om områdene vil avvirkes i nullalternativet, om det er tilgang på virke fra andre områder og, i så fall, hvor stor merkostnaden ved avvirkning og transport vil bli. Det meste av arealet som tilrås til vern er vurdert av Statsforvalteren å ha mindre betydning for tømertilgangen, jf. omtale foran.

Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og øvrig kontakt med berørte parter. Det er i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme interessene gjennom avgrensning og forskriftsutforming. Interesser knyttet til beite og jakt og annet friluftsliv er aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Samlet sett er det viktige nytteverdier som ivaretas av et vern. Det er store naturkvaliteter knyttet til de områdene som er aktuelle for vern og de bidrar til å dekke viktige mangler i dagens vern. Direktoratet vurderer at verdien av verneområdene er større enn kostnadene i et nasjonalt perspektiv. Denne vurderingen gjelder for både alternativ 1 og alternativ 2. På bakgrunn av de samfunnsøkonomiske virkningene, der direktoratet har vurdert de positive og negative virkningene ved vern, vurderer direktoratet alternativ 1 som bedre enn alternativ 2. Alternativ 1 gir størst nyttevirkinger i forhold til kostnader for samfunnet, ved at viktige naturverdier ivaretas i større grad. Alternativ 2 fører til noe mindre konsekvenser for skog- og trenæringen på Helgeland og for samiske interesser og reindrift. Årsaken til at alternativ 2 gir mindre lokale konsekvenser er at det er grenset ut en del produktiv skog fra verneforslaget, sammenlignet med alternativ 1.

Grad av måloppnåelse: Både alternativ 1 og alternativ 2 svarer på bidraget til målsetningen om 10% vern og nasjonale miljømål 1.2 og 1.3. Alternativ 1 vil bidra til måloppnåelsen i noe større grad, men alternativ 2 vil også gi et vesentlig bidrag til målet om 10% skogvern.

Usikkerhet og hensynet til fordelingsvirkninger: Usikkerheten i vurderingene knytter seg først og fremst til utviklingen i nullalternativet, og spesielt i hvilken grad områdene som foreslås vernet vil brukes til skogbruksformål i framtiden. I hvilken grad vernet vil føre til økte kostnader for Arbor og andre lokale virksomheter, og slå ut på lønnsomheten, er usikkert, både i alternativ 1 og alternativ 2. Usikkerheten vurderes å være noe lavere i alternativ 2. En rekke forhold vil virke inn på Arbor og lønnsomheten uavhengig av eventuelt vern. Virkningene vil kunne være svært viktige for lokalsamfunnet i Hattfjelldal og de andre kommunene på Helgeland, men vil antagelig ha begrenset omfang i et regionalt og nasjonalt perspektiv.

8.2. Miljødirektoratets samlede anbefaling

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt, både i alternativ 1 og alternativ 2. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Miljødirektoratet mener det er store naturkvaliteter knyttet til områdene som er aktuelle for vern og at de bidrar til å dekke viktige mangler i dagens vern. Samtlige områder som er vurdert for vern, vil bidra til å fylle de nasjonale målsettingene, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)). Dette gjelder både for alternativ 1 og alternativ 2.

Samtidig har vernet noen negative samfunnsmessige konsekvenser, ved at det kan begrense de framtidige mulighetene, spesielt for skogbruk. Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene er begrensede i et nasjonalt perspektiv. Vernet kan likevel ramme enkelte lokale aktører negativt, som allerede er i en presset konkurransesituasjon. Samlet sett blir dette et spørsmål om avveining mellom viktige, langsiktige, nasjonale hensyn og hensynet til lokale næringsinteresser. Virkningene for lokale næringsinteresser vil være på mer kort og mellomlang sikt, mens naturmangfoldet vil ivaretas på lang sikt. Direktoratets vurdering er at ivaretagelse av de nasjonale verneverdiene må veie svært tungt.

Det er gjort justeringer i verneforskrift og avgrensning for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de positive konsekvensene for samfunnet ved å verne på sikt og i et nasjonalt perspektiv vil være større enn kostnadene ved et vern, både i alternativ 1 og alternativ 2. Vern av disse områdene vil sikre ivaretagelse av natur som bidrar med viktige økosystemtjenester, og vil bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også bidra til et bedre klimatilpasset økosystem og sikre viktige områder for friluftsliv.

Miljødirektoratet legger i kapittel 8.1.6. frem sin faglige anbefaling basert på samfunnsøkonomiske vurderinger, hvor alternativ 1 er vurdert som det beste alternativet. På grunn av usikkerheten i nullalternativet er det ikke mulig å gi en konkret vurdering av hvor mye av skogarealene som vil bli avvirket i fremtiden. Denne usikkerheten gjør det vanskelig å vurdere i hvor stor grad alternativ 1 vil gi en ulempe for skognæringen, men direktoratet har lagt til grunn at konsekvensene for skognæringen vil være mindre i alternativ 2 enn i alternativ 1. Alternativ 2 tar også mer hensyn til samiske interesser. På bakgrunn av hensyn til disse lokale fordelingsvirkningene, inkludert for Arbor og lokalsamfunnet på Hattfjelldal, anbefaler Miljødirektoratet vern slik det blir foreslått i alternativ 2.

Som vurdert i avsnitt 8.1.2, er Miljødirektoratets vurdering at representativ bevaring av de aktuelle skogområdene krever et nasjonalt blick og en langsiktighet som vil være vanskelig å ivareta gjennom sektorregelverk og plan- og bygningsloven. Dette synet støttes av en tverretattlig direktoratsgruppe, som har gjennomført virkemiddelvurderinger og gitt anbefalinger om utvalgte arter og naturtyper (Miljødirektoratet 2018). For samtlige av artene og naturtypene som ble vurdert, ble vern som naturreservat anbefalt som virkemiddel av direktoratsgruppen.

8.3. Forutsetninger for vellykket gjennomføring

En vellykket gjennomføring krever at det avsettes tilstrekkelige ressurser til gode forvaltningsordninger som støtter opp under arbeidet med langsiktig beskyttelse av verneverdiene i områdene. Videre forutsettes det at forvaltningen av tilstøtende områder støtter opp under målsettingene med vernet av områdene.

Lokalt eierskap, tilhørighet, identitet, nærhet samt lokal kunnskap kombinert med naturvitenskaplig kunnskap, bidrar til god forvaltning. Delegering av forvaltningsmyndighet til lokalt nivå kan også bidra til dette, og kan være aktuelt for disse områdene. Skogvernet er evaluert i flere omganger, dette omfatter evaluering av skogvernet i 2002, evaluering av alt vern i 2010 og evaluering av skogvernet i 2017 (Framstad et. al 2017). Det gjennomføres videre løpende overvåking av skogvernområdene i tråd med Landsskogtakseringens metodikk. Miljødirektoratet har vært oppdragsgiver for disse evalueringene, mens de er utarbeidet av forskningsinstitusjoner på bakgrunn av anbudsprosesser. Det forutsettes at det vil gjennomføres videre evalueringer av skogvernarbeidet.

9. Generelle merknader til verneforslagene

Under dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene som har kommet inn i verneprosessen, samt statsforvalter og Miljødirektoratet kommentarer til disse. Det vises til kap. 11 for uttalelser om enkeltområder.

9.1. Generelle merknader

Riksantikvaren opplyser om at Nordland fylkeskommune er høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker, de viser til uttalelse fra Nordland fylkeskommune. Statens vegvesen kan ikke se at Europa- eller riksveier blir berørt, og har ingen merknader. Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkl. hensyn til militær operativ virksomhet og har ingen ytterligere merknader til verneforslaget. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) påpeker at det ikke har kommet inn nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i området siden deres uttalelse til oppstartsmeldinga. De har derfor ingen nye merknader til høringa av verneplanen. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er positive til at Helgeland Kraft Nett og Statnett SF er inkludert i mottakerlisten. Uttalelser fra NVE er gjengitt under det enkelte området der dette er aktuelt.

Mattilsynet påpeker at vern av skog medfører at ferdsel med blant annet skuter og tømmerhogst blir forbudt, og vil dermed være gunstig for eventuelle vannkilder i området. De ber Statsforvalteren være oppmerksomme på at på grunn av vernet kan tidligere ferdselsårer bli lagt om, noe som kan føre til at nye ferdselsårer havner i nedslagsfelt til drikkevannskilder. *Statsforvalteren tar disse innspillene til orientering.*

Sabima stiller spørsmål ved om det ikke skulle vært med verneområder i Rana kommune. *Statsforvalteren viser til at på grunn av høy vernedekning i Nordland var oppdraget fra Miljødirektoratet at bare områder som fikk to stjerner eller mer skulle utredes for vern. De to områdene som ble kartlagt i Rana var Lian og utvidelse av Virvassdalen, som fikk henholdsvis 1 og 0 stjerner.*

Grane kommune, Grane Bondelag, Fylkestinget i Nordland, Grane arbeiderparti, Allskog Grane skogeierlag, Allskog Hattfjelldal skogeierlag, Vefsn kommune og Skognærings-

forum Nordland nevner alle i sine uttalelser at det er vernet nok skog på Helgeland, og at andre fylker bør vurderes for vern før det legges ut nye verneområder her. Grane kommune og Grane Bondelag viser til at Grane kommune i dag har vel 34 % vernet areal, og at vernet areal kommer opp i overkant av 36 % dersom foreslått vern gjennomføres. Fylkestinget i Nordland peker på at det nasjonale målet for skogvern er 10 %, og at andelen vernet skog i Nordland er større enn i landet som helhet, 7,2 % mot 5,1 % av det totale skogarealet, mens 3,8 % av det produktive skogarealet er vernet. På Helgeland alene er ca. 6 % av det produktive barskogarealet vernet i dag. Grane kommune og Grane arbeiderparti peker på at det har vært flere runder med skogvern på Helgeland. Ettersom de foreslåtte verneområdene er på statsgrunn, vil denne runden med vern ramme Helgelandskommunene spesielt mye. I tillegg til dette verneforslaget kommer frivillig vern, og en god del skogarealer er ikke drivbare på grunn av terreng eller andre hindringer som gjør at det ikke er økonomisk eller praktisk mulig å drive hogst. Allskog Grane skogeierlag og Allskog Hattfjelldal skogeierlag mener Grane og Hattfjelldal tar nok ansvar for nasjonale forpliktelser i form av vern, da 16,2 % av skogen i Grane og 14,2 % i Hattfjelldal allerede er vernet. Vefsn kommune mener et fornuftig vern må se all skog under ett, og det må være en fornuftig fordeling mellom ulike regioner slik at næringslivets ulemper med skogvern fordeles mellom regionene. Videre påpeker kommunen at Helgeland allerede har en svært stor andel vernede områder, og en ytterligere utvidelse av dette som følge av at staten eier mye grunn i deres region, vil ikke ha legitimitet. En ny og mer helhetlig prosess må også ha med midler til å sikre de private skogene som har de viktigste kvalitetene. Skognæringsforum Nordland mener at et skogvern sør for Nordland vil medføre at mange aktører får noe av regningen, mens man i Nordland har få å dele regningen på. Konsekvensene er at den spredde treindustrien i Nordland vil rammes svært hardt. **Statsforvalteren** viser til at Stortinget i 2016 vedtok 10 % vern av skog med en spesiell innsats mot områder som er viktige for naturmangfoldet og der det er lite representativt vern. Vernet skal foregå på statsgrunn og gjennom frivillig skogvern, og det er ikke definert egne prosentvise delmål for fylker eller regioner. Det er bakgrunnen for vårt oppdrag om å gjennomføre denne verneplanen på statsgrunn på Helgeland. Selv om det er vernet ganske mye i Nordland og på Helgeland, er det likevel behov for mer vern for å dekke manglene i skogvernet. Ifølge NINA-rapport 1352 (Evaluering av norsk skogvern i 2016) bør disse skogtypene prioriteres for vern i Trøndelag og Nordland nord til Saltfjellet: Kalkskog, raviner, bekkekløfter, boreal regnskog og lavereliggende høyproduktiv skog. Noen av disse skogtypene, som kalkgransskog og boreal regnskog, finnes i liten grad andre steder i landet, og vernebehovet kan bare dekkes ved å verne mer skog i denne regionen. Lista for at et område skal foreslås for vern i Nordland er hevet sammenlignet med resten av landet. Det vil si at gjennomsnittsverdiene i områdene som er foreslått for vern i Nordland ligger høyere enn gjennomsnittsverdiene for områdene som er foreslått vernet i andre deler av landet.

Grane kommune og Grane Bondelag mener at i tillegg til alle naturvernområdene i kommunen er alle vassdrag som drenerer til Vefsnavassdraget og Svenningelva vernet mot kraftutbygging. Dette legger også restriksjoner på utøvelse av næringsvirksomhet og friluftsliv langs vannstrengen.

Statsforvalteren viser til at ifølge § 5 i «Forskrift om berekraftig skogbruk» er det spesifisert at kantsonen sin økologiske funksjon skal tas vare på ved hogst i kantsoner mot

vann og vassdrag. Dette er også av sikkerhetshensyn for å hindre erosjon og flomskader. Skog langs kantsonen i vassdrag skal derfor tas hensyn til, men skogen her er ikke vernet.

Flere enkeltpersoner ønsker ikke flere områder vernet da de anser at det avgrenser bruken av naturområdene for vanlige folk. Dette med bakgrunn i at det kan tenkes at enkelte av grunneierne ved Holmvassdalen en gang ønsker å starte drift innenfor skogbruk eller annen næringsvirksomhet i området på et senere tidspunkt.

Statsforvalteren påpeker at ferdsel til fots er tillatt i hele verneområdet, og at vernet burde være positivt for friluftslivet i området. Skogbruk og annen næringsvirksomhet vil ikke være tillatt. Statsforvalteren påpeker at hele området er på Statskog SF sin grunn, og at det ikke vil begrense muligheten andre grunneiere i nærheten har til å drive skogsdrift på sin eiendom.

Arbor mener at det i denne verneplanen er snakk om arealvern for å oppnå 10 % skogvern, uten faglig begrunnelse.

Statsforvalteren viser til at alle aktuelle områder er kartlagt av kvalifiserte biologer fra *Asplan Viak*, og det er funnet store naturverdier i de områdene som nå foreslås vernet. Opprinnelig ble det undersøkt 31 områder på 83 906 dekar, og en rekke en- og to-stjerners områder ble ikke fremmet for vern. Den faglige begrunnelsen for vern på Helgeland er at mange av naturtypene som er foreslått for vern finnes i liten grad andre steder.

Naturvernforbundet, Sabima, WWF, Nord universitet, Norsk ornitologisk forening Nordland, Brurskanken Turlag, Helgeland sopp- og nyttevekstforening (HSNF) og Rana Sopp- og Nyttevekstforening støtter Statsforvalterens forslag til vern.

Natur og Ungdom, WWF og Sabima påpeker at verneprosessen er i henhold til Stortingets innstilling til Klima- og miljødepartementets budsjett for 2016. WWF påpeker at denne innstillingen har lagt klare og bindende føringer og vedtak om bruk av skog på Statskogs grunn for å øke skogvernet i Norge. Natur og ungdom peker på § 2 av Statskogs vedtekter hvor det bl.a. heter: «Det skal drives et aktivt naturvern og tas hensyn til friluftsjnteresser». Sabima understreker at verneforslaget er et godt bidrag til å nå Stortingets mål om vern av 10 % av skogarealet av både offentlig eid skog og frivillig vern. De mener at selv når dette vernet er gjennomført, vil det være et godt stykke igjen, både i Nordland og i landet som helhet. Videre påpeker de at det er flere fordeler med å verne statens egen skog, ettersom det juridiske og erstatningsmessige er mye enklere enn ved vern av privateid skog.

Helgeland- og Rana sopp- og nyttevekstforening mener at alternativet til vern oftest er hogst, og derfor mener begge foreningene at det er svært viktig å sikre alle kandidater i Statsforvalterens forslag gjennom et vern nå.

Natur og Ungdom påpeker at Nordland fylke ligger langt under landsgjennomsnittet for lokalt vern av produktiv skog (3,8 %). Ny teknologi truer skog som tidligere har vært utilgjengelig, og andel flatehogd skog øker nasjonalt. Natur og Ungdom mener Statskog som Norges største skogeier har et særlig ansvar for å bevare områdene de forvalter som ikke tidligere har blitt brukt til moderne skogbruk.

Norsk ornitologisk forening Nordland (NOF Nordland) mener at nødvendigheten av skogvern på statsgrunn er desto tydeligere sett i sammenheng med den nye Regjeringens kutt i midlene til frivillig skogvern.

Statsforvalteren tar disse innspillene til orientering.

Naturvernforbundet, Natur og Ungdom og WWF påpeker at alle områdene som er foreslått vernet inneholder til dels svært store og sjeldne naturverdier i form av både rødlistearter og nøkkelbiotoper som Norge er forpliktet til å ta vare på. Vern etter naturmangfoldloven er den aller beste metoden for å sikre verneverdier og de ber om at alle de foreslåtte områdene vernes uavkortet.

Statsforvalteren har gjort enkelte mindre grenseendringer etter avveining mot andre samfunnsinteresser. Vi har lagt vekt på å ikke ta ut områder som har naturtyper som dekker manglene i vernet eller rødlistearter.

Miljødirektoratets kommentarer til generelle merknader

Miljødirektoratet viser til at Stortinget har vedtatt mål om vern av 10 % av skogen i Norge. Skogvernet skal særlig bidra til miljømål 1.2 *Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres* og miljømål 1.3 *Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner.*

For å vurdere måloppnåelsen i skogvernet er det gjennomført evalueringer av vernet, den siste ble gjennomført i 2017. Evalueringen påviser en rekke mangler i skogvernet nasjonalt, og regionalt for Nordland. De foreslåtte områdene vil bidra til å dekke viktige mangler i skogvernet, både regionale mangler og nasjonale mangler, jf. omtale foran. Flere aktører tar også opp en skjevfordeling av vernet nasjonalt. I Nordland var om lag 7,2 % av skogen vernet eller tilrådd vernet pr. 2017 (Framstad et al. 2017). Omfang av vern etter 2017 har ikke gitt vesentlige endringer i verneomfang. Verneandelen i Nordland er høyere enn verneandelen på landsbasis (5,2%), men lavere verneandel enn vi finner i Nord-Trøndelag og Finnmark. Det er også lavere enn Stortingets mål om 10 % skogvern på nasjonalt nivå. De senere år er de fleste vernevedtak fattet for områder fylker sør for Nordland. Av 264 skogområder vernet i perioden 2019-2022 ligger kun ett i Nordland og ett i Troms, øvrige områder ligger sør for Nordland. Det forventes også fremover at hovedmengden av skogvern gjennomføres sør for Nordland. I tråd med nasjonale målsettinger og ut fra evaluering av vernet fra 2017 er det imidlertid også mangler i skogvernet i Nordland og derfor behov for et noe økt verneomfang også i Nordland. Ytterligere skogvern i Nordland må skje etter strenge prioriteringer av hvilke arealer som fremmes for vern. Sammen med hensynet til skognæringen er dette bakgrunnen for at en rekke områder ble tatt ut av prosess før høring. De områdene som nå fremmes for vern fyller viktige regionale og nasjonale mangler i vernet, i tråd med strenge prioriteringer for vern i Nordland.

9.2. Merknader til prosess

Allskog Grane skogeierlag og Allskog Hattfjelldal skogeierlag mener det har vært mangel på lokal medvirkning ved grensedragninger, og at det ikke er gjort lokale tilpasninger.

Statsforvalteren påpeker at vi har hatt åpne befaringer og åpne kontorer i hver av kommunene, både ved oppstart av prosessen og under høringen. Vi har også hatt annonser i avisa, lagt ut informasjon på nettsida vår og sendt ut brev til aktuelle organisasjoner både ved oppstart og høring. I tillegg har det vært møter i referansegruppa og vi har informert om verneplanen i de kommunene som har ønsket det. Vi mener derfor at det har vært gode muligheter for å komme med innspill til verneforslagene for de som ønsker det. Det er gjort flere grensejusteringer av hensyn til skogbruk og andre interesser.

Grane kommune, Hattfjelldal kommune, Vefsn kommune, Allskog Grane skogeierlag, Skognæringsforum Nordland, Grane Bondelag, Grane Arbeiderparti og Allskog

Hattfjelldal skogeierlag mener at verneprosessen bør stoppes. Grane kommune mener også at båndlegginga i en slik prosess må opphøre.

Statsforvalteren har fått et oppdrag om å kjøre verneprosess og tilrå vern på Statskogs eiendommer. Etter vår vurdering er tilgjengelige rapporter og den tilleggsinformasjonen vi har tatt med (se vedlegg 3 i Statsforvalters tilråding) godt nok grunnlag for at vi kan sende vår tilråding der vi også har kunnet vurdere skogbruksinteresser. En beslutning om videre prosess må tas av overordna myndighet.

Hattfjelldal kommune mener det er usikkert om det finnes verneverdier i eksisterende verneområder.

Statsforvalteren viser til at alle eksisterende verneområder på Helgeland har dokumenterte naturverdier. I karttjenestene Naturbase og Nordlandsatlas kan man gå inn og se hvilke naturverdier (naturtyper og arter) som finnes innenfor det enkelte verneområdet og som utgjør grunnlaget for vern.

Fylkestinget i Nordland mener at dersom verneforslagene ikke konsekvensutredes, fraråder Fylkestinget i Nordland at man går videre i arbeidet med vern av de foreslåtte områdene og at følgende områder tas ut av verneplanforslaget: Bollermolia, Grytåvatnet, Kappfjellmoen, Litlfjellet, Spelremvatnet, Svartvasselve og Svartåga med i alt ca. 5900 dekar.

Statsforvalteren viser til sin vurdering av skogdriftsmessige forhold for disse områdene, og påpeker at Grytåvatnet og Kappfjellmoen vil være vanskelig å drive på grunn av hhv. manglende veiforbindelse og terrengmessige forhold. I Bollermolia, Litlfjellet og Spølremvatnet har vi tatt ut noen soner med produktiv skog. Store deler av skogen i Svartvasselve er kantsone mot elva og Svartåga har lav skogproduksjon. Selv om dette er de områdene som har fått lavest verneverdi, tror vi det vil være uheldig å ta ut disse områdene for skogbruket sin skyld, da de fleste ikke utpeker seg som svært viktige for skogbruket.

Grane kommune og Grane Arbeiderparti mener at man må ha en gjennomgang av tidligere vedtatte verneområder, med begrenset medvirkning for å se på grensesetting, og eventuell oppheving av vern der det er riktig ut fra ny kunnskap.

Statsforvalteren viser til at det ikke ligger i oppdraget fra Miljødirektoratet å se på avgrensningen til tidligere vedtatte verneområder. Det er heller ikke noe vi har mandat til som forvaltningsmyndighet.

Sametinget påpeker at det begynner å bli mange skogvernområder og andre verneområder i det sørsamiske området, også i Nordland. De understreker viktigheten av en god og smidig forvaltning som ivaretar de samiske interessene på en god måte, og som gjør at reindriften, som er kulturbærende i det sørsamiske området, kan gjennomføres uten hindringer.

Sametinget ber ikke om det gjennomføres konsultasjoner mellom Sametinget og Statsforvalteren og/eller Miljødirektoratet om sakene.

Statsforvalteren ønsker et godt samarbeid med reindriften når det gjelder fremtidig forvaltning av verneområder, som vi håper bl.a. kan gjøre søknad om dispensasjoner enklere.

Miljødirektoratets kommentarer til uttalelser om prosess

Ved utredning av vern er det viktig at berørte parter får anledning til å gi sine innspill. Dette er også grunnlaget for bestemmelsene om saksbehandling i naturmangfoldloven

(§41, §42 og §43). Det vises til beskrivelse foran om hvordan prosessen er gjennomført. Det er vår vurdering at verneplanprosessen så langt er gjennomført i tråd med bestemmelsene i naturmangfoldloven.

KLD har i brev datert 1.4.2019 gitt ytterligere oppdrag til Miljødirektoratet om å fremskaffe data slik at man har et godt grunnlag for å vurdere både vernekvalitetene og konsekvensene for skognæringen generelt og Arbor Hattfjelldal spesielt. Oppdragsbrevet angir hvilke opplysninger som skal fremskaffes. Dette er utredning ut over naturmangfoldlovens bestemmelser og det som normalt gjennomføres ved skogvern.

9.3. Klima/det grønne skiftet

Naturvernforbundet påpeker at vern av skog er et effektivt klimatiltak, siden skogen som økosystem både lagrer store mengder karbon, samtidig som intakte og vernede skoger fortsetter å binde karbon i store mengder.

Statsforvalteren tar innspillet til orientering.

Grane kommune og Grane Arbeiderparti påpeker at det blir helt feil å verne plantefelt, og gode og veinære arealer som produserer fint tømmer som kunne bidratt i CO² fangst, samtidig som det ville betydd næringsutvikling og arbeidsplasser.

Statsforvalteren mener at områdene vi foreslår for vern er hovedsakelig rester av gammel skog som har stått igjen etter tidligere hogster. Det er lite plantefelter innenfor de foreslåtte verneområdene, men noe må være med for å få områdene med gammelskog til å henge sammen. I Olaåsen, Svartvasselve og Simaffjellet er det noen unge plantefelt som vil utvikle seg mot gammelskog over tid.

Allskog Grane skogeierlag og Allskog Hattfjelldal skogeierlag mener at skogvernet stemmer dårlig med den nye regjeringserklæringen der aktivt skogbruk er en viktig del av løsningen for å redusere utslipp og hindre global oppvarming. Skognæringsforum Nordland peker på at flere nasjonale rapporter, strategier, stortingsmeldinger og nasjonale politiske dokumenter framhever skogens rolle i klima-sammenheng, og at lokalproduserte produkter basert på lokale biobaserte råvarer, lokal arbeidskraft og lokal energi er en viktig del av "det grønne skiftet" og omlegging til bioøkonomi. På verdensbasis har etterspørselen etter treprodukter det siste året økt med 16% (tall fra Arbor), og alt tyder på at trefiberet kommer til å bli stadig mer ettertraktet i årene som kommer. Arbor og Grane Arbeiderparti mener verneplanen er mangelfull da den ikke belyser viktigheten av å benytte skogen for å gjennomføre det grønne skiftet. Fylkestinget i Nordland ønsker ikke at det opprettes naturreservater i områder med økonomisk drivverdig skog, siden rapporter peker på at skogsdrift er bedre enn vern i en klimasammenheng. Grane kommune påpeker at skogbruket skal og bør være en del av det grønne skiftet.

Statsforvalteren viser til at regjeringen har vedtatt at vi skal oppnå 10 % skogvern og samtidig nå de internasjonale klimamålene. Det ligger ikke i oppdraget vårt å vurdere disse oppdragene mot hverandre.

Skognæringsforum Nordland viser til at det foreligger en ny regjeringserklæring som setter noen nye føringer i avveining mellom aktivitet og miljøhensyn, natur og klima og mellom bruk og vern. Grane kommune og Grane Arbeiderparti viser til den nye regjeringplattformen, hvor skogpolitikk er omtalt: "Ein meir offensiv politikk for skogindustrien er god næringspolitikk, god distriktpolitikk og god klimapolitikk. Ein aktiv skogpolitikk er òg

ei jordnær, konkret og billig klimaløysing, som regjeringa vil satse på. Skog i vekst tar opp CO₂, og aktiv skogskjøtsel, med hogst, planting, gjødsling og ungskogspleie, bidreg til ein betydeleg klimagevinst. Gode avvegingar mellom aktivitet og miljøomsyn, mellom natur og klima og mellom bruk og vern skal stå sentralt i ein berekraftig skogpolitikk.

Regjeringa vil:

-Etablere eit program for godt klimaskogbruk i samarbeid mellom staten, skognæringa og andre berørte næringar.

-Gjennomføre skogvernet på ein måte som får minst mogleg konsekvensar for avverkinga og skognæringa sine moglegheiter til å bidra i det grønne skiftet.»

Statsforvalteren viser til at de ikke har fått nye retningslinjer eller et nytt oppdrag fra Miljødirektoratet, så de må forholde oss til det oppdraget de har fått.

Miljødirektoratets kommentar til uttalelser om klima/det grønne skiftet

Flere høringsinstanser fremhever skogbruk som en del av det grønne skiftet. Det grønne skiftet handler om hvordan Norge skal bli et lavutslippssamfunn. For å få til dette må vi omstille oss til et samfunn hvor vekst og utvikling skjer innenfor naturens tålegrenser. Vekst og utvikling må dermed skje samtidig som naturmangfoldet ivaretas. Skogvern er et viktig tiltak for å bidra til en utvikling innenfor naturens tålegrenser.

Skog har stor betydning i klimasammenheng, både som en ressurs som binder og lagrer karbon og som kan substituere fossile ressurser. Skognæringen spiller en viktig rolle i den nødvendige omstillingen fra en fossilbasert økonomi til en fornybar og bærekraftig produksjon av energi og varer. Klimaeffekten av vern av skog vil være avhengig av hva som skjer i nullalternativet, dersom skogarealene uansett ikke hogges vil det ikke være en klimaeffekt.

En rekke rapporter påpeker betydningen av bevaring og vern av skog og annen natur. FNs klimapanelers sjette hovedrapport påpeker at en klimarobust natur avhenger av at 30-50 % bevares globalt, dette inkluderer områder som nå er i en nær naturlig tilstand.

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) har vurdert klimaendringer og påvirkninger på økosystemet skog i Norge. VKM beskriver i sin rapport at klimaendringer vil føre til mer ekstremvær og skogskader i dette århundret. Større mangfold av trær og andre organismer kan gjøre skogen mer robust og motstandsdyktig overfor endringer. Vern av skog vurderes å bidra til økt skoghelse og biodiversitet, og dermed mer robuste skoger. Miljødirektoratet vil videre vise til kap. 8 vedr. avveininger av ulike samfunnsinteresser.

9.4. Skognæringen

Grane kommune og Grane arbeiderparti mener at verneformen «naturreservat» stanser skogbruket totalt, og det vil gi store begrensninger på bruk av arealene både til ferdsel og eventuell næringsutvikling. Verneforslaget har også konsekvenser før vernet blir vedtatt da foreslåtte områder blir båndlagt i verneprosessperioden.

Statsforvalteren påpeker at naturreservatene ikke legger noen begrensninger på ferdsel til fots bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning langs eksisterende stier/veier. Dette er de samme reglene som gjelder utenfor verneområdene i henhold til friluftsløven. Men dersom det er snakk om motorisert ferdsel i utmark, vil dette være strengere regulert i verneområdene, men vi vil påpeke at motorisert ferdsel i utmark også skal være strengt regulert utenfor verneområdene. Områdene som er foreslått vernet båndlegges i verneprosessen for å unngå at områdene blir hogd mens prosessen pågår.

Grane kommune påpeker at Grane kommune er mest berørt i verneforslaget med et totalareal på 42 087 dekar. Produktivt skogareal utgjør 23 200 dekar av dette med et estimert volum på 123 500 m³ skogsvirke. Årlig avvirkning i Grane kommune varierer mellom 15 000 – 30 000 m³ pr. år. Dersom verneforslaget gjennomføres med vern av alle lokalitetene vil dette innebære at kubikkmassen på 123 500 m³ ikke vil være tilgjengelig for avvirkning. Dette tilsvarer avvirkningsvolumet i 5 – 6 år i Grane kommune.

Allskog Grane skogeierlag og Allskog Hattfjelldal skogeierlag påpeker at Grane og Hattfjelldal er eneste kommuner i Nordland uten kyst, som dermed ikke har mulighet til sjøbasert næringsutvikling. Skog og landbruk er derfor avgjørende for næringsutvikling og bosetning i de kommunene. Skogbruket er marginalt økonomisk, og vern reduserer lønnsomhet og utviklingsmulighetene ytterligere for hele skognæringen på Helgeland.

Grane kommune og Grane Arbeiderparti og Statskog SF påpeker at de fire berørte kommunene har et særlig forhold til skogen som en næringsmessig ressurs. Skogbruk er en marginal næring sett i forhold til mye annen næring og industri. Når et vern begrenser mulighetene så kraftig, får det store konsekvenser for næringen. Helgeland og Hattfjelldal har Arbor som hjørnesteinsbedrift, de er helt avhengig av råstofftilgang fra nærområdene på grunn av kostnader med frakt. I tillegg er bedriften en nøkkelbedrift som danner basis for mye av den øvrige verdiskapningen i kommunen og deler av distriktet rundt.

Skogbruket sysselsetter entreprenører, transport og diverse service, samt at skogen er for mange en viktig tilleggsinntekt til sine gårdsbruk. Hattfjelldal er et lite samfunn med få andre sysselsettingsmuligheter.

Allskog Grane skogeierlag og Allskog Hattfjelldal skogeierlag mener at vernet samlet sett også får konsekvenser for private skogeiere. Dette på grunn av at det blir mindre tilgang på skog og dermed bygges kompetansen på skogsdrift ned. Det blir for eksempel vanskeligere å få tak i kompetente entreprenører til skogsdrift, bygging og vedlikehold av skogsbilveier.

Statskog SF påpeker at Sør-Helgeland har vært underlagt flere større verneprosesser de siste årene og spesielt kommunene Grane og Hattfjelldal er tungt belastet. Dersom dette verneforslaget gjennomføres, vil 18% av de to kommunenes produktive skogareal være vernet. Dette i all hovedsak på statsgrunn og innenfor nedslagsfeltet til Arbor AS.

Statsforvalterens kommentar: *Vi ser at skogbruket er svært viktig i de fire berørte kommunene, og at det er mye vern av skog, spesielt i Grane og Hattfjelldal. Det påpeker også Klima- og miljødepartementet i sitt oppdragsbrev til Miljødirektoratet.*

Statsforvalteren har fått et oppdrag fra Miljødirektoratet om å utrede vern for disse områdene som nå er tilrådd fra oss. Det er funnet store naturverdier i disse områdene, og alle oppfyller mer eller mindre mangler i skogvernet som det er vanskelig å få dekket andre steder i landet. Vi er imidlertid også bedt om å vurdere generelt hvilke konsekvenser det vil ha for skogbruket og spesielt Arbor, om disse områdene blir vernet. NIBIO har uttalt i sin rapport at det er mange driftsmessige faktorer de ikke har hatt mulighet til å ta hensyn til og at deres beregninger derfor kan fremstå noe unøyaktig. Vi har derfor forsøkt å gjøre noen egne beregninger, der vi tar hensyn til lokale driftsforhold, på bakgrunn av egne befaringer og kartdata for hvert av områdene. Vi har kommet frem til at det er i underkant av 69 000 m³ som er tilgjengelig for skogbruket i disse områdene. Videre har vi tatt ut 870 dekar etter høringa, noe som utgjør ca. 8000 m³ og totalt 11.5 % av det tilgjengelig virke som var på høring. Det vil si at i de områdene som nå foreslås for vern er det ca. 61 000 m³ som blir båndlagt for skogbruket. En del av dette arealet vil også være båndlagt uten vern på grunn av nøkkelbiotoper, naturtyper og rødlistearter, men dette har vi ikke tatt med i beregningen.

Allskog Grane skogeierlag, Grane arbeiderparti og Allskog Hattfjelldal skogeierlag mener flere verneforslag hindrer tilgang til bakenforliggende arealer eller mulige nabodrifter.

Statsforvalteren har for Svartsvasselva lagt direkte inn i verneforskriften at man skal kunne kjøre langs og eventuelt oppgradere veien som går over elva for å ta ut skogen i bakenforliggende areal. I Holmvassdalen er det et lite område vest for Kjerringvatnet langs jernbanelinja med skrinn furuskog som vil bli vanskelig tilgjengelig på grunn av det foreslåtte vernet, men vi tror at det er for lite kubikk pr dekar i dette området til at det kan drives lønnsomt her. Ingen andre områder, som vi kan se, hindrer tilgang til bakenforliggende områder. Vi har heller ikke fått noen innspill om at det gjelder andre områder enn de to nevnte.

Grane kommune påpeker at Statskog SF har vurdert lokalitetenes betydning for skogbruksnæringen. Her fremgår det at kun to lokaliteter har liten betydning for skogbruk. De andre lokalitetenes betydning for skogbruket er vurdert som henholdsvis stor og middels. Dette betyr at en overveiende andel av verneforslaget er skogarealer som har vesentlig betydning for skogbruket, og det burde derfor ha vært gjennomført en mer nøyaktig beregning av driftsøkonomien for hver enkelt lokalitet før det tas stilling til verneforslaget.

Statsforvalteren vurderer at det er få områder med mye tilgjengelig virke. Over halvparten står i Holmvassdalen (mesteparten lengst nord ved jernbanen), Litlfiplingdalselva, Breiskardet og Bollermolia. Totalt ca. 35 000 m³ etter at vi har grenset ut noen av de tilgjengelige arealene med gode forhold for skogsdrift og små verneverdier. I resterende 14 områder har vi vurdert at det er ca. 26 000 m³ tilgjengelig virke for skogbruket.

Statskog SF påpeker at de områdene som er særlig interessante for vern basert på sine miljøverdier, også er de områdene som er mest interessante for det aktive skogbruket med mulighetene for et lønnsomt, næringsretta skogbruk. Dette gjelder spesielt verneforslagene for Holmvassdalen utvidelse, Mikkeljordmoen, Breiskardet og Båtskardet, Litle Fiplingdalselva utvidelse og Danielåsen utvidelse.

Statsforvalteren har inntrykk etter befaringer og tilgjengelige kartgrunnlag at det er veldig mye skrinn furuskog og myr i utvidelsene av Holmvassdalen og Danielåsen. Kart som viser kubikk/dekar i disse to områdene viser at selv om det er mye kubikk, er det så langt mellom trærne at det kan blir vanskelig å få økonomisk drift i store deler av disse områdene. Mikkeljordmoen har svært gode driftsforhold, men det er et relativt lite areal med store naturverdier. Når det gjelder Litlfiplingdalselva og Breiskardet er det også en del myr og varierende produktivitet, men her kan man kanskje få utnyttet opp mot 10 000 m³ i hvert av områdene. Begge disse områdene har store verneverdier og dekker mangler i dagens vern, de tilrås derfor vernet fra oss.

Natur og ungdom mener at områdene som er forslått vernet i svært liten grad er av verdi for skogbruket, da bare litt over halvparten av arealet er produktiv skog, og en stor andel av dette er ikke lønnsomt. Områdene rundt verneforslaget har vært gjenstand for voldsom flatehogst siden 1950, og dette gjør verneforslagene til en viktig representasjon for hvordan de naturlige forholdene i området er.

Naturvernforbundet mener at konsekvensene for skogindustrien av vern av et så margintal areal er minimale, og mener det er stort volum tilgjengelig for Arbor uten at man behøver å hogge verneverdig skog. De begrunner det med at kun 28,6 km² produktiv skog er på høring, og det produktive skogarealet i Nordland er estimert til 6401 km².

Naturvernforbundet og WWF mener at store deler av produktivt skogareal som er på høring er per i dag ikke økonomisk drivbart grunnet lange driftsavstander, at de ligger på myrholmer og langs elver (kantsoner), at de ligger i bratt terreng eller med et vassdrag mellom som hindrer tilgjengelighet. WWF påpeker at det er mye dårlig tømmer i kalkskoger som har høy andel råte.

Naturvernforbundet påpeker at NIBIOs rapport viser at det er feil at vern truer eller reduserer muligheten for skogindustrien. Slike påstander er ideologisk basert og ikke faktabasert. Det er avgjørende at Statsforvalteren (både landbruks – og miljøvern-avdelingen) er faktabasert og tufter sine vurderinger på fakta.

Naturvernforbundet viser til Hauglin, Belbo og Granhus sin rapport som påpeker at viktige forutsetninger ikke er belyst i rapporten. Da store deler av arealene på høring befinner seg langt fra vei betyr det at trolig mer enn 60 % av arealene som er oppgitt som økonomisk drivbare, ikke er det. Dette reduserer drivbart produktivt areal til maks. 10-12 km². At Danielåsen og Holmvassdalen fremheves som viktige for skogbruket på grunn av mye stående kubikkmasse, viser hvor ukorrekt framstillingene fra skogbrukshold er. Store områder vil ha mye kubikk, men det betyr selvsagt ikke at tettheten eller tilgjengeligheten øker av den grunn. Realiteten er at man har en sjelden mulighet på statsgrunn i Nordland til å verne skog med store naturverdier som i svært liten grad er av verdi for skogbruket. Dette er også logisk all den tid Statskog har utført storstilte flatehogster på den lettest tilgjengelige skog på Helgeland med store volum i bunn av dalen og i lisisider. Det som ikke er flatehogd er nettopp arealene som ikke har vært eller er drivverdige.

Sabima peker på at NIBIO i sin konsekvensanalyse konkluderer med at verneområdene kun utgjør 2 % av det samlede virkesvolum i kommunene Rana, Hemnes, Vefsn, Hattfjelldal og Grane. De mener at motstanden mot vern synes å være preget av kunnskapsløs og vikarierende argumentasjon, ettersom det vesentlige av tømmeret som avvirkes på Helgeland eksporteres ut av regionen. Særlig har Arbor i Hattfjelldal vært i fokus. Sabima, Naturvernforbundet og WWF viser til at Arbor forteller at de har som mål å ha 70 % innblanding av flis fra returvirke, og at de er godt i gang med å investere for dette. Dette betyr at Arbor blir vesentlig mindre avhengige av ferskt virke rett fra skogen, og at mye av bekymringen for at Arbor skal få nok virke faller bort.

WWF og Naturvernforbundet påpeker at det finnes store mengder med sitkagran i fylket som er avvirkningsklar, og at dette er noe Arbor må nyttiggjøre seg av. WWF mener at dette vil være en vinn-vinn situasjon da de samme fremmede treslagene skaper utfordringer for natur, friluftsliv og kulturlandskap langs kysten. Det er ellers mye tømmer tilgjengelig i Nordland på lokaliteter uten særlige naturverdier, og store mengder sagtømmer sendes også ut av fylket, så det er ikke snakk om noen mangel på virke i regionen. Bedrifter som i 2021 ønsker å basere sin drift på tømmer fra verneverdig skog, kan ikke sies å være bærekraftige, hverken samfunnsøkonomisk eller bedriftsøkonomisk, hverken innenfor miljøbevisste marked i Norge eller i utlandet. Naturvernforbundet viser til at for eksempel Axel Springer Verlag i Tyskland varslet å kansellere en flere 100-millioners kontrakt med Norske Skog når de hørte at norsk regnskog fra Trøndelag havnet i papiret de kjøpte. Kun umiddelbar stans fra Norske Skog av tømmer fra regnskogene i Trøndelag og Nordland forhindret kanselleringen. Arbor har derfor etter vårt syn ikke behov eller grunn for å lage flis av unik og verneverdig skog. Snarere tvert imot vil mer vern være en nødvendighet og styrke for å kunne dokumentere en mer bærekraftig skogbruksnæring i regionen.

WWF peker på at Norge trenger å styrke sin sirkulærøkonomi i møte med natur- og klimakrisa, og at dette i høyeste grad gjelder forbruket av trebaserte produkter. Dette

harmoniserer også godt med det regjeringen har framhevet i Hurdalsplattformen under kapittelet om skog, at man ønsker å; “Leggje til rette for at det blir bygd anlegg for gjenvinning av brukt tremateriale frå bygg, som sikrar at materialet kan brukast til nye industriprodukt for å auke sysselsettinga og verdiskapinga”.

Statsforvalteren tar innspillene til orientering.

Miljødirektoratets kommentar til uttalelser om betydningen for skognæringen

En rekke parter tar opp områdenes betydning for skogbruk og skogindustri. Vern av skog innebærer en interesseavveining mellom ulike samfunnsinteresser. Et vern innebærer at det ikke kan drives kommersielt skogbruk innenfor verneområdene, samtidig bidrar vern til ivaretagelse av det naturmangfoldet som er negativt påvirket av skogbruk. I forbindelse med verneprosessen er det før oppstart og etter høring tatt ut en rekke områder av hensyn til skognæringen. I en del tilfeller vil det likevel være interesse motsetninger mellom vern av skog og skogbruk. Samfunnsmessige avveininger er omtalt i kapittel 8.

9.5. Biologiske registreringer og verneverdier

NOF Nordland reagerer på at artsfunn av fugl fra de aktuelle områdene ikke er tatt med i rapporten, ettersom gammel skog med verneverdier som de beskrevne er svært viktige leveområder for mange fuglearter.

Statsforvalteren påpeker at etter metodikken som det er kartlagt etter er det vegetasjon, sopp og lav som er de viktigste nøkkelartene for å finne gammelskog, kalkskog og boreal regnskog. Fugl er for så vidt også en del av skogbildet, men er ikke viktige indikatorarter for de naturtypene vi er ute etter.

WWF peker på at Nordland i norsk sammenheng er spennende med hensyn på naturmangfoldet i skog, ettersom det her fremdeles finnes små rester av nasjonalt og internasjonalt verneverdige skoger. Her finner man arter som ikke tidligere er påvist i Norge, Norden eller Europa, endog nye arter for vitenskapen. I tillegg finnes det truede og sjeldne skogtyper. Det er i Nordland vi finner de store og unike naturverdiene i skog på Statskogs grunn, noe som gjør det både viktig og logisk å bevare de unike skogene som finnes der. Ingen andre steder på statsgrunn i Norge har man like store naturverdier.

Sabima, WWF og Nord universitet mener at Nordland fylke har et internasjonalt ansvar for å ta vare på boreal regnskog og kalkgranskog, og at foreliggende forslag bidrar til dette. For begge typene har fylket en betydelig andel av nasjonale forekomster, og dette vernet er derfor helt sentralt om man skal få bevart slik natur i Norge. Begge naturtypene er oppført som sårbar (VU) på norsk rødliste for naturtyper.

WWF opplyser at også landskapsutformingene i regionen teller for å bevare viktige skogtyper. De viser til områder der gammel furuskog opptrer stedvis i mosaikk med myr og gammel granskog, hvor man i Sverige i en rekke år har prioritert vern av slike områder, bl.a. fordi arts mangfoldet er stort grunnet mange overgangssoner mellom skog og myr. Et eksempel på et stort og verdifullt område hvor slike overgangssoner finnes, er den foreslåtte utvidelsen av Danielåsen.

Statsforvalteren har lagt til grunn de store verdiene som er kartlagt i de foreslåtte områdene og de store manglene i dagens vern de vil fylle for vår tilråding. Derfor foreslås alle områdene vernet, men noen grensejusteringer av hensyn til skogbruket.

Naturvernforbundet, WWF og Natur og Ungdom opplyser at av arealet som er foreslått vernet på statsgrunn i denne prosessen, er 13 100 dekar registrert som naturtypelokalitet med verdi A eller båndlagt som nøkkelbiotop. De viser til forskrift om bærekraftig skogbruk § 5 og Norsk PEFC Skogstandard Kravpunkt 21 (Nøkkelbiotoper), som viser at det er forbudt etter norsk lov å hogge skog med forekomster av trua arter. Videre legger Naturvernforbundet til at livsmiljøet til flere av artene som er registrert i de foreslåtte verneområdene vil være en radius på to trelengder eller mer (50-100 m), og at det dermed er store arealer utover A-lokaliteter og nøkkelbiotoper som ikke er drivbare av miljømessige forhold. Naturvernforbundet ber derfor Statsforvalteren og Miljødirektoratet om å beregne og synliggjøre dette arealet slik at faktagrunnlaget blir riktig.

Statsforvalteren opplyser om at selv om det er kartlagt naturtypelokaliteter med verdi A i et område, så kan det gjøres MiS-registreringer i etterkant i A-lokaliteten og hogges rundt nøkkelbiotopene. En naturtypelokalitet med verdi A er derfor bare båndlagt inntil det foreligger en ny MiS-registrering. Statsforvalteren har beregnet at litt i overkant av 13 000 dekar i de foreslåtte verneområdene er nøkkelbiotoper og naturtypelokaliteter med verdi A.

Grane kommune og Grane Arbeiderparti mener at et bærekraftig skogbruk er det klart beste for miljø og artsmangfoldet i naturen.

Statsforvalteren tar innspillet til orientering.

Allskog Grane skogeierlag og Allskog Hattfjelldal skogeierlag mener at hvem som helst kan legge inn objekter, som sopp, lav og fugler, i artsdatabanken, uten at dette verifiseres videre. Disse registreringene blir videre et argument for vern i verneplanprosessen.

Statsforvalteren viser til at alle kan legge inn registreringer i Artsobservasjoner som deretter blir tilgjengelige i Artskart, men dataene blir kvalitetssikret. Det kan imidlertid ta litt tid fra registreringene blir publisert til de er verifisert. Det er viktig å påpeke at kartleggingene som er gjort i forbindelse med denne verneplanprosessen er utført av profesjonelle biologer.

Arbor mener verneplanen ikke angir at verneverdiene er langt større i skogene sør for Nordland, samt at det allerede er vernet store mengder av samme type skog i Nordland.

Statsforvalteren viser til at selv om det er vernet ganske mye i Nordland og på Helgeland, er det likevel behov for mer vern for å dekke manglene i skogvernet. Det er fordi flere av skogtypene som er foreslått vernet i stor grad finnes her. Boreal regnskog finnes for eksempel kun i Trøndelag og i søndre deler av Nordland (Trøndelagselementet). Ifølge NINAs Faggrunnlag for kalkbarskog viser nyere kartlegging at kalkgranskog har et tyngdepunkt i Trøndelag-Nordland. Det finnes også noe kalkgranskog på indre deler av Østlandet, men dette er ikke på statsgrunn. Statsforvalteren påpeker at gjennomsnittlig verneverdi i disse områdene er større enn for områder som blir vernet sør for Nordland.

Vefsn kommune mener at verneverdier for foreslåtte nye områder og tidligere vernet områder må ses på samlet.

Statsforvalteren har i verneplanen oppgitt både verdien for utvidelsesområdet alene og utvidelsesområdet sammen med det eksisterende verneområdet.

Miljødirektoratets kommentar til uttalelser om biologiske registreringer og verneverdier

Grane kommune og Grane arbeiderparti mener bærekraftig skogbruk er klart best for miljø og artsmangfoldet i naturen. En god del arter er avhengige av gammel skog og elementer som i mindre grad forekommer i skjøttet kulturskog. I de foreslåtte områdene er skogbruk vurdert som negativ påvirkningsfaktor for 81 av de 90 rødlisteartene og for 5 av de 6 registrerte rødlistede naturtypene. Det vises til kap. 8 om positive og negative virkninger.

9.6. Mangelanalysene

Sabima mener at områdene Danielåsen, Holmvassdalen, Kappfjellmoen, Litlfiplingdalselva, Mikkeljordmoen, Simafjellet, Skardmodalen, Stortuva og Svartvassfjellet alle har høy mangeloppfyllelse. Sabima vil sterkt understreke at dette viser hvor viktig dette skogvernet er. Ser man på biomangfold og rødlistearter isolert, er det enda flere av områdene som kommer svært bra ut.

WWF peker på at alle de foreslåtte områdene vil bidra til å fylle opp mangler ved norsk skogvern. Flere lokaliteter inneholder partier med lavereliggende skog, i tillegg til at flere av de foreslåtte utvidelsene vil bidra til bevaring av større, sammenhengende områder med verdifull skog, eksempelvis Danielåsen og Holmvassdalen.

Naturvernforbundet påpeker at alle områdene dekker viktige mangler i skogvernet, og de bidrar også til å dekke den viktigste, nemlig arealmangelen. Forskning viser at for å sikre artsmangfoldet i skog, må minst 30% av skogarealet vernes. I Nordland er det vernet lite produktiv skog (3,8%), som er noe lavere enn landsgjennomsnittet og langt under målet om minst 10 %.

Nord universitetet understreker at mange rødlistearter i flere artsgrupper har viktige forekomster i fylket, særlig gjelder dette i kalkskoger og boreal regnskog. Videre står å lese av NINAs mangelanalyse at mye av den allerede vernede skogen ligger høyt og på lav bonitet. I tillegg er kun 22,5% av vernet areal produktiv skog, dvs. kun 3,8%, derav 2,3% på høyproduktivt areal. Derfor trengs ytterligere vern for å sikre betydelige naturverdier utenfor dagens verneområder (Framstad m.fl. 2016).

Miljødirektoratet tar innspillene til etterretning.

9.7. Konsekvensvurderingene

Landbruksdirektoratet har sendt innspill som går på Miljødirektoratets rapport om skog- og verneverdier i områdene som er aktuelle for vern, samt innspill til videre prosess, og mener Miljødirektoratet i rapporten ikke besvarer oppdraget slik det tolkes i oppdragsbrevet fra KLD. De fremhever videre at utredningsinstruksjonen i rapporten fremstår som utilstrekkelig belyst under gitte punkter, spesielt mulige konsekvenser for Arbor Hattfjelldal. De mener videre at dialog med Statskog, Arbor, andre tømmeraktører og skogeierrepresentanter vil kunne fremskaffe informasjon som er relevant for korrekte beregninger mht. forsyning av råstoff til Arbor Hattfjelldal. Landbruksdirektoratet er videre kritiske til den analyse som foreligger i rapporten fra NIBIO. De påpeker at den ikke er markedsmessig forankret, at tabell 14 ikke synliggjør hvor mye av volumet fra ≤ 150 km fra Arbor Hattfjelldal som faktisk forsyner Arbor Hattfjelldal med råstoff, uten å ta høyde for hvor virket faktisk blir solgt. Tilsvarende problemstilling gjelder for tabell 17, 20 og 23 med volum tilgjengelig virke. Landbruksdirektoratet mener derfor tallene ikke er representative for hvor mye av virket som faktisk faller bort ved eventuelt skogvern. Landbruksdirektoratet anbefaler derfor en ny analyse hvor sentrale aktører blir involvert og reelle konsekvenser blir belyst,

viser til kravene i utredningsinstruksen, og mener prosessen for vern av gjenværende kandidatområder må settes på vent til tilstrekkelige vurderinger er gjennomført.

Statsforvalteren oversender Landbruksdirektoratets innspill til Miljødirektoratet, og ber om at dette innspillet behandles videre mellom direktoratene.

Grane kommune, Hattfjelldal kommune, Vefsn kommune, Allskog Grane skogeierlag, skognæringsforum Nordland, Grane Bondelag, Grane Arbeiderparti og Allskog Hattfjelldal skogeierlag mener verneprosessen bør stoppes og at det bør gjøres en konsekvensutredning over hvilke konsekvenser forslaget har for utviklingen av skognæringen og annen næringsutvikling i kommunene. En konsekvensutredning må belyse konsekvensen av omfattende vern som allerede er gjort i tillegg til vern av nye foreslåtte områder. Likedan hva konsekvensen av alt vernet har å si for skogen som er en løsning av klimakrisen. Fylkestinget i Nordland, Grane kommune og flere privatpersoner ber også om at det gjennomføres en konsekvensutredning og anmoder sentrale myndigheter om å foreta en helhetlig gjennomgang av alle arealer på Helgeland før ytterligere vern gjennomføres. Fylkestinget i Nordland mener en helhetlig gjennomgang må ta hensyn til områder med eksisterende vern, områder i prosess med frivillig vern og tilliggende arealer som kan bli blokkert av et eventuelt vern. Grane kommune mener at Fylkestingets vedtak om at det må gjennomføres en konsekvensutredning av alle arealer på Helgeland før ytterligere vern gjennomføres bør være en tungtveiende høringsuttalelse til Statsforvalteren.

Hattfjelldal og Grane kommuner understreker viktigheten av at vern skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkningen- og skognæringen. Grane kommune mener at det ikke fremkommer av NIBIO-rapporten hvilke arealer som er økonomisk drivbare og hvilke arealer som ikke er økonomisk drivbare. NIBIO-rapporten vurderes derfor som mangelfull da det er viktig å få klarlagt hvilke arealer som kan vernes uten at dette medfører negative konsekvenser for skognæringen og hvilke arealer som bør tas ut av verneplanen på grunn av de viktige skogressursene for skogindustrien. Hattfjelldal kommune trekker frem eksempler på konsekvenser de mener er viktige å utrede, f.eks. om det er en stor usikkerhet om verneverdier alt eksisterer i vedtatt vern, og hvor stor andel vernet utgjør i hogstklasse 4 og 5.

Statsforvalteren: *NIBIOs og Miljødirektoratets rapporter belyser ikke lokale forhold for hvert enkelt område som er foreslått i denne verneplanen. Dette skriver også NIBIO selv i rapporten. For eksempel er det ikke tatt hensyn til driftsforhold og skogtetthet. NIBIO har brukt et tallmateriale som dekte hele fylket. Dette gjorde de for å kunne kjøre analyser for hele regionen og på tvers av kommuner, og da har sannsynligvis også de lokale tallene bli litt mer unøyaktige enn de som kommunene selv har. Det har derfor vært viktig for oss å få inn innspill om hvilke områder som var viktige for skogbruket, slik at vi kunne få belyst de lokale forholdene bedre. Vi har fått få konkrete innspill og har derfor gjort egne vurderinger av tilgjengelig areal og kubikk på bakgrunn av befaringer, kart som viser m³/dekar (basert på SR16), bonitetskart (basert på AR5), flyfoto og terrengmessige forhold (høydekurver). Statsforvalterens vurderinger er vedlegg 3 i Statsforvalteren sin tilråding.*

Skognæringsforum Nordland mener at konsekvensene for skognæringa ikke er tilstrekkelig belyst i Miljødirektoratets rapport M-2048/2021. I brev fra KLD står det at «Vi ber direktoratet sikre at det for høring av ytterligere vern på statsgrunn i Nordland framskaffes data som gir et godt grunnlag for avveininger mellom verneverdier og næringsmessige konsekvenser. Dette vil bl.a. være data om den lokale industriens behov for trevirke,

tilgjengelige tømmerressurser i regionen, statistikk for årlig avvirkning i regionen og lignende». Skognæringsforum Nordland påpeker at den største skogbaserte industriaktøren i regionen, Arbor, ikke er kontaktet i prosessen. De mener derfor at data fra den lokale industriens behov ikke er innhentet. Skognæringsforum Nordland mener at analyser som hensyntar arealfordeling av det tilgjengelige volumet, driftsteknisk forhold og driftsøkonomi ikke er gjennomført. Det er ikke gjort noen analyser av hvilke konsekvenser hverken en midlertidig virkesnedgang, en prisøkning, transportkostnader eller en varig virkesnedgang vil ha for næringslivet i regionen. Det er heller ikke gjort analyser av hva som kan bli konsekvensene dersom Arbor blir lagt ned. Prosessen som er gjennomført har vært åpen i betydningen "ta kontakt med oss", men det er i prosessen ikke aktivt innhentet informasjon eller synspunkter fra skogindustrien, eller gjort analyser av samfunnskonsekvenser ved en eventuell nedleggelse av Arbor. Konsekvenser for samfunn og næring er dermed fremdeles ikke gjort. Vefsn kommune skriver i sin uttalelse at hensynet til samfunnsmessige utfordringer i forhold til næringsvirksomhet må vurderes ved utvelgelse og prioritering av vern, spesielt næringsmessige konsekvenser for virkestilgangen til Arbor og lokale sagbruk. Innlandskommunene på Helgeland er spesielt berørt av vern på grunn av at vern i hovedsak har vært prioritert og skal prioriteres på Statskog SF sin grunn. Statskog SF registrerer at det fra flere parter stilles spørsmål til rapporten fra NIBIO om konsekvenser for skognæringen og Arbor, og hvorvidt konsekvensene dette verneforslaget har for skognæring og for samfunnet blir belyst godt nok.

***Statsforvalteren** baserer sin tilråding på rapporter fra Miljødirektoratet og egne vurderinger fra prosess og analyser, men ber overordna myndigheter om å vurdere disse innspillene.*

Skognæringsforum Nordland påpeker at en nedleggelse av Arbor og de fire andre skogbaserte bedriftene vil bety et tap av 430 millioner kroner i omsetning og totalt 255 arbeidsplasser i Grane og Hattfjelldal, og en må regne med at det i løpet av en femårsperiode har ført til utflytting av 210 personer, og til sammen 420 personer i løpet av en tiårsperiode. Dette er dramatisk for to distriktskommuner med til sammen mindre enn 3000 innbyggere. Arbor mener at NIBIO sin rapport om skogressurser på Helgeland og konsekvenser for lokal virkestilgang er svært mangelfull, og at den ikke har besvart oppdraget fra Klima- og miljødepartementet. Arbor mener rapporten har følgende mangler:

- Rapporten burde opplyse om at industrien allerede har fått store negative konsekvenser av tidligere vern og medfølgende store kostnadsøkninger.
- Rapporten burde også opplyse om at monopolisering av hogst, omsetning og transport til Allskog har ført til økte kostnader for industrien.
- Rapporten bagatelliserer konsekvensene av vern for industrien. I rapporten angis at man må anta at vern samt innføring av monopol medfører lengre transportavstand og antar at prisene økt, men dette er ifølge Arbor noe man vet med sikkerhet.
- Rapporten belyser heller ikke at man sør for Nordland har overskudd av massevirke og må eksportere til utlandet.
- Arbor mener at et vern i Nordland vil påvirke industrien langt mer enn om det hadde blitt vernet sør for Nordland, da økte kostnader og konsekvenser hadde blitt fordelt på langt flere aktører i sør.
- Rapporten burde opplyse om at Nordland eksporterer millioner kubikkmeter tømmer hvert år, mens man i Nordland ikke greier å forsyne industrien, og at forbruket i Nordland er økende.
- Det er ikke tatt med konsekvenser av at det tidligere er vernet mye skog i området.

Statsforvalteren påpeker at svært mange punkt som er nevnt ovenfor ikke berører verneområdene som er foreslått i denne runden. Vi forstår at det er mange forhold og faktorer som gjennom tidene har virket negativt på Arbor. Områdene som nå er foreslått har relativt små areal med produktiv og økonomisk drivbar skog. Vi viser til vedlegg med skogfaglige vurderinger.

Statskog SF og Skognæringsforum Nordland forutsetter at det gjøres en grundig avveining mellom miljø/verneverdiene opp imot næringsmessige og samfunnsmessige konsekvenser vernet kan medføre. For å få gjennomført en kvalitativ best mulig vurdering foreslår Statskog SF å benytte seg av de verktøy som nå er til stede gjennom prosess beskrevet i rapport M-2007 «Skogvern og konsekvenser for avvirkningen og skognæringsens bidrag til det grønne skiftet. Felles retningslinjer for avveining» utarbeidet av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet. I tråd med oppdraget er det utarbeidet forslag til retningslinjer for avveining mellom verneverdier jf. naturmangfoldlovens vernebestemmelser og skogbruksmessige konsekvenser for verdikjeden i skogvernprosesser.

Statsforvalteren viser til at metodikken ikke er ferdig behandlet og godkjent, så derfor kan vi ikke ta den i bruk enda. Vi har gjort egne vurderinger som delvis er basert på noen av de samme parameterne som Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet har blitt enige om. I og med at verneverdiene for disse områdene er så store, er det sannsynlig at vår tilråding ville ha vært lik den vi nå dersom om vi hadde brukt de ferdige retningslinjene. Noen av de områdene som er viktigst for skogbruket er også de områdene som har størst verneverdi og oppfyller manglene i dagens skogvern..

Miljødirektoratets kommentar til uttalelser om konsekvensvurderingene

Verneplanprosessen gjennomføres i tråd med bestemmelsene i naturmangfoldlovens kap. V. Hovedformål med verneplanprosessen og saksbehandlingsreglene (Rundskriv T2-15) i naturmangfoldloven er å sikre at saksbehandlingen i vernesaker skal være åpen og inkluderende ved at alle berørte parter trekkes inn i saken. Reglene skal sikre at verneforslagene blir grundig utredet og oppfyller utredningsinstruksens krav. Verneprosessen som helhet skal avklare og avveie alle ulike samfunnsinteresser, jf. kap. 8.

For denne vernesaken er det gjennomført utredning ut over det som normalt gjennomføres i vernesaker. Dette på bakgrunn av oppdrag fra KLD til Miljødirektoratet, hvor det bes om at det framskaffes data som gir et godt grunnlag for avveininger mellom verneverdier og næringsmessige konsekvenser. Dette vil bl.a. være data om den lokale industriens behov for trevirke, tilgjengelige tømmerressurser i regionen, statistikk for årlig avvirkning i regionen o.l.. Oppdraget fra KLD innebærer ikke at dette skal gjøres en full konsekvensutredning. Verneplanen har ikke et omfang som kommer inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift.

Oppdraget fra KLD er tydelig på hvilke data som skal fremskaffes. NIBIO har på oppdrag fra Miljødirektoratet fremskaffet de skogfaglige data som er etterlyst i oppdraget fra KLD. NIBIO har dermed besvart det oppdrag som er gitt. De naturfaglige data er sammenstilt av Miljødirektoratet på bakgrunn av kartlegginger og annen tilgjengelig kunnskap.

Landbruksdirektoratet har avgitt uttalelse som går på Miljødirektoratet sin rapport om skog- og verneverdier i områder aktuelle for vern. De mener at rapporten ikke besvarer oppdraget slik det tolkes i oppdragsbrevet fra KLD og at utredningsinstruksen fremstår som utilstrekkelig belyst. Miljødirektoratet har avklart omfang av oppdraget med KLD og mener oppdraget er besvart. Det vises videre til svar fra Klima- og miljøministeren på

spørsmål i Stortinget datert 16.6.2021. Her svarer statsråden at rapportene fra NIBIO og Miljødirektoratet er et viktig grunnlag for høringen og at rapportene sikrer at det foreligger langt mer detaljerte data og analyser enn det som er vanlig i andre skogvernprosesser. Statsråden understrekte "*at det særleg er i den komande høyringa ein legg opp til at alle som ønskjer det kan kome med opplysningar og innspel som kan belyse saka.*"

Landbruksdirektoratet mener utredningsinstruksen er utilstrekkelig belyst i Miljødirektoratets rapport, og at det bør være dialog med Statskog, Arbor, andre tømmeraktører og skogeierrepresentanter for å fremskaffe nødvendig informasjon. Rapporten fra Miljødirektoratet hadde til hensikt å fremskaffe data om skogressursene og verneverdiene i de aktuelle områdene før høring, basert på tilgjengelige data. Gjennom verneplanprosessen og høring har det vært omfattende dialog med alle berørte parter, jf. omtale foran. Hensikten med denne dialogen er å belyse saken og fremskaffe grunnlag for å gjøre samfunnsmessige avveininger etter utredningsinstruksen. Det er dermed ikke rapporten fra Miljødirektoratet som skal svare ut utredningsinstruksen. Spørsmålene i utredningsinstruksen skal besvares i denne tilrådingen på bakgrunn av et samlet kunnskapsgrunnlag fremskaffet gjennom verneplanprosessen. Statsforvalteren har gjennom sin tilråding sammenstilt alle innspill mottatt i verneplanprosessen og gitt sin anbefaling. På bakgrunn av et samlet kunnskapsgrunnlag har Miljødirektoratet gjort en samfunnsmessig avveining etter utredningsinstruksen i kapittel 8. Denne baseres på opplysninger som har kommet frem gjennom verneplanprosessen, herunder i høringsuttalelser og i møter med berørte aktører.

Landbruksdirektoratet er kritiske til den analysen som foreligger i rapporten fra NIBIO. De mener analysen ikke sier noe om hvor mye av volumet fra kommuner ≥ 150 km fra Arbor som faktisk forsyner Arbor Hattfjelldal med råstoff. Analysen tar ikke høyde for hvor virket faktisk blir videresendt etter avvirkning. Tilsvarende vil gjelde hva som er reelt bortfall av virke ved et eventuelt vern for Arbor Hattfjelldal. Rapporten fra NIBIO skulle og har vurdert; tilgjengelige tømmerressurser i regionen, lokal industris behov for virke, statistikk for årlig avvirkning o.l., samt opplysninger om skogressursen for det enkelte foreslåtte verneområdet. Dette som grunnlag for videre avveininger. Slik Landbruksdirektoratet påpeker er det ikke gjort vurderinger av hvor mye av virket som faktisk ville blitt solgt til Arbor. Arbor opererer i et marked og må konkurrere om virket på lik linje med annen skogindustri. NIBIO har derfor beregnet hvilke virkesvolum som finnes tilgjengelig. Rapporten fra NIBIO tyder på at det er mulig å opprettholde og til og med øke avvirkninger, selv med et vern av de aktuelle områdene. Innenfor denne rammen må imidlertid Arbor, som tidligere, konkurrere om virket mot andre virkeskjøpere.

Miljødirektoratet viser til at det i bl.a. i kap. 8 kommer fram at det er en rekke forhold som påvirker råstofftilgangen og kostnader for Arbor Hattfjelldal, inkludert mulig vern av de foreslåtte områdene, og til at det er betydelig usikkerhet knyttet til hvordan de ulike forholdene vil utvikle seg og virke sammen. Miljødirektoratet mener vurderingene i denne tilrådingen, basert på rapporter som er utarbeidet, statsforvalterens supplerende vurderinger og innspill som er mottatt i høringen, gir et tilstrekkelig grunnlag for vurdering av relevante konsekvenser. Gjennom høringen er det ikke kommet konkrete kostnadsanslag eller vurderinger som i større grad bidrar til at man kan prissette konsekvensen av å verne de konkrete områdene enn det som er beskrevet i kap. 8. En nærmere bedriftsøkonomisk vurdering for Arbor Hattfjelldal ville uansett måtte bygge på en rekke usikre forutsetninger og antagelser. Siden det er flere forhold og faktorer som har påvirket Arbors situasjon over de siste tiårene ville en mer detaljert analyse antagelig i liten grad bidratt med noen nærmere vurdering av hva vern av disse aktuelle områdene betyr for Arbor.

Miljødirektoratet har i møte datert 20.5.2022 diskutert saken med Landbruksdirektoratet. Landbruksdirektoratet var kritisk til Statsforvalterens omtale av Landbruksdirektoratets høringsinnspill. Statsforvalteren har oversendt saken til Miljødirektoratet for behandling og har i liten grad beskrevet innspillet. Miljødirektoratet er enig i at høringsinnspillet burde vært bedre beskrevet i Statsforvalteren sin tilråding.

9.8. Avgrensing

Helgeland sopp- og nyttevekstforening påpeker at det er registrert flere sjeldne arter i Artsobservasjoner som faller utenfor nåværende avgrensning. De ber derfor Statsforvalteren om å inkludere arealer hvor det finnes sjeldne arter som faller utenfor vernet. Naturvernforbundet, Nord universitet og Sabima mener at det er uheldig at en del svært viktige områder fra de opprinnelige skogvernplanene i regionen ble utelatt fra høringen. I tillegg er en del tilgrensende arealer til noen av områdene med store verneverdier ikke inkludert. Ved å ha inkludert slike ville det gitt verdifulle biologiske tilleggsv verdier og samtidig kunne dette forsterket verneområdene i kraft av arealøkning. Naturvernforbundet og Nord universitet påpeker at det i utgangspunktet ble undersøkt 31 områder på 83 906 dekar til sammen. En rekke en- og to-stjerners områder, som ble kartlagt, ble ikke fremmet for vern. Samtidig er det dokumentert store naturverdier i tilgrensende områder, særlig Danielåsen, Breiskardet (mot sør) og Mikkeljordmoen, som ikke er inkludert i verneforslaget. Nord universitet ber vernemyndigheten om å vurdere om områder som ligger utenfor nåværende forslagsgrenser kan bli tatt inn igjen. Dette vil gi sikkerhet for at alle uvanlige arter overlever, noe som igjen vil gi en trygghet for at kartlegging og forskning kan fortsette.

***Statsforvalteren** viser til at oppdraget var å utrede vern for 18 områder jf. brev fra Miljødirektoratet 17.3.2020. Områdene med en stjerne var ikke en del av oppdraget.*

Miljødirektoratets kommentar til uttalelse om avgrensinger

Det vises til omtale foran om utvelgelse av områder. Vern av områder skal følge bestemmelsene i naturmangfoldlovens kap V, dette medfører at det skal gjennomføres oppstartmelding (§42) og høring (§43) på alle arealer som skal vurderes for vern. Dette for at alle parter skal kunne fremme sine synspunkter på saken. Det er ikke meldt oppstart eller gjennomført høring på de arealer som omtales i innspillene og de kan følgende ikke inkluderes i verneforslaget.

9.9. Kunnskapsgrunnlaget

Nord universitet påpeker at beskrivelsen om Engelskbruket i verneplanen er noe unyansert da det var dimensjonshogst og ikke snauhogst som ble gjennomført på 1800-tallet. *Statsforvalteren og Miljødirektoratet tar innspillet til orientering.*

9.10. Reindrift

Naturvernforbundet påpeker at reindriften er en viktig næring som er avhengig av intakt gammelskog uten tekniske inngrep. Vern av de aktuelle områdene vil bidra til sikring av næringens fortsatte overlevelse, mens hogst av skogen ødelegger beiteressursene som er hengslav i gammelskog og bakkelevende lav. Sistnevnte vil ved flatehogst ofte bli utilgjengelig for rein gjennom at økt solinnstråling på hogstflatene medfører smelting og påfølgende frysing av snø. Slik dannes islag som reinen ikke klarer å knuse for å få tilgang

til lav. Hengelav på trær er dermed en livsnødvendig ressurs for reinen vintertid samtidig som den får tak i lav på bakken i gammelskogen hvor snøen er tørrere.

Voengelh-Njaarke-, Jillen-Njaarke-, Røssåga/Toven- og Byrkije reinbeitedistrikt påpeker at det hovedsakelig er restriksjonene for barmarkskjøring i verneforskriftene som kommer i konflikt med reindriftnas behov. Det foreslåtte skogvernet vil vanskeliggjøre deres drift ettersom mye av aktiviteten til reindriftna i stor grad baseres på dispensasjon fra verneforskriften. Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt opplyser om at det stort sett er i forbindelse med flytting av reinen mellom sommerbeite og høstbeite (Dunfjellet og Kappfjellet) at det er størst behov for bruk av ATV og motorsykel på barmark. Byrkije reinbeitedistrikt prøver å langt det lar seg gjøre å være restriktive med barmarkskjøring, og tar ofte diskusjoner om det er nødvendig å benytte motorisert ferdsel i driften. De mener at deres aktivitet i verneområdene ikke er i konflikt med intensjonen med vernet.

Statsforvalteren påpeker at de ikke kan ta ut bestemmelsen om motorisert ferdsel på barmark i verneområder, det følger forskriftsmalen. Statsforvalteren kan imidlertid få til en ordning med flerårige dispensasjoner, dersom reinbeitedistriktet kan spesifisere i sin distriktsplan omtrent hvor de pleier å kjøre, faste trasèer, samt i hvilke situasjoner de kan bli nødt til å kjøre inn i et verneområde. Dersom dette kommer frem i distriktsplanen, vil det bidra til at forvaltningen får en bedre forståelse for reindriften og utfordringene den står ovenfor når deres daglige drift kommer i konflikt med verneforskriften. Distriktsplanen kan behandles som en søknad om flerårig dispensasjon hvis den inneholder tilstrekkelig informasjon.

Byrkije- og Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt har behov for å bruke helikopter i reindriften.

Statsforvalteren: Lavflyging innenfor naturreservatene vil være tillatt, men start og landing med helikopter vil være søknadspliktig.

Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt poengterer at rettighetene til ubegrenset beiting er viktige momenter som må med i forskriften.

Statsforvalteren påpeker at beiting er tillatt i alle verneområdene.

Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt påpeker at reindriftna har behov for å rydde flyttleier og kjøretrasèer.

Statsforvalteren har innarbeidet følgende formulering i alle forskriftene:

«Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for nødvendig rydding og vedlikehold av eksisterende flyttlei og kjøretrasé i reindriften».

Voengelh-Njaarke- og Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt opplyser om at reindriftna har behov for å kunne ta ut ved til brensel. Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt mener de har behov for å kunne ta ut tørrfuru. Dette for å kunne fyre seg bål om vinteren når de er ute.

Statsforvalteren innarbeider følgende formulering i forskriftene: «Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for reindriftnas nødvendige uttak av bjørk og småvirke til brensel på stedet og for vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftnasutstyr. Tørr gran og furu skal ikke felles».

Voengelh-Njaarke påpeker at reindriftna har behov for barmarkskjøring i alle de foreslåtte verneområdene innenfor reinbeitedistriktet bortsett fra Kappfjellmoen. I Holmvassdalen er det spesielt stort behov, da det er mange faste flyttleier her. I Litlfjellet er det behov for sporadisk kjøring utenom faste trasèer for å gjete reinen slik at den ikke blander seg med

rein fra nabodistriktet. Områdene Breiskardet, Svenningsvika, Litlfiplingdalselva og Ørnodden er gode beiteområder for rein. Her er det behov for sporadisk barmarkskjøring, men ikke på faste trasèer.

Statsforvalteren: Disse opplysningene tas med i distriktsplanen for reinbeitedistriktet og behandles som en søknad om dispensasjon for barmarkskjøring i disse områdene.

Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt ønsker at hensynet til reindriften, og deres rett til å utøve sin drift, skal komme tydeligere frem i verneforskriften enn det gjør i standardforskrifter i dag.

Miljødirektoratets kommentar til uttalelser om reindriften

For reindriften kan det for noen tiltak være behov for dispensasjonsbehandling etter verneforskriften. Det kan da innvilges flerårige dispensasjoner, noe som vil begrense arbeidsbelastningen både for reindriften og for forvaltningsmyndigheten.

9.11. Innspill om andre temaer

DMF uttaler at det ikke er planlagte uttak av mineralressurser innenfor verneforslaget. Det forekommer karbonatmineralressurser innenfor Stortuva (tidl. Tuvhaugen) og Svartåga, eventuelt uttak av forekomsten kan drives utenfor verneområdene.

9.12. Verneforskrifter

Grane kommune mener at utkastene til forskrifter som er vedlagt saken legger vesentlige restriksjoner på næringsvirksomhet, frivillighet og friluftsliv. Konsekvensene dersom dette verneforslaget vedtas er inngripende for kommunen også på andre områder, og vil blant annet berøre lokalsamfunnets muligheter til å bruke naturen i naturbasert reiseliv, inklusive laksefiske og friluftsliv. Som eksempel vises det til utkast til forskrift for Austervefsna:

§ 3 d) Bruk av naturreservatet til større arrangement er forbudt.

§ 3 c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger og så videre.

Grane kommune påpeker at det i § 4 er det nevnt en del unntak fra bestemmelsene.

Unntakene er i stor grad knyttet opp mot tradisjonell aktivitet som bl.a. reindriften og det fisket man drev med før gyrosmitten. Det er dermed ikke tatt høyde for aktiviteter som for eksempel laksefiske, rafting og kajakkpadling som er i utvikling. Turmarsjer og kulturarrangement, eller oppsetting av en gapahuk vil også være forbudt i slike områder.

Statsforvalteren påpeker at av de tiltakene kommunene har nevnt som blir begrenset av verneforskriftene, vil det være oppføring av bygninger og næringsvirksomhet, i form av skogsdrift, som vil være forbudt. Verneforskriften vil ikke legge begrensninger på ordinær turvirksomhet i grupper, fellesturer og fellestreninger og lignende, da disse aktivitetene vil ikke defineres som større arrangementer. Som et utgangspunkt vil idrettsarrangementer og konserter og lignende omfattes av begrepet større arrangementer. I det omfanget det er blitt gjennomført tidligere kan for eksempel kulturvandring i Stavvassdalen fortsette som før uten søknad. Laksefiske, rafting og kajakkpadling er også aktiviteter som ikke omfattes av forbudet mot større arrangementer. I forskriften for Austervefsna er det lagt inn unntak for å rydde vegetasjon ved fiskeplassene, samt stier ned til fiskeplassene. Statsforvalteren mener at et vern hovedsakelig vil være positivt for friluftsliv og naturbasert reiseliv.

Skognæringsforum Nordland ber om at vernede skogsområder på Helgeland åpnes for uttak av spesialsvirke til tradisjonshåndverksformål, i tråd med tidligere tiders bruk av skogen i regionen. Tilpasset drift i vernede skogområder kan bidra til at små lokale bedrifter som for eksempel Susendalen Bygdesag fortsatt får tilgang til spesielle virkeskvaliteter som i stor grad finnes i disse områdene.

Statsforvalterens kommentar: *I utgangspunktet er alt uttak av virke forbudt innenfor naturreservater. Imidlertid har samer som stammefolk i henhold til FN-konvensjonen en del rettigheter, blant annet uttak av virke til gjerder i reindrift, samisk sløyd med mer, og på bakgrunn av dette er det åpninger for uttak av materialer til slik bruk. Statsforvalteren ser at det i enkelte tilfeller kan være vanskelig å skille samisk og annen husflid. Ut fra ILO-konvensjonen skal det tas hensyn til samiske rettigheter.*

NVE og Statnett ber om at standardbestemmelsen i § 4 for Breiskardet, Danielåsen, Grytåvatnet, Holmvassdalen, Kappfjellmoen, Litlfiplingdalselva, Litlfjellet, Mikkeljordmoen og Simafjellet presiseres til: «Drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet». Dette er en viktig presisering i tilfeller der nettanlegg grenser og/eller ligger nært foreslått verneområde. Dette er for å ta høyde for at noe av arbeidet med kraft- og nettanlegg vil kunne skje inne i verneområdet selv om nettanlegget ligger utenfor området.

Statsforvalterens kommentar: *Vi har lagt inn standardbestemmelser om drift og vedlikehold i de verneområdene som har kraftlinjer: Austervefsna, Breiskardet, Danielåsen, Grytåvatnet, Holmvassdalen, Litlfiplingdalselva og Mikkeljordmoen, og mener det er uryddig å legge inn et unntak for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg når kraftlinjene ikke ligger inne i verneområdet. I de tilfeller kraftlinjene ligger inntil et verneområde, har vi lagt grensa utenfor ryddebeltet slik at vanlig drift og vedlikehold bør være uproblematisk. Dette gjelder for Kappfjellmoen, Litlfjellet, Simafjellet, Stortuva, Svartvasselva og Svartåga. Ved spesielle behov for motorferdsel eller rydding i reservatet, er det fortsatt en mulighet å søke etter § 48 i naturmangfoldloven.*

Statnett påpeker at forskriftene må gi mulighet for oppgradering og fornyelse av transmisjonsnettledninger, f.eks. heving av spenningsnivå og økning av linetversnitt.

Statsforvalterens kommentar: *Det er direkte unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linetversnitt når dette ikke skader verneverdiene. Ellers er det åpnet for å søke om oppgradering/fornyelse av kraftledninger i tilfeller der man antar at det kan skade naturverdiene.*

Statnett påpeker at det er av stor betydning at forskriften gir et generelt unntak for tiltak knyttet til drift og vedlikehold av transmisjonsnettanlegg i og inntil verneområdet. Omfanget av slike arbeider innenfor det enkelte naturreservat er lite, men antallet verneområder er stort. En eventuell søknadsplikt for tiltakene vil samlet for Statnett gi et betydelig merarbeid som kan forsinke og komplisere ledningsdriften. Denne type arbeid og tiltak kan være avgjørende for forsyningssikkerheten for strøm til samfunnet.

Statsforvalteren påpeker at det er direkte unntak for drift og vedlikehold av kraftledninger i verneområdene, men at nødvendig motorferdsel i forbindelse med arbeidet må søkes om.

Linea reagerer på at det vil være påkrevd å søke om dispensasjon fra vernebestemmelsene til: «nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt

oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje.». De ber om at verneforskriftene utformes slik at de ikke trenger dispensasjon for nødvendig drift og vedlikehold av nettet. Linea har behov for årlige inspeksjoner ved bruk av helikopter for kontroll av deres linjer. I tillegg vil det ved utfall og generelt vedlikehold kunne være behov for bruk av snøskuter eller ATV. De mener det bør være mulig å utforme vernebestemmelsene slik at for eksempel krav om at planlagt motorisert ferdsel skal skje utenom hekketider.

Statsforvalteren viser til brev fra Direktoratet for Naturforvaltning og NVE 3. november 2003 det de klargjør forholdet mellom vassdrags-/energianlegg og verneområder. I verneforskriftene er det direkte unntak for motorisert ferdsel som er nødvendig for et sikkerhetsmessig forsvarlig tilsyn, for eksempel ved akutt utfall. I andre tilfeller krever motorisert ferdsel en dispensasjon for at vernemyndigheten blant annet skal ha mulighet til å styre hvilke typer kjøretøy som skal benyttes og hvilken trasè som skal følges. Dispensasjonsordninger er ikke tatt inn for å hindre nødvendige tiltak eller nødvendig kjøring, men fordi det i enkelte sårbare områder er ønskelig å styre bruken av kjøretøy slik at det ikke oppstår unødvendige konflikter og skader på naturmiljøet. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje må søkes om.

Statnett påpeker de at når det gjelder motorisert transport med lettere beltekjøretøy på snødekt og frossen mark, må det være mulig å fravike fastsatte traseer når dette er nødvendig av hensyn til fremkommelighet og sikkerhet.

Statsforvalteren påpeker at behov for alternative traseer må tas med i søknad om dispensasjon.

Videre ber Statnett om at nødvendig arbeid med drone og helikopter, herunder landing, gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i verneforskriften. Dette er aktiviteter som ifølge Statnett ikke er i konflikt med verneformålet for skogområdet.

Statsforvalteren viser til at verneforskriften ikke forbyr bruk av drone eller lavtflyging med helikopter i verneområdet, men start og landing med helikopter innenfor verneområdet er søknadspliktig.

NOF Nordland reagerer på at det virker lett for næringsinteresser å påvirke utforming av verneforskrifter for de foreslåtte områdene. De peker på eksempler som uttak av grus (Auster-Vefsna), oppgradering av vei i forbindelse med uttak av virke i tilgrensede områder (Svartvasselva) samt rydding av buskas i forbindelse med storviltjakt (Breiskardet). De mener at ingen av disse tiltakene hører hjemme i verneområder.

Statsforvalterens kommentar: I eksisterende forskrift for Auster-Vefsna naturreservat ligger «begrenset uttak av elvegrus ved Holmen og Stora for drift og vedlikehold av eksisterende vei på sørsiden av Auster-Vefsna» inne som et søknadspliktig tiltak. Da området ble vernet i 2017 ble det vurdert at et slikt tiltak kunne tillates etter dispensasjon, men at uttak av grus trolig ville bli mindre aktuelt etter at området var blitt vernet (Kongelig resolusjon av 10.11.2017, saksnr. 14/2397).

Når det gjelder formuleringen om oppgradering av vei i Svartvasselva, er det for at Statskog skal kunne ha mulighet til å ta ut skogen i bakenforliggende områder. Dersom de ikke har mulighet til å bruke og oppgradere denne veien vil u hensiktsmessig mye skog bli utilgjengelig for Statskog på vestsida av Svartvasselva.

I områder der det drives storviltjakt kan det åpnes for blant annet forsiktig rydding av småbusker og kvist dersom grunneier ønsker det. Breiskardet ligger nært et område vi har

fått tilbud om i ordningen for frivillig vern, Svenningvika. Dersom begge områdene blir vernet vil Svenningvika bli innlemmet i Breiskardet naturreservat. Når grunneiere tilbyr skogen sin for frivillig vern ligger det inne som standard i avtalen mellom Statsforvalteren og grunneier at det skal være tillatt å fjerne vegetasjon i skuddlinjen. Vi har derfor lagt inn dette som et direkte unntak i forskriften for Breiskardet.

NOF Nordland påpeker at de hittil ikke har fått gjennomslag for at småviltjakt skal forbys i verneområder, som de har spilt inn ved flere verneplanprosesser. De mener at vern av skog på statsgrunn må hensynta at aktive jegere kun utgjør et lite mindretall av befolkningen, og at det er mange som ønsker å ha naturområder som er totalt skuddfrie soner. Særlig etter gjeninnføringen av blyhagl er behovet for jaktforbud i verneområder blitt ekstra aktuelt. Et forbud mot jakt vil også føre til at uthenting av felt vilt med beltekjøretøy ikke vil være nødvendig, som NOF ser på som en svært ødeleggende praksis. Videre ønsker de at jaktprøver og øvelser med jakthund må forbys i verneområdene.

Statsforvalterens kommentar: *Forslag til verneforskrifter følger forskriftsmalen for naturreservater. Norsk praksis i skogvernområder åpner for jakt etter viltloven. Jaktprøver vil være definert som et større arrangement, og vil være søknadspliktig.*

Naturvernforbundet påpeker at det i områder med mye friluftsliv kan uttaket av ved bli så høyt at det vil ha negativ innvirkning på det biologiske mangfoldet. Stående og liggende død ved har ofte et stort artsmangfold som vi ønsker å ta vare på med vernet, for eksempel knappenålslav, vedboende sopp og insekter. Men samtidig kommer det ikke fram at trollsotbeger (VU) og gråsothbeger (VU) samt delvis også taigabendellav (EN) i hovedsak lever på tørrkvist på levende trær. Knekking av tørrkvist på levende gran kan medføre at disse artene havner på bålet. Dette er meget viktig å ta hensyn til i de områdene disse artene finnes eller kan tenkes finnes.

Statsforvalteren påpeker at det ikke er tillatt å knekke tørrkvist av levende trær.

Miljødirektoratets generelle kommentarer om verneforskriftene

Miljødirektoratet har nedenfor kommentarer til innholdet i verneforskriftene og temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær

operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrår å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Navn

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til «at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.»

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad. Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller

lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftledninger inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall. Der det finnes aktuelle traseer er det åpnet for at også motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan skje uten søknad.

I denne verneplanen går det eksisterende kraftledninger gjennom områdene Grytåvatnet, Danielåsen, Lomsdal-Visten og Litlfiplingdalselva. I Grytåvatnet er det planlagt ny fiberkabel fra Laksåga kraftverk til eksisterende kraftledning gjennom det foreslåtte verneområdet, det er i forskriften åpnet for å etablere kabel langs eksisterende kraftlinje etter søknad. For Svartvasselva og Svartåga er det småkraftverk utenfor de foreslåtte naturreservatene og et vern vil ikke legge begrensninger på fortsatt drift. Områdene Kappfjellmoen, Litlfiplingdalselva, Litlfjellet, Mikkeljordmoen, Simafjellet, Stortuva, Svartvasselva og Svartåga grenser til ryddebelte for kraftledning.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i fremtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensdragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern må veies opp mot potensiell eller

planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil vi forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til KLD. Direktoratet for mineralforvaltning har avgitt uttalelse både til oppstartsmelding og til høring. Av høringsinnspillet fremgår det at grusforekomst i Olaåsen ligger utenfor verneplanforslaget og at det ikke er planlagte uttak av karbonatmineralressursen i Stortuva (tidl. Tuvhaugen) og Svartåga, og at eventuelle uttak av denne forekomsten kan drives utenfor verneområdene.

Landing og start med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start evt. vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan. Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflygning punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

For områder der beiting er aktuelt er det vurdert om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de foreslåtte områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. Det samme gjelder oppsetting av gjerder.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt ridning og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veier, dersom ikke særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder. El-sykler rammes av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i mal for verneforskrifter. Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad.

Annet

Miljødirektoratet har gjort noen mindre justeringer i forslag til verneforskrifter for å tilpasse forskriften til nyeste mal for naturreservater.

9.13. Innspill mottatt til Miljødirektoratet etter Statsforvalterens tilråding om vern

Miljødirektoratet har mottatt to innspill som gjelder Statsforvalteren sin tilråding til vern.

Naturvernforbundet viser til de grenseendringer Statsforvalteren har gjort i sin tilråding og ber om at disse kuttene blir reversert. Innspill om konkrete områder er behandlet under enkeltområder.

Kartverket har gitt innspill til sørsamiske navn for gitte områder. Innspillet gjelder konkrete områder og behandles under enkeltområder.

Som del av Miljødirektoratets behandling av vernesaken har direktoratet invitert Arbor og Landbruksdirektoratet til møter om verneforslaget. Innspill fra Landbruksdirektoratet er omtalt og behandlet foran i kap. 9.

9.14. Miljødirektoratets møte med Arbor

Arbor har gitt uttalelse i høringen. For å gi bedriften mulighet til å utdype og supplere denne inviterte Miljødirektoratet Arbor til et møte etter at direktoratet hadde fått tilrådingen fra Statsforvalteren. Møtet ble avholdt i Trondheim 30.3.2022. På møtet understreket Arbor at de ikke er prinsipielt mot vern, men at de er opptatt av hvordan vern sammen med andre faktorer påvirker bedriftens konkurransevne. Dette gjelder ikke minst i konkurransen om råvarer. Nøkkelpunkter fra Arbor sin side er:

- Transportavstand, sammenlignet med andre industribedrifter. Dette omfatter både transportavstand for råvarer og transportavstand for produkter.
- Tømmerbalanse i ulike landsdeler. I 2018 ble det eksportert ca. 3,5 mill. kbm, eksport skjer hovedsakelig sør for Dovre.
- Forventet økt forbruk av tømmer. Det forventes økt etterspørsel i Europa og nye bruksområder.
- Det er betydelig konkurranse om virke mellom ulike bedrifter.
- Staten har gitt tilskudd til tømmerkaier langs kysten. Dette har medført en subsidiering av frakt av trevirke fra Helgeland til andre industribedrifter.
- CO₂-kompensasjon. Det er etablert en ordning med CO₂-kompensasjon. Dette medfører at industri som produserer papir og papirmasse mottar en økonomisk kompensasjon fra staten. Arbor Hattfjelldal kommer ikke inn under denne ordningen slik den er i dag, og opplever at ordningen gir en skjev konkurranse mellom bedrifter som konkurrerer om den samme råvaren (massevirke).
- Støtte til sponplatefabrikken Forestia på 80 mill. for å ta i bruk resirkulert virke fører til forverrete rammebetingelser for Arbor, da Arbor allerede har utviklet slike systemer og bruker denne typen råvarer.
- Anbud på drift hos Statskog. Statskog setter ut den operative driften på anbud. Det har tidligere medført at Allskog har hatt monopol på avvirkning, omsetning og transport. Transporten har også blitt overført til Transportstyring nord som er eid av Allskog, Moelven, Norske Skog og Inntre, det har gitt negative effekter for Arbor.
- Vern og båndlegging av skogarealer. Vern, både eksisterende og planlagt, medfører bortfall av råvare som igjen påvirker tilgangen på virke og prisnivå.

Arbor pekte på følgende muligheter for å kompensere Arbor sine ulemper av et økt vern; Erstatning og transportstøtte til Arbor, strømavtaler med Statkraft (f.eks. 50 års avtale til 5 øre/KWh), levere "Statskog-tømmer" til redusert pris, avskaffe CO₂-støtten, alternativt eksklusiv støtte til Arbor sponplatefabrikk. Arbor ber videre om en bredere konsekvensanalyse som i tillegg til effektene av vern også vurderer effekter av CO₂-kompensasjon, monopolisering av skogbruket på Helgeland, økt forbruk av tre, mindre tilgjengelig massevirke pga. endret målereglement.

Miljødirektoratets kommentar til innspill fra Arbor

Miljødirektoratet har stor forståelse for at rammebetingelser og like konkurransevilkår har stor betydning for Arbor. Miljødirektoratet ser at vern av de aktuelle områdene påvirker konkurransesituasjonen og kostnadsbildet for Arbor, og viser til omtalen av negative virkninger og fordelingsvirkninger i kap. 8. Miljødirektoratet peker samtidig på at de fleste av forholdene Arbor peker på er uavhengige av vern, og at slike forhold for denne tilrådingen må håndteres som en del av nullalternativet.

I flere av punktene tar Arbor opp tilgang til råstoff/virke. Det er stor konkurranse om råvarer, og det er forskjeller i ulike deler av landet, knyttet til tilgjengelig virkesvolum og etterspørsel. Det er også ulikheter knyttet til betalingsvilje for ulike produkter. I betydelig grad er dette rammevilkår som er en konsekvens av mengde/type industri i en region og tilgjengelig virkesvolum. Vern er dermed ikke en hovedfaktor, men ulik vernegrad i ulike deler av landet kan påvirke tilgjengelig virkesvolum. Hvordan vern fordeler seg og forventet fremtidig utvikling i ulike landsdeler er behandlet foran. I tråd med miljømål 1.3 er det en målsetting at skogvernet skal være representativt. Et representativt vern knytter seg til naturgitte forhold, men en konsekvens vil være økt vern fremover i lavereliggende og sørlige deler av Norge. Innenfor målsettingen om 10 % vern, vil det imidlertid også være behov for økt vern i Nordland.

Arbor tar også opp hvordan ulike støtteordninger påvirker konkurransevilkårene. Her inngår støtteordninger gjennom CO₂-kompensasjon. CO₂ kompensasjon er kompensasjon til kraftintensiv industri for økte kraftpriser som følge av EUs kvotesystem, og skal bidra til at produksjonen ikke flytter til land med mindre streng klimapolitikk. Det er strenge retningslinjer fra EU for hvilke typer produksjon som kan motta CO₂-kompensasjon, basert på næringskoder. Norge må lage en nasjonal forordning innenfor disse retningslinjene, som må godkjennes av ESA. Norge kan ikke velge å gi CO₂-kompensasjon til bedrifter og produksjon som ikke omfattes av retningslinjene. I de nye retningslinjene fra EU er produksjon av papp og papir og produksjon av papirmasse inkludert.

Arbor tar videre opp tilskuddsordning til etablering av tømmerkaier og innvilget tilskudd til Forestia knyttet til bruk av resirkulert virke. Miljødirektoratet har forståelse for Arbors innspill, men kan ikke gå nærmere inn på hvilke vurderinger som er gjort da dette ligger innenfor andre etaters ansvarsområder. Tilsvarende gjelder for anbud ved drift av Statskog SF sine eiendommer.

10. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

10.1. Konsekvenser for skogbruk og skogindustri

Vern av skog innebærer en beskyttelse av skogen og at det ikke kan drives skogbruk i verneområdene. For Helgeland er skognæringen, herunder industribedriften Arbor, en viktig næringsinteresse. Hensynet til skognæring og skogindustri har derfor vært et viktig tema i verneplanprosessen.

NIBIO har gjennomført en analyse av tilgjengelige skogressurser på Helgeland og vurdert hvilke konsekvenser et eventuelt vern kan få (Hauglin et al. 2021). NIBIOs vurdering tar utgangspunkt i områdene som er sendt på høring. Helgeland er i denne sammenheng definert som kommunene Grane, Hattfjelldal, Vefsn, Hemnes og Rana. Beregningene indikerer at samlet tilgjengelig virkesvolum utenfor de foreslåtte verneområdene på Helgeland i kommende 30-års periode er tilstrekkelig for å opprettholde, eller til og med øke, dagens avvirkningsnivå. Samtidig presiserer NIBIO at flere viktige forutsetninger ikke

blir belyst i analysen, i hovedsak knyttet til andelen av det tilgjengelige volumet som er økonomisk drivverdig. I dataene som ligger til grunn for NIBIOs beregninger er det f.eks. ikke informasjon om arealet er for glissent eller står som en lomme med for lite kvantum for lønnsom drift. Det samme gjelder driftstekniske utfordringer som bratte kløfter, skrenter eller elveløp som vil hindre lønnsom drift.

For å kunne gjøre mer nøyaktige avveininger har Statsforvalteren gjort egne vurderinger av tilgjengelig areal og kubikk på bakgrunn av befaringer, kart som viser m³/dekar (basert på SR16), bonitetskart (basert på AR5), flyfoto og terrengmessige forhold i de foreslåtte verneområdene. Deres vurderinger er brukt som grunnlag for å svare på innspill som er kommet inn under høringen. I vurderingene har Statsforvalteren ikke gjort fratrukk for andre arealer som ikke kan hogges, slik som nøkkelbiotoper, naturtyper med verdi A, truede arter eller kantsoner langs vassdrag. De har likevel kommet frem til noe lavere estimert tilgjengelig tømmervolum enn NIBIO, f.eks. i overkant av 26 000 m³ mindre volum i Holmvassdalen, Danielåsen og Stavvassdalen. Store deler av disse områdene er svært glisne med lite nyttbart hogstvolum per dekar. Det er mye skrinns furuskog og myr, noe som ikke vil gi lønnsom drift på store arealer.

KLD foreslår i tillegg uttak av området Grytåvatnet og mindre arealjusteringer for noen områder som omtalt i kap. 4.

KLDs oppsummering av konsekvenser for skogbruk og skogindustri

Det er gjennomført ekstra omfattende utredninger for å klarlegge mulige konsekvenser for lokale næringsinteresser, særlig for skogbruk og lokal treforedling.

Følgende vurderinger og estimater når det gjelder skogbruk og skogindustri er sentrale:

1. NIBIOs analyse tilsier bl.a. at samlet tilgjengelig virkesvolum på Helgeland i kommende 30-års periode er tilstrekkelig for å opprettholde, eller til og med øke, dagens avvirkningsnivå selv om de aktuelle områdene vernes.
2. I tillegg til NIBIOs vurderinger har Statsforvalteren i etterkant gjort mer detaljert vurdering av enkeltområdene og har nedjustert estimert tilgjengelig tømmervolum i områdene til ca. 69 000 m³, som er ytterligere redusert til ca. 61 000 m³ ved uttak av areal foreslått av Statsforvalteren. Dette tilsvarer noe over 1 % av tilgjengelig tømmer i de aktuelle kommunene.
3. KLD viser til at faktisk tilgjengelig tømmermengde i områdene vil reduseres ytterligere, ved at skogbruket pga. krav i forskrifter og sertifisering må ivareta bl.a. nøkkelbiotoper, naturtyper og leveområder for truede arter, samt kantsoner etc. Fordi områdene generelt har store naturverdier utgjør dette betydelig skogareal.
4. Verneforslaget vil følgelig båndlegge mindre enn 1 % av tilgjengelig tømmervolum i de berørte kommuner.

Når det gjelder mulige konsekvenser for bedriften Arbor viser KLD til at vern som foreslått vil båndlegge mindre enn 1 % av tilgjengelig tømmervolum i kommunene. Videre tilsier utredningene i saken at dagens hogstnivå i regionen kan opprettholdes, eller til og med økes, i kommende 30-årsperiode.

Arbor har i høringsinnspill og i møter med Miljødirektoratet og KLD, jf. omtale foran, nevnt flere forhold som de mener påvirker bedriften negativt, deriblant CO₂-kompensasjon til bedrifter, statstilskudd til etablering av tømmerkaier, tilskudd til konkurrenten Forestia

knyttet til bruk av resirkulert virke, monopol på avvirkning, omsetning og transport av tømmer i regionen, i tillegg til bl.a. tidligere og foreslått skogvern i regionen. KLD har forståelse for at rammebetingelser og konkurransevilkår har stor betydning for Arbor. Samtidig vil de fleste av forholdene Arbor peker på være uavhengige av skogvern som foreslått.

Ut fra utredningene i saken er det usikkert om, og evt. i hvilken grad, skogområdene ville avvirknes eller ikke i et nullalternativ uten vern, og i hvilken grad skogvern som foreslått evt. kan føre til økte råvarekostnader for Arbor. Ut fra utredningene og innspillene i saken vurderer KLD at hvis det skulle være en slik effekt, vil den i så fall være meget begrenset.

Arbor har informert om at bedriften faser inn bruk av resirkulert trevirke, og har som langsiktig mål 70 % resirkulerte råvarer i sine produkter. Økt bruk av resirkulert trevirke vil redusere behovet for tømmer.

KLD viser til at det anses som et generelt rammevilkår for næringer og virksomheter at viktige hensyn til miljø og natur ivaretas. Dette er relevant for denne saken, som gjelder ivaretagelse av skog med viktige verneverdier hvor det finnes en rekke rødlistede naturtyper og som er leveområder for et stort antall rødlistede og truede arter, deriblant arter som Norge har internasjonalt ansvar for.

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet har på oppdrag fra KLD og Landbruks- og matdepartementet utarbeidet retningslinjer for avveininger mellom skogvern og skogbruk. Selv om bruk av disse retningslinjene ble iverksatt senere, er det foretatt slik avveining også for områdene i denne saken. Resultatet er at samtlige områder prioriteres for vern.

Videre viser KLD til at verneforslaget følger opp Stortingets vedtak om skogvern på Statskog SFs arealer, samtidig som hensyn til andre interesser er grundig vurdert og ivarettatt bl.a. ved arealreduksjoner i prosessen.

Ut fra de utredninger som er utført, og med de arealuttak som er foretatt i verneprosessen, er KLDs vurdering at verneforslaget er treffsikkert ved å fange opp viktige verneverdier og samtidig ikke har vesentlige negative konsekvenser for skogbruk og skogindustri, deriblant for bedriften Arbor.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kapitlene 8 og 9.

10.2. Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og

komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkeltrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær blir i reservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "i og inntil verneområdet" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det i stedet tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Det nevnte unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriftene har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst

mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 9.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger. Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltningsmyndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

10.3. Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Områdene som forslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra forbudene mot mineralvirksomhet. Vilklårene for å gi dispensasjon følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhets hensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilklårene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilkår for å gi dispensasjon, og to av de kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilkåret er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*.

Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilkåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet. Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet *"hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"*. Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilkår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet *"nødvendig"*. Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilklårene for gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer innenfor rammene av verneforskriften og naturmangfoldloven, alminnelige forvaltningsrettslige regler, samt rundskriv og retningslinjer for forvaltning av verneforskrifter. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen. Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilkåret *"vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"* anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

10.4. Hogst av ved til hytter i verneområder

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriftene åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det

primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

10.5. Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjons-søknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

10.6. Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensialet for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

10.7. Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig hvis det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan det skape tolkningstvil. Det ligger uansett som en forutsetning i regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller er hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene kan gis unntak for "*skånsom* beiting".

10.8. Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være

hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselepåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområder legges generelt følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

10.9. Omtale av det samiske naturgrunnlaget i formålsbestemmelsen

Departementet viser til at formålsbestemmelsen i verneforskriftene er utformet i samsvar med bestemmelsene i naturmangfoldloven hvor det framgår at formålet med vern av områder også kan være å ivareta det samiske naturgrunnlaget.

10.10. Rydding av flyttleier i reindriften

Uavhengig av om rydding skjer med hjemmel i § 4 eller § 7 skal rydding ikke skade verneverdiene. Hvorvidt departementet har foreslått søknadsplikt eller ikke beror på en konkret vurdering av det aktuelle området. Større områder vil generelt være mindre sårbare og vil i større grad egne seg for direkte unntak i § 4. I mindre eller særlig sårbare områder er det nødvendig med søknadsplikt. Reindriften flyttleier har et særskilt vern. Hensikten med søknad er ikke å nekte rydding av flyttleier, men å etablere en kontakt mellom reindriften og forvaltningsmyndigheten for verneområdet for å sikre at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og synliggjøres allerede i søknaden. Søknadsprosessen skal sørge for at nødvendig rydding skjer på måte som ivaretar verneverdiene. Departementet legger derfor til grunn at det vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar både verneverdiene og behovet for nødvendig rydding, slik at flyttleiene ikke skal stenges, men opprettholder sin funksjon. Vindfall som må ryddes for ikke å hindre flytting krever ikke søknad. Det forutsettes da at veden fra vindfallene forblir i verneområdet, som også er utgangspunktet ved rydding i verneområder generelt, jf. § 3 andre ledd bokstav a.

For aktuelle områder i verneforslaget foreslås formuleringer i verneforskriftene å være *«rydding og vedlikehold av eksisterende flyttlei i reindriften. Trevirke av gran og furu som må ryddes skal forbli i verneområdet»*, eller tilsvarende formuleringer.

10.11. Bruk av droner i reindriften

Bruk av droner i reindriften er tillatt dersom verneforskriften ikke inneholder et forbud mot droner. I de fleste naturreservatene med verneformål knyttet til skog er det ikke behov for å innføre forbud mot å bruke droner. I noen få områder vil det likevel være nødvendig med restriksjoner på bruk av droner, f.eks. av hensyn til hekkende fugl.

10.12. Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

10.13. Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

10.14. Skogbrann, insektangrep o.l.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak på for å forhindre skader på skog i verneområdet og omkringliggende skog som følge av skogbrann, insektangrep o.l. vil det kunne dispenseres for dette etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. Ved brannslukking skal det gis melding parallelt til ansvarlig oppsyn for verneområdet.

10.15. Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 Friluftsliv. I områder uten stier eller veier er sykling følgelig ikke tillatt.

10.16. Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette igjen ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynte restriksjonsområder som f.eks. verneområder.

KLD legger for øvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndigheten skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet.

KLD viser til brev 3.4.2019 til verneområdestyrer og statsforvaltere om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet, samt brev fra KLD 16.1.2026 til Miljødirektoratet om klargjøring av unntak i verneforskrifter for militær operative virksomhet.

10.17. Mottatte innspill til KLD og gjennomførte møter etter at KLD mottok saken

KLD har fått oversendt fra Miljødirektoratet et innspill fra Vefsnlaks AS datert 28.7.2022. I innspillet framgår at i eksisterende og foreslått verneområde har Vefsnlaks AS ansvaret for restaurering og fremtidig forvaltning, drift og vedlikehold av trappene i Mjølkarliforsen, Vriomforsen, Hattfjellforsen og Fisklausforsen i Austervefsna og Pantdalsliforsen i Susna. I vernebestemmelsene for eksisterende verneområde er det sikret adkomst til trappene til restaurering og årlig tilsyn og vedlikehold. Vefsnalaks ber om at denne rettighet til opparbeidelse og vedlikehold av adkomst for så vel ombygging som forvaltning, drift og vedlikehold av trappene blir sikret i fremtidige vernebestemmelser. Vefsnalaks påpeker betydningen lakse- og sjøørretfisket i vassdragene har, og i større grad vil ha når alle trappene er restaurert og velfungerende, med betydelig lokal verdiskapning. Mulighetene for verdiskapning er imidlertid avhengig av at det blir åpnet for tilrettelegging langs vassdraget med fiskestisystem knyttet til parkering, gapahuker/ bålplasser, og ikke minst tilrettelegging med toalett og avfallshåndtering. Områdene vil også med manglende tilrettelegging bli brukt, men da med mindre verdiskapning og økt forsøpling som resultat. Man ber om at det i vernebestemmelsene blir åpnet for tilrettelegging for sportsfiske og også annen friluftaktivitet som f.eks. rafting i verneområdene.

Det er i den sammenheng viktig å være oppmerksom på et det ikke kun er lakse- og sjøørretfiske i Vefsnavassdraget som er en ressurs for lokal verdiskapning. Også innlandsfiske i ikke anadrome bekker/elver og vann har et betydelig potensial i så henseende, men dette forutsetter at det åpnes for tilrettelegging og styring av arealbruk. Vefsnalaks er oppmerksom på at det er en tynn grense mellom bruk og forbruk av sårbar natur. For å unngå overskridelse av denne grensen er man best sikret gjennom tilrettelegging og styrt bruk, uten at dette på noen måte begrenser de naturopplevelser av unik karakter som vår region kan tilby.

Klima- og miljødepartementet viser til at forskriften for Austervefsna naturreservat i § 4 åpner for rydding av etablerte fiskeplasser og rydding av stier til disse fiskeplassene. Forskriftens § 7 åpner for gjenoppbygging eller nybygging av laksetrapper.

KLD har mottatt innspill datert 8.12.2022 fra professor Jostein Lorås, Nord universitet Nesna, med tallfesting av alder for grantrær bl.a. i aktuelle verneområder. Undersøkelsen viser at gran med lavarten trollsotbeger hadde anslått totalalder 176-375 år, gran med lavarten granbendellav hadde anslått totalalder 237-316 år, gran med lavarten taiganål hadde anslått totalalder 273-316 år og gran med lavarten taigabendellav hadde anslått totalalder 216-372 år.

Klima- og miljødepartementet viser til at undersøkelsen bekrefter meget høy alder for grantrær med viktige forekomster av sjeldne og truede lavararter i området.

KLD har fått oversendt fra Miljødirektoratet et innspill fra Statsforvalteren datert 10.3.2023. I forbindelse med ny E6 i Grane kommune er det planlagt å tynne ut skogen i deler av flyttlei for rein som avbøtende tiltak for reindriften. Et av delområdene hvor det er planlagt tynning ligger innenfor foreslått utvidelse av Holmvassdalen naturreservat, jf. kartutsnitt. Ifølge Statens vegvesen er det hovedsakelig snakk om fjerning av vindfall. Statsforvalteren ber om at dette bringes videre til Klima- og miljødepartementet slik at de kan ta stilling til saken.

Klima- og miljødepartementet har i juni 2024 fått opplyst fra Statsforvalteren at grunneier Statskog SF bekrefter at det ikke er foretatt rydding i det aktuelle området innenfor

foreslått utvidelse av Holmvassdalen naturreservat. KLD viser til at verneforskriften for Holmvassdalen naturreservat åpner for slik rydding under følgende vilkår, jf. § 4 bokstav m: *«nødvendig rydding og vedlikehold av eksisterende flyttleier og kjøretraséer i reindriften. Trevirke av gran og furu som må ryddes skal forbli i verneområdet.»*

KLD har mottatt innspill datert 18.2.2025 fra Naturvernforbundet i Nordland, som etterlyser vern av områdene. Naturvernforbundet viser til de svært grundige prosessene som ligger til grunn for innstillingen fra Miljødirektoratet. Naturvernforbundet i Nordland ber om at Miljødirektoratets innstilling blir vedtatt snarest.

Klima- og miljødepartementet tar innspillet til etterretning.

Etter at departementet mottok saken 28.6.2022 har KLD hatt flere møter om saken:

- møte 7.12. 2022 med ordfører i Hattfjelldal Harald Lie, sekretariatsleder Indre Helgeland regionråd Kjell-Idar Juvik, ordfører i Hemnes Paul Asphaug, ordfører i Rana Geir Waage, fylkesråd for plan og næring Linda Helén Haukland og fylkestingsrepresentant/ komitéleder næring Kim André Haugan Schei.
- møte 11.11.2024 med lokale interesser.
- møte 15.9.2025 med WWF-Norge, Naturvernforbundet, Sabima og Natur og Ungdom.
- møte 5.12.2025 med Arbor Hattfjelldal AS v/ adm. dir. Bjørn Jarmund.

10.18. Annet

Det er i noen områder ikke påvist kulturminner, og det er vurdert som lite sannsynlig at slike finnes og i tillegg skulle trenge skjøtsel. KLD har i slike tilfeller tatt ut formuleringen om kulturminner i § 7 i forskriftene. KLD viser også til at hvis slike behov likevel skulle oppstå kan ev. søknader vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen.

Utover endringer nevnt over i kap. 7.4. og kap. 10 har KLD foretatt mindre justeringer i forskriftene, i hovedsak av teknisk art, blant annet for å tydeliggjøre hvilke av bokstavene a-e i naturmangfoldloven § 37 som er hjemmel for å opprette de ulike naturreservatene.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 9.

11. Merknader til det enkelte område

Generelle merknader er gjengitt i kap. 9. Nedenfor er gjengitt hovedsynspunkter om enkeltområder fra høringen og vurderinger av disse. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilråding, tilrådingen fra Statsforvalteren i Nordland, samt til underlagsrapporter fra Miljødirektoratet og NIBIO. Under ”Inngrep og påvirkning” oppgis tekniske inngrep der det finnes slike, og i tillegg forekomst av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken.

1. Austervefsna naturreservat (utvidelse) i Hattfjelldal kommune

Utvidelse ca. 188 dekar, ca. 67 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 16 276 dekar.

Viktige verneverdier: Utvidelsesområdet vil tilføre verdifullt areal i form av ei verdifull bekkekløft og mer eldre naturskog i et parti av reservatet hvor slik skog i stor grad mangler. Området oppfyller viktige mangler i skogvernet knyttet til bekkekløft, boreal regnskog, gråor-heggeskog av flommarkstype og ospedominert skog. Det bidrar videre til

mangler i skogvernet i mellomboreal sone og høydelag under 300 moh. Boreal regnskog og flommarksskog er vurdert som sårbar (VU) på 2018-rødlista for naturtyper, i tillegg er det registrert en rødlisteart i utvidelsesforslaget.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE opplyser at de ikke er kjent med energi- og vassdragsinteresser i området.

Byrkije reinbeitedistrikt opplyser at de har en foringsplass i den sørlige delen av den foreslåtte utvidelsen. Reindrifta har behov for å opprettholde vinterforingsplass. De påpeker at det finnes en gammel trasè ned til elva. Reinbeitedistriktet har brukt denne traseen og har behov for å rydde den.

Statsforvalteren har endret grensa i dette området slik at det området reindrifta bruker å sette ut krybber til vinterføring av rein kommer utenfor naturreservatet. Av hensyn til skogbruk er det tatt ut et areal på 33 dekar.

Statsforvalteren har innarbeidet følgende formulering i forskriftene: «Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for nødvendig rydding og vedlikehold av eksisterende flyttlei og kjøretrasé i reindriften».

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Innspill mottatt etter Statsforvalterens tilråding

Naturvernforbundet har i etterkant av Statsforvalterens tilråding kommet med uttalelse til Statsforvalterens tilråding. Statsforvalter har her tilrådt å ta ut et areal på 33 dekar.

Naturvernforbundet påpeker at det inntil arealet som er tilrådt tatt ut, ligger en A-lokalitet med fossesprøytzone med boreal regnskog. Om arealet tas ut mener Naturvernforbundet at verdiene vil forsvinne grunnet uttørking fra kommende hogstflater. De mener også at hogster må oppfattes å være i strid med sertifiseringskravene og bærekraftforskriften.

Miljødirektoratet er enig med Naturvernforbundet om at grenseendringen kan gi negative kanteffekter inn i verneområdet, særlig som følge av at arealreduksjonen gjennomføres mot en fuktighetskrevende boreal regnskog. Avvirkning i nærområdet kan føre til endret luftfuktighet og endrete livsvilkår for truet natur. Som følge av samfunnsmessige helhetsvurderinger tilrår Miljødirektoratet likevel en arealreduksjon, sammenlignet med høringsforslaget.

Direktoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Austervefsna naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Austervefsna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Bollermolia naturreservat i Hemnes kommune

Areal ca. 485 dekar hvorav ca. 399 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: Området har en stor andel rik vegetasjon i skogtypene høgstaudegranskog og lågurtskog, og trolig også kalkskogsutforminger av disse. Artsmangfoldet knytta til gamle trær og død ved vurderes å være middels rikt. Med mye rik og intakt gammelskog vurderes det å være potensiale for rødlistearter innen markboende sopp. Området bidrar til å dekke mangler knyttet til kalkgranskog. Kalkgranskog er vurdert som sårbar (VU) og høgstaudegranskog er vurdert som nær truet (NT) på 2018-rødlista for naturtyper. Det er registrert 7 rødlistede arter i området, hvorav 6 i kategori nær truet (NT) og 1 i kategori sårbar (VU). Av disse er huldrelav (NT) norsk ansvarsart, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE opplyser at de ikke er kjent med energi- og vassdragsinteresser i Bollermolia.

Statsforvalteren har tatt ut to områder med produktiv skog som har gode driftsforhold, totalt 56 dekar, av hensyn til skogbruket.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Innspill mottatt etter Statsforvalters tilråding

Naturvernforbundet påpeker at det er foreslått tatt ut areal svært nær forekomster av truede og nær truede arter. Det vil gi redusert buffer og kan gi negative kanteffekter for artene.

Miljødirektoratet er enig med Naturvernforbundet om at den foreslåtte grenseendringen kan gi negative kanteffekter inn i verneområdet. Som følge av samfunnsmessige helhetsvurderinger tilrår Miljødirektoratet likevel en arealreduksjon, sammenlignet med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Bollermolia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bollermolia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Breiskardet naturreservat i Grane kommune

Areal ca. 4982 dekar hvorav ca. 3839 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: Området er i hovedsak gammel granskog i ei vestvendt fuktig liseide 185-500 m.o.h., med store verdier knyttet til boreal regnskog med løvtrær, gammel og fuktig produktiv granskog og dels furuskog. Det har også innslag av lavlandsgranskog. Vegetasjonen er noe variert, men fattige og litt rike vegetasjonstyper dominerer, og sjeldnere innslag av rikere typer. Området scorer høyt på strukturelle parametere som mengde og kontinuitet av dødved, gamle bartrær og arter. Området bidrar til å dekke mangler i vernet med boreal regnskog, bekkekløfter og store sammenhengende områder. Boreal regnskog og kalkgranskog er vurdert som sårbar (VU), og høgstaudegranskog som nær truet (2018-rødlista). Det er registrert 34 rødlistearter, hvorav 22 er nær truet (NT), 9 sårbare (VU) og 3 er sterkt truet (EN). Av disse er taigabendellav (EN), huldrelav (NT), grynkolve (VU) og oresinoberlav (EN) vurdert som norske ansvarsarter, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Inngrep: Det går to transmisjonlinjer parallelt og en 22 kV-ledning gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen

Grane kommune og Grane Arbeiderparti mener en stor del av området består av plantefelt fra 1960-tallet, og at dette er arealvern. De ber om at området tas ut da det hindrer skogsdrift som ikke er noe problem for naturverdier.

En privatperson ber om at det foreslåtte området enten fjernes fra verneplanen eller halveres ved å ta ut sørlig del. De mener forslaget vil begrense bruken av naturen i nær beliggenhet av hyttene for de som bor og ferdes i området her

Statnett gjør oppmerksom på at Breiskardet naturreservat er foreslått opprettet over ryddebeltet for skog/byggeforbudsbelte til de to eksisterende parallellgående 420kV-ledningene Nedre Røssåga – Tunnsjødal og Trofors – Namsskogan. Ryddebeltet er til sammen 80 meter bredt. Statnett har anleggskonsesjon etter energiloven til å eie, drifte og

vedlikeholde transmisjonsnettledningen, og har ervervet rettigheter til dette gjennom ekspropriasjonsskjønn og minnelige avtaler. I Statnetts rettigheter inngår også retten til å rydde skog, herunder nødvendig felling av trær i sideterreng utenfor ryddebeltet av hensyn til forsyningssikkerheten til ledningen.

Statnett påpeker at i forbindelse med bygging og drift av 420kV-ledningene Nedre Røssåga – Tunnsjødal og Trofors – Namsskogan er det etablert kjøretraséer for terrengkjøretøy frem til ledningstrase og høyspentmaster. Disse traseene brukes i forbindelse med motorisert transport ved drift og vedlikehold av ledningene. Statnett og NVE ber om at disse traseene, sammen med ledningens skogryddebelte, tas inn i vernekartet til Breiskardet naturreservat. Videre at det gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene for motorisert ferdsel etter konkrete traseer slik som vedtatt i kongelig resolusjon av 23.06.2020 om vern av Rupefjell og Selslinatten naturreservat.

Naturvernforbundet påpeker at Breiskardet er ett av få lavereliggende skogområder som er foreslått for vern i regionen. Det er her stor variasjon i skogtyper inkludert boreal regnskog og har nær 30 rødlistearter. Økologisk henger det sammen med området Svenningsvika som er tilbudt for frivillig vern. Sabima og Nord universitet påpeker også at det er gjort en rekke funn av rødlistearter i Breiskardet etter at Asplan-Viak avla sin rapport i 2019. Disse artene er registrert i Artsobservasjoner.no og skal dermed være tilgjengelige i Artskart.

Nord universitet lister også opp de ulike artene som er registrert, samt to kulturminner. Sabima mener dette understreker de høye verneverdiene, og forventer at vernegrunnlaget blir oppdatert. De nevner spesielt at den meget sjeldne og sterkt truede laven grandråpelav *Cliostomum piceicola* (EN) er funnet i Breiskardet i 2021. Denne laven har bare et 20 talls funn på landsbasis, og er knyttet til fuktige granskoger. Det er også funnet kulturminner i form av treplugger i trær i forbindelse med utslått. I tillegg påpeker Nord universitet at betydelige deler er lavereliggende skog under 200-250 meter og de rike lavforekomstene i fuktig skog gir området stor vitenskapelig og pedagogisk verdi. Pr. i dag er 20 rødlistede lavarter påvist, hvorav to av artene kommer inn som nye i førstkommende utgave av rødlista. Tilveksten det siste året viser områdets potensial for stadig nye sjeldne lavarter. WWF viser til at det på lokaliteten til nå blitt påvist minst 19 rødlistede arter lav, og trolig har antallet økt etter at ny rødliste for arter ble lansert. Funnene som er gjort av oresinoverlav (EN) er et godt eksempel på at skog på statlig grunn i Nordland er av nasjonal betydning mhp. naturverdier. Oresinoverlav finnes i boreal regnskog med lauvskog, og særlig Grane kommune har et nasjonalt ansvar for arten. I Breiskardet-Båtskardet (samt Drevja, utenfor Statskoggrunn) finnes de største forekomstene i landet og Europa, og dette medfører at forekomstene på Statskog i Nordland også er viktige i en internasjonal sammenheng.

Språkrådet påpeker at det kan se ut som om selve Breiskardet ligger utenfor det foreslåtte verneområdet. Statsforvalteren bør derfor vurdere om et annet navn er mer dekkende.

Statsforvalterens kommentarer

Svar på innspill fra Språkrådet: Breiskardelva ligger lengst nord i verneområdet og Breiskardet går litt i utkanten av området. Vi beholder navnet fra høringa.

Svar på innspill fra Grane kommune og Grane Arbeiderparti: I Breiskardet er det registrert 13 naturtypelokaliteter og nærmere 30 rødlistearter. Når det gjelder skogbruksinteresser har vi kommet fram til at det er ca. 9700 m³ som er tilgjengelig for skogbruket i dette området, jf. vedlegg 3 i Statsforvalterens tilråding. Vi mener at verneverdiene er så store i dette området at det bør vernes på tross av skogbruksinteressene her.

Svar på innspill fra en privatperson: Statsforvalteren påpeker at ingen av hyttene nevnt ovenfor ligger inne i det foreslåtte verneområdet, nærmeste hytte ligger omtrent 500 m unna foreslått vernegrense. Vern av Breiskardet vil ikke være til hinder for å utøve friluftsliv i området, ettersom blant annet sanking av bær og sopp, jakt og fiske og vedlikehold av eksisterende stier vil være tillatt. Vi mener derfor det ikke er grunnlag for at verneområdet tas ut fra verneplanen.

Svar på innspill fra WWF: Statsforvalteren er enig i at det er store verneverdier i området. Området oppfyller også mangler i dagens vern og derfor tilrår vi vern selv om det også er skogbruksinteresser i deler av området.

Svar på innspill fra Statnett: Statsforvalteren mener det er uheldig å ha faste trasèer i et vernekart som ikke kan justeres dersom det er behov for det. Vi kan gi flerårige dispensasjoner og mener motorferdsel bør være søknadspliktig.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Breiskardet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at Statnett har levert til Miljødirektoratet kartinformasjon om kjøretraseer langs kraftledninger, slik at traseene kan avmerkes på vernekartet. KLD tar inn i verneforskriften bestemmelser om bl.a. generelt unntak for motorisert ferdsel etter disse kartfestede kjøretraseene, tilsvarende i kongelig resolusjon av 23.6.2020 om vern av Rupefjell og Selslinatten naturreservat som Statnett viser til. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Breiskardet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Danielåsen naturreservat (utvidelse) i Grane kommune

Utvidelse ca. 8746 dekar, ca. 3611 dekar prod. skog. Nytt totalareal ca. 12 707 dekar.

Viktige verneverdier: Danielåsen er et relativt stort område med stor variasjon i vegetasjon- og skogtyper. I myrområder er det betydelig innslag av eldre furuskog med lang kontinuitet og stor spennvidde mellom levende trær og ulike stadier av dødved. Det er betydelig innslag av gammelskogslementer i form av strukturrike gamle og grove grantrær. Langs marmorårer finnes partivis arealer med kalkpåvirket vegetasjon. Kalk gir her opphav til høgstaudeskog, lågurtskog, kalkskog og rikmyr. Området har viktige kvaliteter knyttet til både gammel furuskog, eldre granskog, myr og kalkgranskog, samt for arealkrevende naturskogsarter. Kelofuru på og langs myrer har et karakteristisk innslag av rødlistede arter, her finner vi også skorpelaven *Lecidea subhumida*, som kun er funnet ett annet sted i Norge. I mars 2022 ble det også publisert funn av en ny art for vitenskapen i Danielåsen, lavarten *Microcalicium loraasii* som er knyttet til stående død ved av furu. Området bidrar til å dekke mangler i skogvernet knyttet til boreale lauvskoger, kalkgranskog og store sammenhengende områder. Kalkgranskog er vurdert som sårbar (VU) på 2018-rødlista for naturtyper, i tillegg er det registrert 42 rødlistearter i området, herav er 32 vurdert som nær truet (NT), 9 som sårbar (VU) og 1 som sterkt truet (EN) (rødlista 2021). Av disse er holmvassdalrødspore (NT), huldrelav (NT) og glattstorpigg (NT) vurdert som norske ansvarsarter, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Inngrepsstatus: Det går en 22 kV-linje gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen

Unikraft AS har planer om å etablere minikraftverk i Litlvasselva, og viser til at da Danielåsen ble vernet i sin tid fikk de endret grensene slik at verneområdet ikke kom i konflikt med disse planene. Slik utvidelsesforslaget nå foreligger, ser de at vernegrensen igjen kommer i konflikt med deres planer, og de ønsker justert avgrensning.

NVE påpeker at foreslått utvidelse grenser inntil inntaksdam til Svartvasselva minikraftverk, og vern av området må ikke være til hinder for vedlikehold, tilsyn og eventuelt nødvendig oppgradering av dammen. NVE ber Statsforvalteren i dialog med Unikraft AS vurdere om det trengs tilpasninger i verneforskriften for å sikre drift, vedlikehold og oppgradering av kraftverket inkludert dammen.

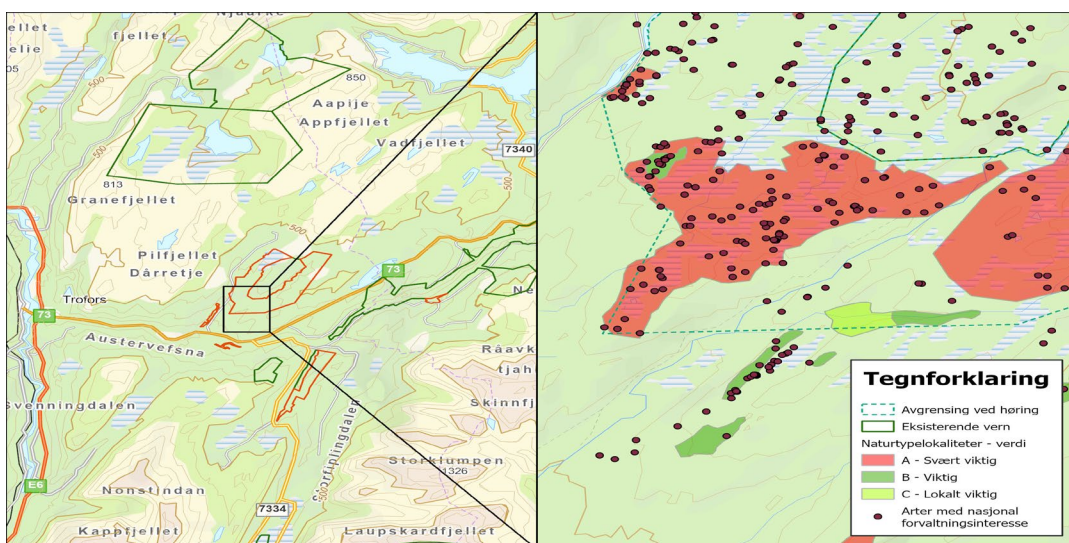
Sabima påpeker at det gjort en rekke funn av rødlistede sopp- og lavararter i dette området etter at Asplan-Viak avla rapport i 2019. Disse artene er registrert i Artsobservasjoner.no og skal dermed være tilgjengelige. Dette understreker de høye verneverdiene, og Sabima forventer at vernegrunnlaget blir oppdatert.

WWF, Nord universitet og Naturvernforbundet peker på at det i Danielåsen er funnet en rekke sjeldne insekter, blant annet bredhodekamelhalsflue (EN), som i Norge kun er funnet to steder i Danielåsen-traktene og ett funn utenfor dette området. Arten er tilknyttet gammel furuskog, og sikring av leveområdet vil være viktig i nasjonal sammenheng. I tillegg ble billen *Corticaria polypori* (NT) funnet i området i 2018, og dette er kun det andre funnet i Nord-Norge, og første funn på over 100 år. I tillegg huser foreslått utvidelse eneste funn i Skandinavia av skorpelaven *Lecidea subhumida* (EN). Nord universitet har lagt ved oversikt over nye arter av insekter, lav, sopp, fugl og pattedyr etter kartleggingen.

Sabima ber om at § 6 f. i forslaget til forskrift sitat: «bruk av snøskuter langs den eksisterende skuterløypen i sørøstre del av verneområdet. Unntaket gjelder bare når løypa er offisielt åpen» fjernes, da slik kjøring ikke hører hjemme i et naturreservat. De mener sitatet ikke omfattes av begrepet «nødvendig motorferdsel». Nord universitet og WWF mener også at eksisterende skuterløype må fjernes fra verneområdet.

Statsforvalterens kommentarer

Da Danielåsen ble foreslått vernet i 2009 kom det også inn innspill med konkrete planer om minikraftverk i Litlvasselva. Det er ikke blitt bygd noe kraftverk i Litlvasselva, og Statsforvalteren kan ikke finne at det er gjort noen beregninger for småkraftverk eller gitt konsesjon. I dette området er det registrert to viktige naturtyper og svært mange rødlistearter som vises i kartet nedenfor. I og med at det er så store verneverdier tilrår vi vern.

Svar på innspill fra NVE: Statsforvalteren har mottatt høringssvar fra Unikraft AS angående Litlvasselva og Svartvasselva, men påpeker at Svartvasselva naturreservat ikke kommer i konflikt med inntaksdammen til Svartvasselva minikraftverk.

Svar på innspill fra WWF, Nord universitet og Naturvernforbundet: Statsforvalteren er enig i at det er store verneverdier i området og tilrår området for vern. Området oppfyller også mangler i dagens vern og har lite tilgjengelig skog for drift.

Svar på innspill fra SABIMA: Statsforvalteren påpeker at skuterløypa er etablert og er igangværende bruk som derfor er tatt med inn i forskriften. Det ligger inne i forskriften for denne løypa at det ikke er tillatt å raste på strekningen.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Unikraft har oppgitt å ha planer om minikraftverk i Litlvasselva. Miljødirektoratet har hatt dialog med NVE om saken. NVE finner ingen innkomne prosjekter de senere år hverken i konsesjonsbasen eller i sitt arkivsystem. NVE kan ikke ta stilling til kraftverk i området uten at det foreligger en søknad. NVE merker seg likevel relativt store biologiske verdier i tilknytning til vassdraget og omkringliggende områder, uten at dette er vurdert ytterligere.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Danielåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det tidligere er spilt inn ønske om minikraftverk i Litlvasselva, uten at det foreligger søknad. Miljødirektoratet har hatt dialog med NVE, som ikke kan ta stilling til kraftverk uten at det foreligger søknad, NVE merker seg likevel relativt store biologiske verdier i tilknytning til vassdraget og omkringliggende områder, uten at dette er vurdert ytterligere.

KLD viser til viktige naturverdier inntil og nær øvre del av vassdraget innenfor foreslått verneområde. Dette gjelder to naturtyper klassifiser som hhv. viktig og svært viktig, og flere forekomster av arter av særlig stor og stor nasjonal forvaltningsinteresse. Artene har rødlistestatus som truede og nær truede. KLD viser også til at en stor del av aktuell fallhøyde i vassdraget er nedstrøms og utenfor foreslått verneområde, her blir også vannføringen større pga. et sidevassdrag. Ut fra en samlet vurdering foreslår KLD at området vernes som foreslått, slik at hvis ev. utbygging av minikraftverk her skulle bli aktuelt i framtiden må det i så fall omsøkes med inntak nedstrøms vernegrensen.

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Danielåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Holmvassdalen naturreservat (utvidelse) i Grane kommune

Utvidelse ca. 15 115 dekar hvorav ca. 8873 dekar prod. skog. Nytt totalareal ca. 75,1 km².

Viktige verneverdier: Utvidelsen av Holmvassdalen naturreservat består av fire delområder og bidrar til et stort og godt arrondert verneområde. Topografien i utvidelsesarealet er for det meste rolig. I vest er Jordbruvelva et nedskåret vassdrag med flere bratte korte sidekløfter. Berggrunnen i vestre del består hovedsakelig av glimmergneis/glimmerskifer, flere striper av kalkspatmarmor, og helt i vest litt kalkglimmerskifer/kalksilikatgneis. Holmvassdalen er naturfaglig svært variert og vi finner svært store naturkvaliteter knyttet til gammel barskog, herunder kalkskog og boreal regnskog. Området fyller en rekke viktige mangler i skogvernet knyttet til boreal regnskog, gråorheggeskog av flommarkstype, ospedominert skog, kalkgranskog og bekkeløfter. Det finnes 5 rødlistede naturtyper i Holmvassdalen (2018-rødlista): Boreal regnskog (VU), høgstaude-granskog (NT), kalkgranskog (VU), kalk- og lågurtfuruskog (VU) og

flommarksskog (VU). Det er videre registrert til sammen 49 rødlistearter i verneforslaget (19.4.2022). Dette omfatter 28 arter i kategori nær truet (NT), 17 arter i kategori sårbar (VU) og fire arter i kategori sterkt truet (EN). Av disse artene er huldrelav (NT), glattstorpigg (NT), oresinobelrav (EN), oliven skjellmusserong (NT), taigabendellav (EN), og *Miriquidica majae* (VU) vurdert som norske ansvarsarter, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Inngrep: En 22 kV kraftledning, en skogsbilvei.

Hovedsynspunkter i høringen

Språkrådet gjør oppmerksom på at Holmvassdalen som navn på det eksisterende verneområdet ikke er registrert i SSR.

NVE uttaler at det går en 22 kV-linje gjennom foreslåtte utvidelse i vest. NVE er fornøyd med at verneforskriften inneholder standardbestemmelser for drift, vedlikehold og oppgradering av kraft- og energianlegg. NVE ber om at standardbestemmelsens § 4 lyder: «*Drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet*».

Statskog SF påpeker at jordskifteretten har gått opp grensa på nytt mellom Bane Nor SF og Statskog SF sine eiendommer langs jernbanelinja. Det er gjort en del små endringer som betyr at noe av området som er foreslått vernet ligger på Bane Nor sin eiendom.

Statskog SF påpeker at ifølge matrikkelen er det et område sør for Kjerringvatnet som tilhører privat grunn. Statskog mener at det kan være feil i matrikkelen.

Grane kommune og Grane Arbeiderparti mener at verneforslaget ødelegger fremtidige muligheter for næring og trivsel. De viser til at vernet av Holmvassdalen i sin tid var kontroversielt, og når det nå kommer fase to sier det seg selv at nok er nok. De påpeker at hele vannstrengen med Sefrivatn, Kjerringvatn og Svenningsvatn er foreslått vernet, og mener det grenser til frekkhet og uansvarlighet. Grane Arbeiderparti sier klart nei til dette. Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt ønsker å ha mulighet til å bygge en hengebru ved vadet mellom Sefrivatnet og Litlmajavatn. I dette området flyttes reinen tidlig sommer og sein høst mellom Kappfjellet og Dunfjellet. Vadet kan være dypt, og det er fare for at de som kommer med ATV og motorsykkel velter dersom det er for mye vann.

En privatperson mener at området fra Holmvassåsen ned mot Øvre Svenningvatnet og sør til Kjerringvatnet bør tas ut av forslaget, da de synes det er vernet nok i dette området. Verneområdet begrenser adgang til egen hytte/eiendom og vil gjøre det vanskeligere å komme seg dit. Salgsverdi på hyttene i og inntil foreslått verneområde vil synke hvis det blir vernet. Selv om man kan søke om dispensasjon er det ikke gitt av man får det. De mener folk benytter seg mindre av naturen i området etter vernet. Hvis anleggsveien tas ut av området, vil det lette tilgjengeligheten for funksjonshemmede opp til gapahuk ved Meisfartjøna. Videre påpekes at ingen av hytteeierne langs Øvre Svenningsvatnet har mottatt varsel om foreslått utvidelse av naturreservatet. De har flere spørsmål om fremtidig fremkommelighet og mulighet for bruk av egen hytte og føler seg litt overkjørt i prosessen. De ber derfor om at vanlige folk også tas hensyn til i verneprosessen.

Hytteeierne i området ved Holmvassdalen har vært nødt til å søke om dispensasjon vedrørende inntreden i vernet område. Det har vært en traurig og lang prosess for enkelte, og et ja er på forhånd ikke gitt. De frykter nå at det blir enda vanskeligere å få dispensasjon for å komme seg langs anleggsvei med scooter/bil dersom plan om verning blir en realitet. Det er gitt løyve for oppkjøring av skiløype fra Øvre Svenningvatnet til Kjerringvatnet, og man ønsker å benytte denne også i fremtiden.

Statsforvalterens kommentarer

Svar på innspill fra Språkrådet: Statsforvalteren tar innspillet til orientering.

Svar på innspill fra Statskog: Statsforvalteren har endret grensa for utvidelsen av Holmvassdalen slik at den sammenfaller med den nye eiendomsgrensa i matrikkelen. Det betyr at 36 dekar er tatt ut. Størstedelen av arealet er endret ved den gamle gården i Holmvasslia. Grenseendringen vises ikke så godt i kartet, da det hovedsakelig er en smal stripe langs jernbanelinja. Se figur 11 i kap. 6.1.3 for kart i Statsforvalterens tilråding. Statsforvalteren har gjort en grenseendring for å ta ut et område som ligger på privat grunn sør for Kjerringvatnet. Vi endrer grensa etter matrikkelen slik at den foreslåtte utvidelsen av Holmvassdalen bare ligger på Statskog SF sin eiendom. Endringen er på 23 dekar og vises i figur 12 i kap 6.1.3 i Statsforvalterens tilråding.

Svar på innspill fra Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt: Statsforvalteren har gjort en grenseendring for å ta ut et areal fra den foreslåtte utvidelsen der hvor brua er planlagt festet. Endringen er på 3,6 dekar og vises i figur 10 i kap 6.1.2. i Statsforvalterens tilråding.

Svar på innspill fra en privatperson: Statsforvalteren har tatt ut en del av veien mot Holmvassås, samt noe av området på østsida av veien ned mot vannet ved tre av hyttene. Endringene vises i figur 14 i kap 6.1.3. i Statsforvalterens tilråding. Vi påpeker at dersom denne veien ikke er brøytet på vinteren vil det være søknadspliktig å kjøre på veien også utenfor vernet område. Statsforvalteren påpeker at verneforskriftene ikke legger begrensninger på tradisjonelt, ikke-motorisert friluftsliv.

Statsforvalteren påpeker at motorferdsel i utmark uansett er søknadspliktig også utenfor verneområder. Dersom veien til Holmvassås ikke er brøytet om vinteren er det også søknadspliktig å kjøre med snøskuter på denne veien. Statsforvalteren har tatt med oppkjøring av eksisterende skiløype fra Øvre Svenningvatn til Meisfjærtjønna, som det allerede er gitt unntak for i forskriften.

Vi beklager at vi ikke har mulighet til å sende informasjon om verneplanprosessen til grunneiere som grenser til områdene som er foreslått vernet. Vi håper imidlertid at de fleste har blitt oppmerksom på prosessen ved hjelp av annonser i avisa, informasjon som er sendt ut til flere organisasjoner, åpne befaringer og åpent kontor samt at kommunene har orientert om prosessen på sine hjemmesider.

Statsforvalteren er enig i at det er store verneverdier i området og tilrår området for vern selv om det er skogbruksinteresser i enkelte deler av utvidelsesområdet.

I forvaltningsplanen for eksisterende Holmvassdalen naturreservat er beskrevet at forskriften legger til rette for at jernbanedrifta skal kunne foregå relativt uhindret av vernet. I dette inngår også elektrifisering av jernbanestrekningen, uten at de behøver å søke om dispensasjon.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått. Det innebærer en arealreduksjon på 127 dekar sammenlignet med det forslag som ble sendt på høring.

Miljødirektoratet viser til at Grane kommune og Grane arbeiderparti reagerer på verneforslaget og henviser til tidligere etablering av eksisterende Holmvassdalen naturreservat. De viser videre til negative effekter av vernet knyttet til næring og trivsel. Vern innebærer avveining mellom ulike interesser og det vises til beskrivelse foran om samfunnsmessige avveininger. Det er videre i forskrifter og ved avgrensning av verneforslag forsøkt tatt hensyn til både friluftinteresser og næringsinteresser innenfor verneforslaget. Direktoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Holmvassdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at vernet totalt sett er vurdert som positivt for friluftsliv, og at det er ulike unntak i verneforskriften som sikrer at vanlige friluftslivsaktiviteter kan videreføres.

KLD foreslår grensejustering ved at jernbanen inkludert jernbanens steinfyllinger tas ut av eksisterende naturreservat. Justeringen utgjør ca. 8 m bredde over en strekning på ca. 3 km, dvs. ca. 24 dekar som tilsvarer ca. 0,4 promille av eksisterende naturreservat.

KLD legger til grunn at vernegrensen langs den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet følger eiendomsgrensen mot Bane NORs eiendom. Unntatt er areal i sør ved Kjerringtjønna, hvor foreslått grense for nytt verneareal ligger langt unna jernbanen og Bane NORs eiendom.

KLD har justert verneforskriften slik NVE har foreslått.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Holmvassdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Kappfjellmoen naturreservat i Grane kommune

Areal ca. 120 dekar hvorav ca. 119 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: Kappfjellmoen omfatter kalkgranskog, øvrig baserik skog, samt humide miljøer i en mindre bekkekløft og langs Auster-Vefsna. Området har på tross av lite areal, nokså store naturverdier som fuktige baserike bergvegger, bekkekløftmiljøer og et begrensa innslag av boreal regnskog. På artssiden gjenspeiles dette med temmelig stor variasjon i krevende arter i flere artsgrupper. Det er spesielt baserike innslag og humide forhold langs Auster-Vefsna som utmerker seg som viktig for artsmangfoldet. Baserike forhold gjør seg særlig gjeldende i form av berg langs elvebredden ved Kappfjellia. Her ble det gjort funn av begerblygmose (VU) på marmorberg langs elva, i tillegg til flere kalkkrevende moser. I sprekker og på berghyller forekommer for øvrig en del basekrevende karplanter. Nordøst i området er berggrunnen jevnt over fattigere, men mindre innslag av baserike forhold forekommer også her. I rike sig ble det her funnet en bestand av gulmyrull (VU). I de rikere partiene er det ellers potensiale for enkelte krevende jordlevende sopp. Gamle seljer i humid miljø ut mot Auster-Vefsna har særlig verdi for arter i Lobarion-samfunnet. Her ble fossenever (VU) funnet i området nedstrøms strykene i Auster-Vefsna. Området fyller regionale mangler knyttet til kalkgranskog, bekkekløft og boreal regnskog. Kalkgranskog og boreal regnskog er vurdert som sårbar (VU) jf. 2018-rødlista, i tillegg er det registrert 9 rødlistearter i området, av disse er 3 vurdert som sårbar (VU) og øvrige som nær truet (NT). Av disse er huldrelav (NT) og fossenever (VU) vurdert som norske ansvarsarter, da Norge har mer enn 25 % europeisk bestand.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE uttaler at området grenser i vest til en 22 kV-nettlinje. NVE foreslår å inkludere i verneforskrift § 4 et generelt unntak for drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Kappfjellmoen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har tatt inn i verneforskriften standardformuleringer om drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende kraftledning inntil verneområdet, og i tillegg om nødvendig motorferdsel knyttet til dette. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kappfjellmoen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Litlfiplingdalselva naturreservat (utvidelse), Grane kommune

Utvidelse ca. 2330 dekar hvorav ca. 2000 dekar prod. skog. Nytt totalareal ca. 2931 dekar.

Viktige verneverdier: Litlfiplingdalselva (utvidelse) er et middels stort område, dominert av gammel barskog. Det har nokså stor variasjon i vegetasjon- og skogtyper, i spennet fra blåbærgranskog og bærlyngdominerte furuskoger til mindre partier med kalkhøgstaude og kalklågurtskog. Området har en spesiell og interessant historie med stormfelling og skogbrann på 1800-tallet, og dette preger skogbildet fortsatt i dag. Mengden av død ved er høy i det aller meste av området, både av furu og gran, og alle nedbrytningsstadier er godt representert. Herskende tregenerasjon ser ut til å være omlag 160 år, noe som stemmer godt med sannsynligheten for opphav etter spiring etter brannen. Flere spredte mindre ospeholt kan også ha sitt opphav i tidligere branner. Sett i sammenheng med eksisterende naturreservat vil det tilføre nye naturtyper til området som ikke finnes der fra før.

Lokaliteten har et variert artsmangfold grunnet nokså store variasjoner i skogtyper og dominans av eldre skog. Den har pr. i dag forholdsvis få påviste interessante vedboende sopp, men det er et bra potensial for at det finnes flere krevende arter. Fjellgrankjuka (VU) er hittil mest krevende arten av vedsopp som ble funnet i området. Mest interessant er forekomsten av *Rhynchostoma minutum* på hard ved på stående rogn og osp. Arten har få norske funn. Kalkkrevende markboende sopper kan finnes i rikpartier, men det er hittil dårlig undersøkt. Området har nokså store areal med eldre naturskog i mellomboreal sone, noe som medfører at det har verdi for arealkrevende naturskogsarter som tretåspett, og trolig flere andre arter. Området fyller regionale mangler knyttet til kalkgranskog og ospedominert skog.

Kalkgranskog er vurdert som sårbar (VU) jf. 2018-rødlista, i tillegg er det registrert 19 rødlistearter i området (4 i kategori VU, og 15 i kategori NT). Av disse er huldrelav (NT) vurdert som norsk ansvarsart, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Inngrepsstatus: En kraftledning (22 kv) grenser til sørlige del av området.

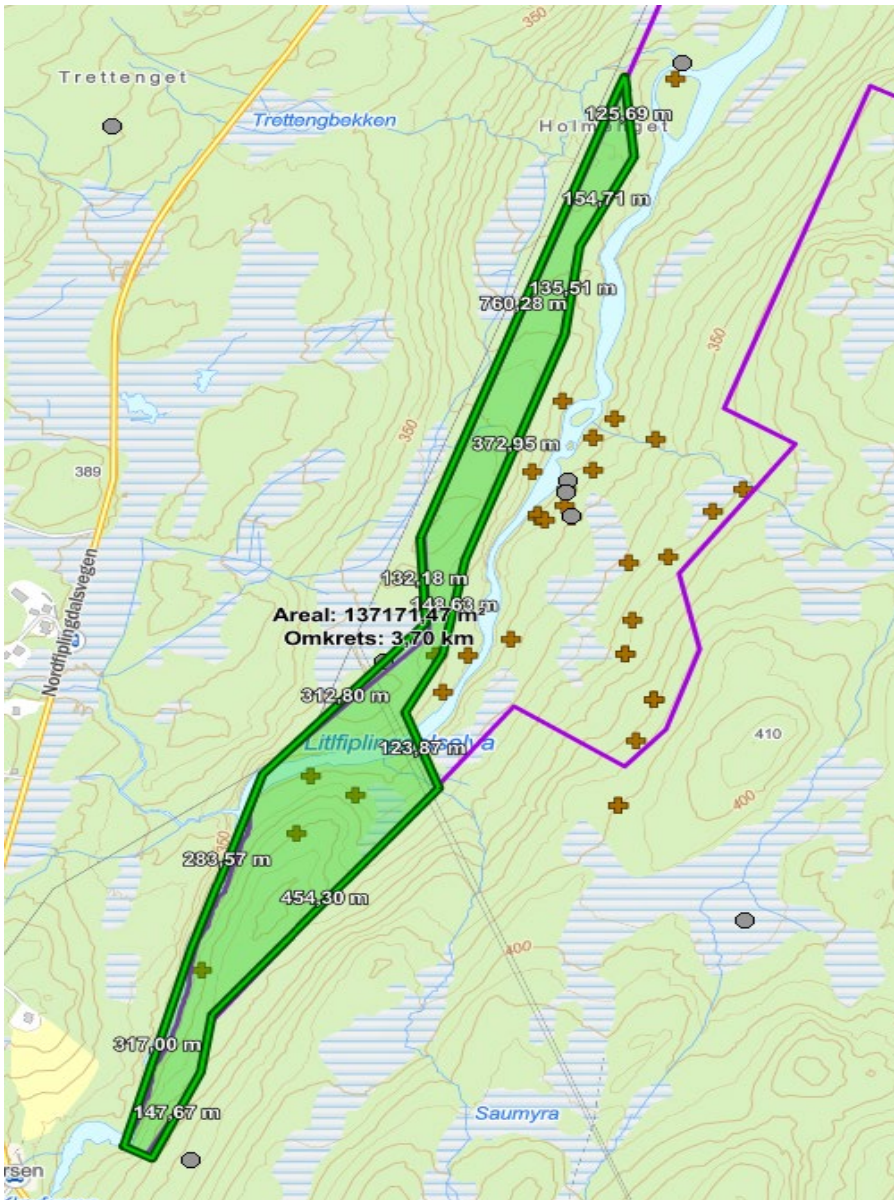
Hovedsynspunkter i høringen

NVE uttaler at foreslått utvidelse grenser til 22 kV-nettlinje. Samme kraftledning grenser til allerede vernet området i Litle Fiplingdalselva. Verneforskriften inneholder standardbestemmelser for drift, vedlikehold og oppgradering av kraft- og energianlegg. NVE ber om at det presiseres i § 4 at drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg gjelder anlegg i og inntil verneområdet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Litlfiplingdalselva som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår uttak av ca. 137 dekar i sør, da arealet er påvirket av hogst i nyere tid og følgelig har små verneverdier og samtidig er attraktivt for skogbruk. Justeringen er vist på kart nedenfor, og kraftledningen blir da liggende utenfor grensen.

Foreslått arealendring for Litlfiplingdalselva. Lilla linje er grense i høringen. Sirkler og kryss er arter av nasjonal forvaltningsinteresse. Grønnskavert areal foreslås ikke vernet.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Litlfiplingdalselva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Litlfjellet naturreservat/Rånhtjoenhvaartoe eatnemedajve i Grane kommune

Areal ca. 955 dekar hvorav ca. 780 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: Litlfjellet består av ei nokså smal stripe skog opp mot tregrensa. Verneforslaget omfatter det som er igjen av intakt gammel granskog på vestsida av Litlfjellet. Blant markboende sopp er det registrert noen kalkkrevende arter i høystaude- og lågurtgranskog. Området fyller regionale mangler knyttet til høgstaude bjørkeskog og kalkskog (blandingskog). Høgstaudegranskog er vurdert som nær truet på 2018-rødlista for naturtyper, i tillegg er det registrert 9 rødlistearter i området, av disse er 5 nær truet (NT), 3 sårbar (VU) og 1 sterkt truet (EN). Av spesielle artsfunn kan nevnes lavarten *Miriquidica majae*, som første gang ble funnet innenfor verneforslaget. *Miriquidica majae* (VU) og

huldrelav (NT) er vurdert som norske ansvarsarter, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE uttaler at det går en 22 kV-linje nær områdegrense i vest. NVE er positive til at standardbestemmelser for drift, vedlikehold og oppgradering av kraft- og energianlegg er inkludert i verneforskriften. NVE ber om at det presiseres i § 4 at drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg gjelder for anlegg i og inntil verneområdet.

Eventuell oppgradering og fornyelse må kunne skje uten inngrep i naturreservatet Nord universitet og WWF påpeker at det funnet svært sjeldne lavarter, samt flere andre uvanlige lavarter i området. Området ligger nært veg og har derfor stor forskningsmessig - og pedagogisk verdi. Det er ikke gjennomført systematiske registreringer av sopp, men området har stort potensiale. Forslag om frivillig vern av en tilstøtende eiendom, vil høyne den biologiske totalverdien av området.

En privatperson mener at verdien av Litlfjellet burde være mye høyere ettersom det er funnet en lavart (*Pertusaria mccroryae*) som har sitt eneste kjente voksested i Europa her, samt at Litlfjellet er typelokalitet for en art (*Miriquidica majae*) som nylig er beskrevet for vitenskapen. Det er ekstra viktig at dette området vernes siden det er snakk om en type-lokalitet med mange rødlistede arter, inklusive den aktuelle holotypen (eksemplaret navnet er basert på). Han gjør også oppmerksom på at det på mange av individene av *M. majae* på Litlfjellet er det funnet lavboende sopp tilhørende slekten *Arthonia*. Det er foreløpig uvisst om arten er ny for vitenskapen, men soppen er under genetisk utredning ved Vitenskapsmuseet, Trondheim. Dersom det viser seg at denne soppen kun forekommer på *M. majae* vil det øke verneverdien for Litlfjellet betraktelig.

Statsforvalteren mener at dette er opplysninger som bør følge saken videre og at verneverdien for området sannsynligvis er høyere enn to stjerner.

Statsforvalteren har av hensyn til skogbruk tatt ut 13 dekar, med anslått volum på 181 kbm. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Innspill etter Statsforvalterens tilråding:

Kartverket har oversendt merknader til bruk av sørsamisk parallellnavn. Litlfjellet har parallellnavnet Rånhtjoenhvaartoe som skal benyttes jf. lov om stadnamn § 11 andre ledd. Naturvernforbundet har i etterkant av Statsforvalteren sin tilråding oversendt merknad angående grenseendring tilrådt av Statsforvalteren. Naturvernforbundet mener det er uforsvarlig å ta ut areal her da forekomsten av storkvortelav (EN) og *Miriquidica majae* (VU) vil komme svært nær framtidig hogstflategrense og vil medføre at disse globalt viktige forekomstene vil forsvinne.

Miljødirektoratet tilrår å endre navn på området til Litlfjellet naturreservat/ Rånhtjoenhvaartoe eatnemedajve. Direktoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Litlfjellet/Rånhtjoenhvaartoe som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har tatt inn i forskriften standardbestemmelser om drift og vedlikehold av kraftledning inntil verneområdet, samt akutt utfall og nødvendig motorferdsel knyttet til dette.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Litlfjellet/Rånhtjoenhvaartoe naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimiedajve, utvidelse i Grane kommune

Utvidelse ca. 3362 dekar, hvorav ca. 670 dekar prod. skog. Nytt totalareal ca. 1105 km².

Viktige verneverdier: Foreslått utvidelse av Lomsdal-Visten nasjonalpark er fordelt på to områder, Dempa i Stavvassdalen og Bjørkåsen sør nasjonalparken, som har litt forskjellige naturverdier. Dempa: Lokaliteten består av gammel furuskog, utforming høyereliggende gammel furuskog. Dominerende vegetasjonstyper i området er røsslyngfuruskog og fattigmyrer, stedvis blåbærskog og bærlyng-barblandingskog. Det er innslag av grunnlendt lavfuruskog på småkoller med berg fram i dagen. Bjørkåsen: Området ligger i en liten dal på vestsida av Bjørkåsen. Her er det registrert kalkgranskog og gammel granskog. Kalkgranskogen er preget av et typisk karstlandskap med mye sprekker i berget og bekker som forsvinner ned i grunnen. Karplantefloraen er rik, og det er trolig godt potensial for rødlista kalkkrevende markboende sopp. Utvidelsen av nasjonalparken fyller regionale mangler knyttet til kalkgranskog. Høgstaudegranskog er nær truet (NT) og kalkgranskog sårbar (VU) på 2018-rødlista for naturtyper. Det er registrert 11 rødlistearter, alle i kategori nær truet (NT). Huldrelav (NT) er norsk ansvarsart, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Hovedsynspunkter i høringen

Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt opplyser om at de har et samlingsgjerde ved Dempa som brukes ofte. Reinbeitedistriktet ønsker å flytte gjerdet noe lenger vest, mot yttergrensen av den foreslåtte utvidelsen av Lomsdal-Visten nasjonalpark. Her er det en rygg som reinen gjerne vil trekke langs naturlig, og det vil dermed bli lettere å få reinen inn i gjerdet.

Statsforvalteren har tatt ut området med nytt og gammelt beitegjerde av det foreslåtte vernet. Grensa følger bekken Dimpa sørover, og så rett vestover til eksisterende grense. Det var registrert noen rødlistearter sør for området som er tatt ut som vi ønsket å beholde i verneområdet, det betyr at en del av ledegjerdet til det gamle samlingsgjerde kommer innenfor verneområdet, jf. kart i kapittel 6.1.2 i statsforvalteren sin tilråding.

Av hensyn til skognæring tilrår Statsforvalteren å ta ut et areal på 208 dekar i området Dempa. Det er videre tatt ut et areal på 49 dekar av hensyn til reindrift. Det tilrås videre å ta ut et areal på 179 dekar ved Bjørkåsen av hensyn til skogbruk.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

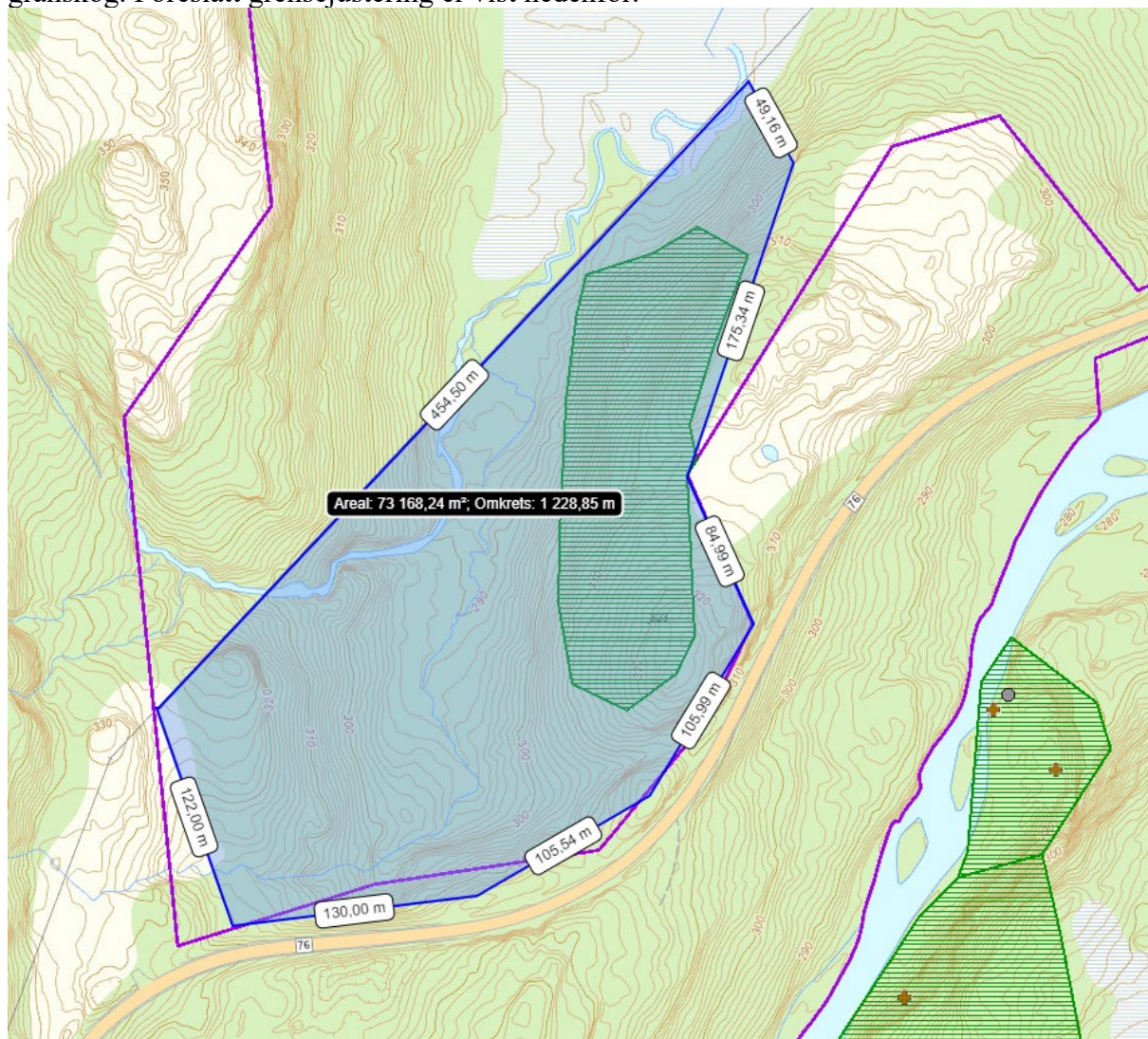
Innspill etter Statsforvalterens tilråding

Naturvernforbundet har i etterkant av Statsforvalteren sin tilråding oversendt uttalelse. De påpeker at Statsforvalteren foreslår å ta ut areal med kalkgranskog som er en trua naturtype (VU). Arealet er videre satt av til nøkkelbiotop og må inkluderes i naturreservatet.

Miljødirektoratet viser til at Naturvernforbundet har påpekt at det er tatt ut et areal med kalkgranskog som er vurdert som sårbar (VU) i 2018-rødlista for naturtyper, i tillegg har arealet kvaliteter knyttet til gammel skog, rikere sumpskog og bjørkeskog med høgstauder. Det er en målsetting for skogvernet å bidra til å sikre truet og nær truet natur. Som følge av samfunnsmessige helhetsvurderinger tilrår Miljødirektoratet likevel arealreduksjon som foreslått av Statsforvalteren. Dette innebærer at arealet forvaltes i tråd med skogbruksloven. I den forbindelse gjøres det oppmerksomt på at arealet er avsatt til nøkkelbiotop.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene foran, slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av utvidelsesområdet som del av Lomsdal-Visten/Njaarken nasjonalpark.

Klima- og miljødepartementet foreslår en grensejustering i sør, ved at det vernes ca. 73 dekar som var på høring for å sikre et biologisk viktig kjerneområde med gammel granskog. Foreslått grensejustering er vist nedenfor.

Foreslått grensejustering i Lomsdal-Visten. Lilla linje er grense i høringen. Grønnskavert areal er naturtype med gammel granskog. Blåskavert areal (ca. 73 dekar) foreslås vernet.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av området som del av del av Lomsdal-Visten/Njaarken nasjonalpark i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Mikkeldjordmoen naturreservat i Hattfjelldal kommune

Areal ca. 321 dekar hvorav ca. 281 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: Området ligger i mellomboreal sone og har betydelige naturverdier knyttet til at dette er ei stor, velutviklet elvekløft med eldre, fuktig naturskog av gran, inklusive mindre partier med fosserøymiljøer. Området har interessant arts mangfold,

særlig av lav, men også kalksopp og karplanter. Det er gjort funn av flere interessante karplanter som kalkklok (NT), fjell-lok og nordlandsrørkvein. Mest spesielt når det gjelder arts mangfold er funn av lavarten grandråpelav som nylig (2017) er beskrevet som ny for vitenskapen. Det er potensial for flere interessante bakkelevende rødlista sopp i kalkgranskogen, og påviste arter er mørkfibret vokssopp (VU) og isabellavokssopp (VU). Det er klart potensial for interessante moser og lav i de opprevne kalkbergskrentene langs elva. Området fyller regionale mangler i vernet knyttet til kalkgranskog, kalkfuruskog, bekkekløfter og gamle boreale lausvasker. Mikkelljordmoen scorer høyt på strukturelle parametre som mengde dødved, gamle bartrær og løvtrær, samt topografisk variasjon, vegetasjons-variasjon og rikhet. Området får også full score på urørthet/påvirkning og arts mangfold. Kalkgranskog er vurdert som sårbar (VU) jf. 2018-rødlista, i tillegg er det registrert 9 rødlistearter i området, herav 4 i kategori nær truet (NT), 4 i kategori sårbar (VU) og 1 i kategori sterkt truet (EN). Av disse er isabellavokssopp (VU) vurdert som norsk ansvarsart da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Hovedsynspunkter i høringen

WWF peker på at grandråpelav (EN) har blitt registrert i fuktig skog på denne lokaliteten, i tillegg til i den foreslåtte utvidelsen av Holmvassdalen. Norge har et internasjonalt ansvar for å sikre leveområdene til arten, som ut over 8 områder i Nord-Trøndelag og Nordland kun er funnet på en lokalitet i Sverige og en i Russland.

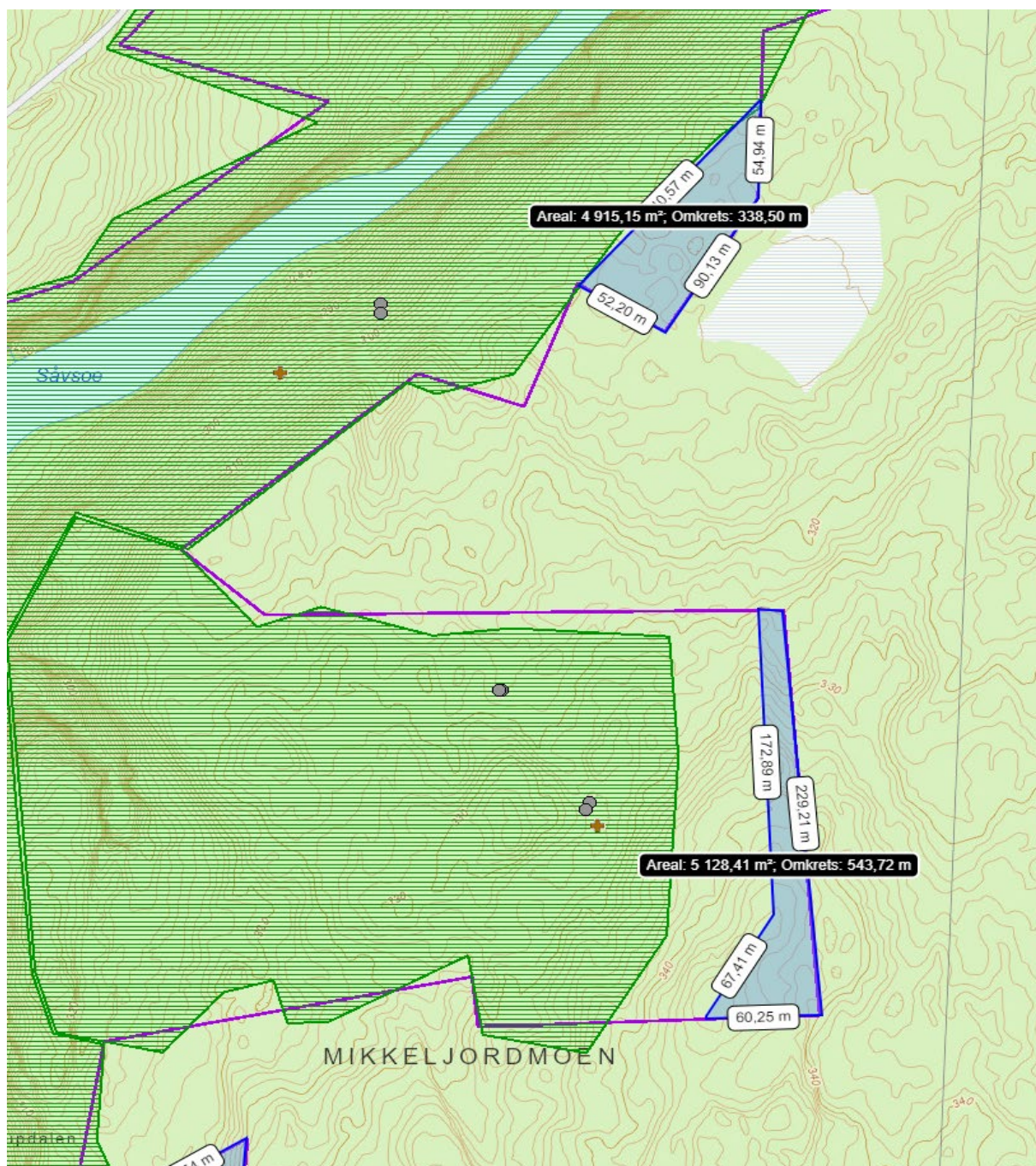
Statsforvalteren tilrår å redusere arealet med 42 dekar av hensyn til skogbruk. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Innspill etter Statsforvalterens tilråding

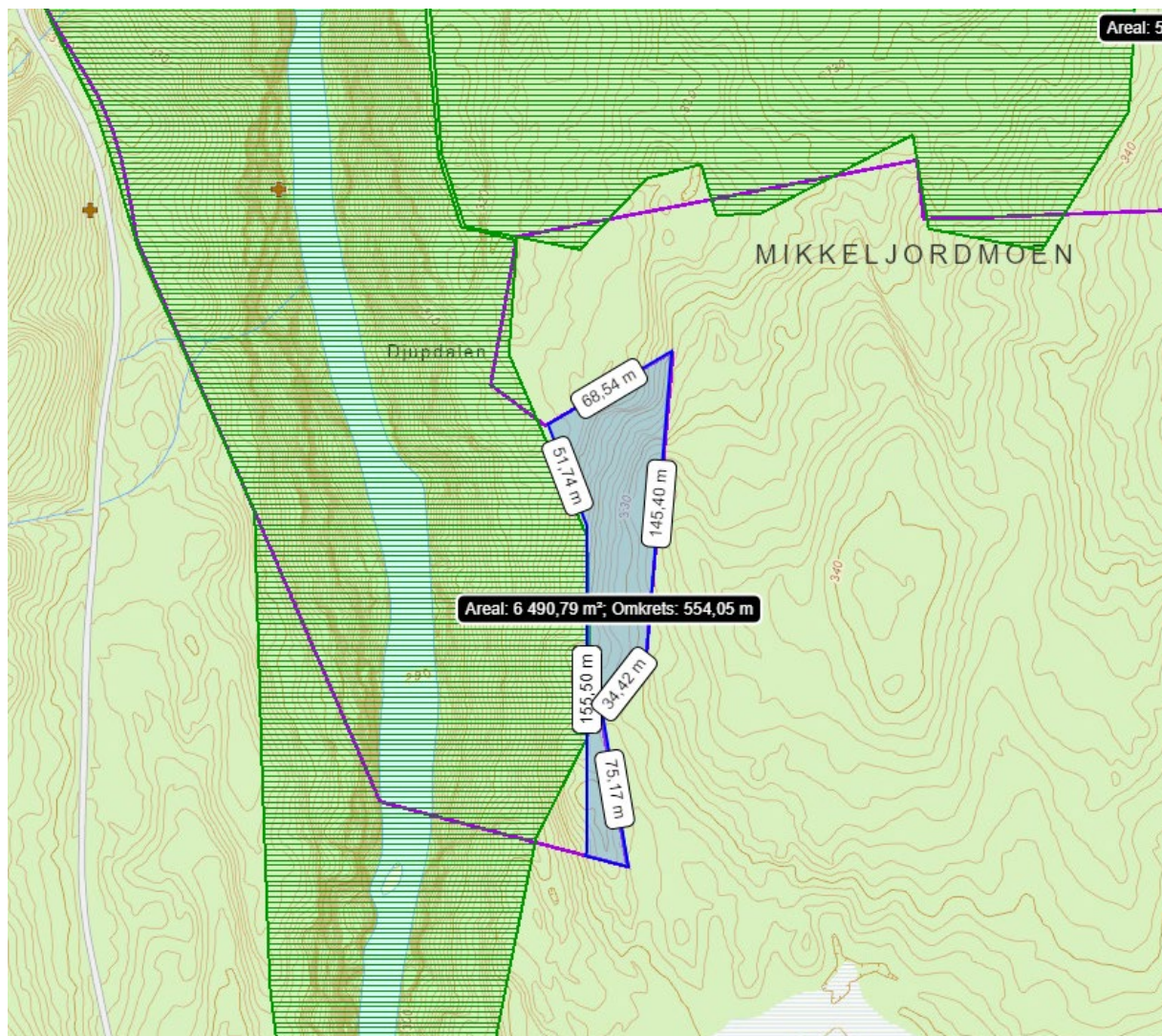
Naturvernforbundet har sendt innspill etter Statsforvalterens sin tilråding vedrørende grenseendring tilrådt av Statsforvalteren. Naturvernforbundet mener det er uforsvarlig å ta ut arealer i nordøst da dette vil medføre at forekomstene av ansvarsarten grandråpelav (EN) og rosa tusselav (VU) vil ligge umiddelbart i vernegrensa og dø ut etter hogst på grunn av uttørking.

Miljødirektoratet viser til at Naturvernforbundet har påpekt at det er tatt ut et arealer i nordøst som gjør at forekomster av truede arter blir liggende umiddelbart i vernegrensa og dermed vil være utsatt for uttørking i forbindelse med hogst. Verneområdene bør avgrensas på en slik måte at de ivaretar verneverdiene på lang sikt. For Mikkelljordmoen er det gjort en samfunnsmessig avveining mot andre samfunnsinteresser. Dette er ikke optimalt for ivaretagelse av vernekvalitetene i randsonen til verneområder. Av hensyn til andre samfunnsinteresser tilrår Miljødirektoratet likevel en arealreduksjon. Direktoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Mikkelljordmoen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet foreslår mindre justeringer av vernegrensa for å ivareta viktige forekomster av truede arter, bl.a. forekomst av en norsk ansvarsart hvor Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand. Foreslåtte grensejusteringer er vist i to kart nedenfor.

Kart 1 Mikkeldjordmoen viser foreslått arealuttak (blåskravert) sammenlignet med foreslått grense i høringen (lilla linje). Sirkler og kryss er arter av nasjonal forvaltningsinteresse. Grønnskavert areal er naturtyper. Det foreslås at vernegrensen følger grensen i høringen (lilla linje), unntatt at blåskravert areal (ca. 4,9 dekar og ca. 5,1 dekar) ikke vernes.

Kart 2 over for Mikkeljordmoen viser foreslått arealuttak (blåskravert) sammenlignet med foreslått grense i høringen (lilla linje). Grønnskravert er naturtyper. Det foreslås at vernegrensen følger grensen i høringen (lilla linje), unntatt at blåskravert areal (ca. 6,5 dekar) ikke vernes.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Mikkeljordmoen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Olaåsen naturreservat i Vefsn kommune

Areal ca. 1106 dekar hvorav ca. 764 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: Olaåsen har mange kvaliteter knyttet til ulike naturtyper som kalkskog, gammel granskog, flomskog og rike myrtyper i nordboreal sone. Vegetasjonen er variert og her finnes mange arter som indikerer rikere vegetasjonstyper. Den topografiske variasjonen er stor, og hele området preges av et kollete landskap med flere markerte bekkekløfter og mindre partier med karstlandskap. Det er et varierende innslag av gammelskogselementer i form av strukturrike gamle og grove grantrær, stående og liggende død ved av gran. Arter som svartsoneskjuka (NT), duftskinn og vassskjuka indikerer en viss kontinuitet i dødved. Eldre gran med stagnerende vekst, grov sprekkebark

og døde greiner er et viktig substrat for knappenålslav og skorpelaver, og arter som gammelgranlav, sukkernål (NT) og rustdoggnål (NT) er eksempel på slike arter. Trøndertustlav (NT) har få kjente funn i fra Nordland. Gubbeskjegg (NT) forekommer i det meste av området, på gran. Området fyller regionale mangler i skogvernet knyttet til kalkgranskog, gråor-heggeskog av flommarkstype og bekkekløft. Områdets verdi styrkes også av at det bidrar til å skape større grad av økologisk sammenheng mellom eksisterende verneområder i sør og vest. Kalkgranskog og flommarksskog er vurdert som sårbare (VU) jf. 2018-rødlista. Det er registrert 8 rødlistearter, alle nær truet (NT). Huldrelav (NT) og trøndertustlav (NT) er ansvarsarter da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE opplyser at de ikke er kjent med energi- og vassdragsinteresser i området.

Vefsn kommune mener at Olaåsen bør tas ut fra verneplanen. Området er vurdert med middels verdi og lav eller middels grad av måloppnåelse for vernet. Verneområdet ligger opp til Sirijorda naturreservat som har sammenfallende verneverdier som Olåsen, og naturverdier vurderes derfor ivaretatt i Sirijorda naturreservat. Området har forholdsvis kort driftsveglengde til bilveg for uttransport av virket og består av ca. 30 dekar ungskog. Kommunen mener derfor at ut fra samfunnsmessige avveininger mellom verneverdier og næringsmessige konsekvenser bør det foreslåtte verneområdet tas ut.

Statsforvalteren ser at det er mye produktiv skog i Olaåsen, men på grunn av vanskelige driftsforhold er ikke all denne skogen tilgjengelig. Vi har vurdert at ca. 1800 m³ kan være tilgjengelig for skogbruket, men at resten vil bli vanskelig å få ta i på grunn av bratt og kupert terreng. Ut fra vår vurdering av verneverdier og tilgjengelig virke for skogbruket tilrår vi at Olaåsen vernes.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Vefsn kommune i sin uttalelse fremhever generelt og spesifikt for Olaåsen betydningen av samfunnsmessige avveininger. Miljødirektoratet støtter Vefsn kommune i dette og vil i den forbindelse vise til de foretatte vurderinger av samfunnsøkonomiske konsekvenser.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Olaåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Olaåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Simafjellet naturreservat (utvidelse) i Hemnes kommune

Utvidelse ca. 1080 dekar hvorav ca. 877 dekar prod. skog. Nytt totalareal ca. 4499 dekar.

Viktige verneverdier: Simafjellet består overveiende av gammel granskog, med stor andel biologisk gamle grantrær, samt bra mengder død ved og kontinuitet i død ved. De største verdiene er knyttet til fuktige bekkekløftmiljø og kombinasjonen av rik og biologisk gammel granskog. Lokaliteten utmerker seg med en rik og krevende skorpelav-flora knyttet til grankvister på gamle grantrær, dels i miljø med stabil høy luftfuktighet i Stabborsdalen. Stedvis god kontinuitet i død ved og ofte moderate mengder læger tilsier at det er potensial for noen krevende vedsopper. Eksisterende verneområde og foreslått utvidelse utgjør ett av de mer verdifulle granskog-dominerte områdene man kjenner i fylket, med betydelig verdier knyttet til biologisk gammel samt fuktig skog. Simafjellet fyller regionale mangler knyttet til bekkekløfter, kalkgranskog og høgstaude-bjørkeskog. Høgstaudegranskog er

vurdert som nær truet (NT) og kalkgranskog som sårbar (VU) jf. 2018-rødlista. Det er påvist 13 rødlistearter i området, herav er 8 i kategori nær truet (NT), 4 i kategori sårbar (VU) og 1 i kategori sterkt truet (EN). Av disse er taigabendellav (EN) og huldrelav (NT) norske ansvarsarter, da Norge har mer enn 25 % av europeiske bestander.

Hovedsynspunkter i høringen

Røssåga/Toven reinbeitedistrikt påpeker at i den vestlige delen av det eksisterende verneområdet i Simaklubben, har reinbeitedistriktet planer om å etablere et gjerde ved FV 806. I verneforskriften for Simaklubben har reinbeitedistriktet direkte unntak for å sette opp et midlertidig gjerde, men dette må være permanent.

NVE uttaler at den foreslåtte utvidelsen grenser i vest til en 22 kV-nettlinje. Forskriften § 7 åpner for oppgradering og fornyelse og for motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, men det mangler øvrige bestemmelser som er standard for energi- og kraftanlegg. Vi ber om å inkludere alle standardbestemmelsene for å sikre nødvendig drift og vedlikehold av nettanlegget. Vi ber om at standardbestemmelsens § 4 følgende formulering: «*Drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet*» tas inn i verneforskriften. Dette er for å ta høyde for at noe av arbeidet med kraftlinjen vil kunne skje inne i verneområdet.

Statsforvalteren har lagt inn et direkte unntak for å sette opp gjerde ved fylkesveg 806 i forskriften. Gjerdet tegnes inn på vernekartet.

Av hensyn til skogbruk er det tatt ut et areal på 83 dekar.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Simafjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Simafjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Skardmodalen naturreservat/Skaalma eatnemedajve (utvidelse) i Hattfjelldal kommune

Utvidelse ca. 1484 dekar inkl. ca. 1100 dekar prod. skog. Nytt totalareal ca. 11 109 dekar.

Viktige verneverdier: Utvidelsen utgjør lite areal, men med stor variasjon i vegetasjon- og skogtyper. Naturtypelokaliteten som dekker hele området, består av gammel granskog i nedre deler og høgstaudedominert bjørkeskog i øvre deler. Særlig bjørkeskogen er svært artsrik mht. karplanter på grunn av stor variasjon i vegetasjonstyper. I bjørkeskogen ble soppen sotegg registrert, arten har ellers bare 3-4 lokaliteter i Nordland. Skardmodalen fyller regionale mangler i skogvernet med høgstaude-bjørkeskog. Det er funnet 5 rødlistearter i utvidelsesforslaget, alle i kategori nær truet (NT). Av disse er foldeskinn nasjonal ansvarsart, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Inngrep: I vestlig del av verneforslaget går det en traktorveg/sti.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE opplyser at de ikke er kjent med energi- og vassdragsinteresser i området.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Innspill mottatt etter Statsforvalterens tilråding

Kartverket har i etterkant av Statsforvalteren sin tilråding oversendt merknader til bruk av sørsamisk parallellnavn. Skardmodalen har parallellnavnet Skaalma som sørsamisk parallellnavn med foreløpig status "Foreslått" i Sentralt stedsnavnregister. Kartverket vil opprette navnesak etter lov om stadnamn for å få fastsatt en offentlig skrivemåte av navnet som også kan brukes som sørsamisk parallellnavn for verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å endre navn på området til Skardmodalen naturreservat/Skaalma eatnemedajve. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Skardmodalen/Skaalma som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skardmodalen/Skaalma naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Spølremvatnet naturreservat i Grane kommune

Areal ca. 690 dekar hvorav ca. 420 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: Spølremvatnet er forholdsvis lite, men med mange kvaliteter knyttet til ulike naturtyper som kalkskog, gammel granskog og våtmark. Området ligger i nord- og mellomboreal sone. Kalkskogen øst for vatnet er dominert av gran, og regnes som kalkgranskog (VU). Eldre gran med stagnerende vekst, grov sprekkebark og døde greiner er et viktig substrat for knappenåslav og skorpelaver. Gubbeskjegg (NT) forekommer i det meste av området, og er sett både på furu og gran. Også en art som huldrelav (NT) er forholdsvis vanlig under rothuser av gran. Området fyller mangler i skogvernet i form av kalkgranskog. Kalkgranskog er vurdert som sårbar (VU) jf. 2018-rødlista. Det er registrert 7 rødlistearter i området, herav er 6 i kategori nær truet (NT), og 1 i kategori sårbar. Av disse er huldrelav (NT) vurdert som norsk ansvarsart, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Inngrep: Et mindre parti med grøftet sumpskog.

Hovedsynspunkter i høringen

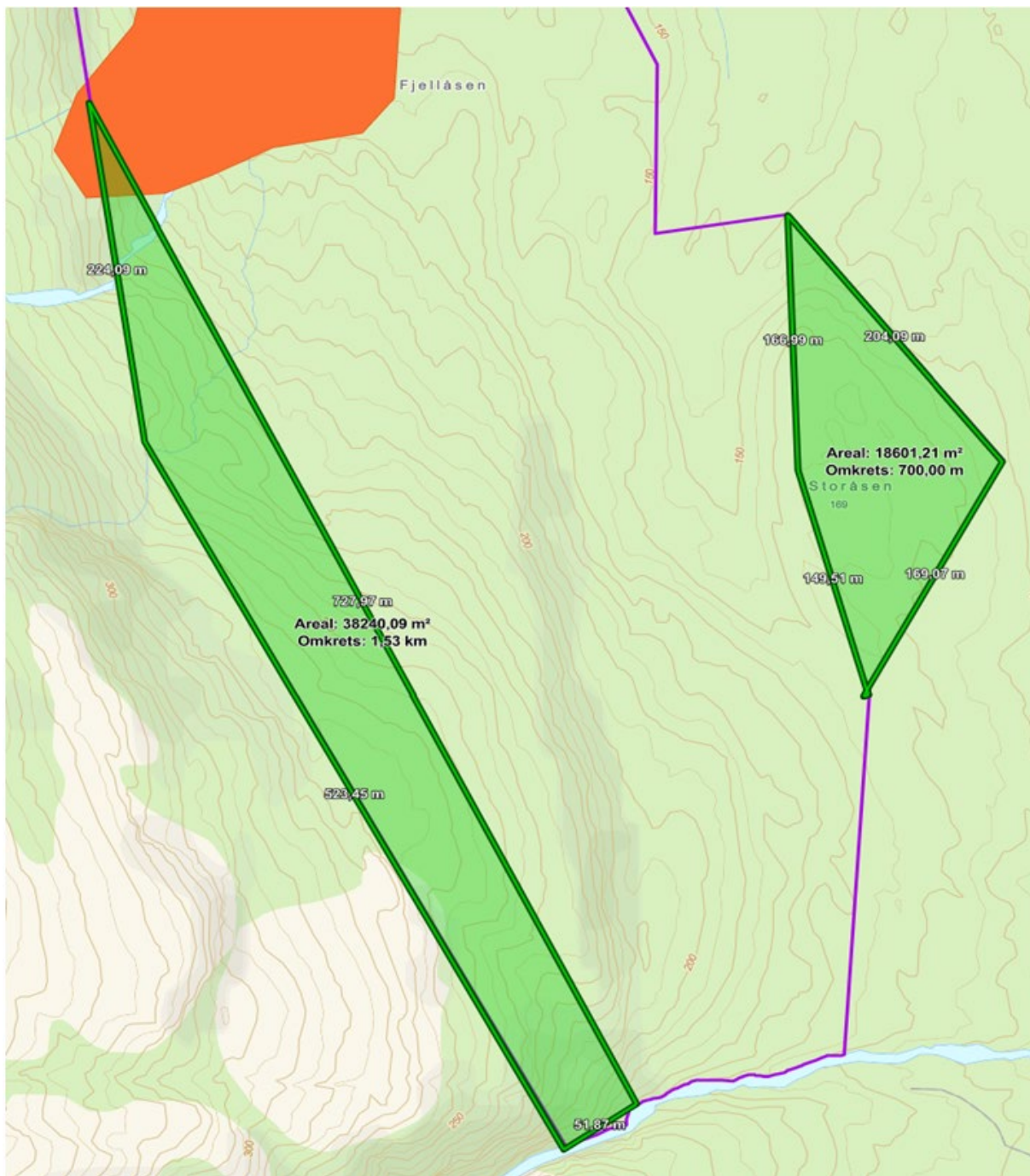
NVE opplyser at de ikke er kjent med energi- og vassdragsinteresser i området.

Språkrådet og Statens Kartverk påpeker at navnet på Spølremvatnet naturreservat bør endres til Spølremvatnet naturreservat.

Statsforvalteren endrer navn på foreslått verneområde til Spølremvatnet naturreservat. Avgrensing: Av hensyn til skogbruk tilrår Statsforvalteren å ta ut et areal på 87 dekar. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene foran, slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Spølremvatnet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet foreslår noe grensejustering i sør, for å unngå skadelige kanteffekter. De foreslåtte grensejusteringene er vist på kart nedenfor.

Foreslått grensejustering i sørlige del av Spølremvatnet. Lilla linje er foreslått grense i høringen. Grønnskravert areal (ca. 38 + 19 dekar) viser foreslått arealuttak etter høring.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Spølremvatnet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Stavvassdalen naturreservat i kommunene Grane og Vefsn

Areal ca. 4929 dekar hvorav ca. 1500 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: Stavvassdalen er et område dominert av gammel barskog og som ligger nært Lomsdal-Visten nasjonalpark og Sirijorda naturreservat. Mye av arealet er glissen skog, myr og fjell. Furuskogen ved Smånesbekken er blant de minst påvirkede skogsområdene i Stavvassdalen, og har en utpreget naturskogstilstand. I kalkrike partier er

det potensial for krevende bakkelevende sopp. Områdets større arealer dominert av eldre naturskog og fravær av menneskelig infrastruktur gjør at det er verdifullt for arealkrevende naturskogsarter som tretåspett, konglebit og trolig også lavskrike, samt forstyrrelsessårbare arter som rovfugl og våtmarksfugl. Området er viktig også i sammenheng med nærliggende verdifull skog i Lomsdal-Visten nasjonalpark, Sirijorda naturreservat og Stavvasselva naturreservat samt naturtypelokalitet Store Hjortskardet. Viktige kvaliteter er knyttet til at området er en viktig del av en svært lang og i stor grad sammenhengende korridor av naturskog fra Trøndelag og til Eiterådalen. Totalt er det registrert 13 rødlistearter i området, herav er 10 i kategori nær truet (NT) og 3 i kategori sårbar. Av disse er huldrelav (NT) norsk ansvarsart, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Inngrep: I området finnes en liten tømmerhytte eid av Statskog, en gapahuk med bål plass, ett naust, en gammel fløtingsdam og et toalett etablert av nasjonalparkstyret.

Hovedsynspunkter i høringen

Vefsn kommune støtter forslag om opprettelse av Stavvassdalen naturreservat, men mener området like naturlig kan bli vernet som en utvidelse av Lomsdal-Visten nasjonalpark.

Grane kommune og Grane Arbeiderparti peker på at dette er nærturområdet for kommunesentret Trofors. Det er innfallsport til Lomsdal-Visten nasjonalpark, og det mye tilrettelegging for friluftsliv som foreningen Stavvassdalens Venner ivaretar på dugnad. I arealene rundt Stavvatnet er det lite aktuelt med hogst på grunn av tilgjengelighet, men et vern vil begrense mulighetene og frata områdets legitimitet som et viktig område. Altså motsatt effekt enn det som ønskes ved vern. Dempa har muligheter for fremtidig hogster i randsonene, og de ser at dagens vern langs Stavvasselva er et hinder for bruk og aktivitet herunder skogbruk. Det er allerede store begrensninger i området, nok er nok her. Statskog bør her følges opp slik at tilplanting og annen skogskjøtsel blir ivaretatt på en bedre måte.

Statsforvalteren forespurte Statskog SF i juni 2021 om å innlemme Stavvassdalen som en del av Lomsdal-Visten nasjonalpark, men det var ikke aktuelt i denne prosessen. Statsforvalteren er enig i at arealene rundt Stavvatnet trolig er lite interessante for skogbruket. Vern av Stavvassdalen vil ikke være til hinder for å utøve friluftsliv i området, ettersom blant annet sanking av bær og sopp, jakt og fiske og vedlikehold av eksisterende stier vil være tillatt. Statsforvalteren tilrår vern av området som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Stavvassdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at vernet totalt sett er vurdert som positivt for friluftsliv, og ulike unntak i verneforskriften sikrer at vanlige friluftslivsaktiviteter kan videreføres. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Stavvassdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Stortuva naturreservat (utvidelse) i Hemnes kommune

Utvidelse ca. 308 dekar hvorav ca. 268 dekar prod. skog. Nytt totalareal ca. 1276 dekar.

Viktige verneverdier: Stortuva har variert og delvis kalkrik vegetasjon. Kalkrik berggrunn og ofte tynt jordsmonn indikerer godt potensial for et rikt artsmangfold av kalkskogsopp. Området fyller mangler i skogvernet knyttet til kalkgranskog. Som utvidelse av eksisterende naturreservat tilføres mer av de samme verdiene, og mye av de siste

restene av relativt intakt gammelskog nord for reservatet. Kalkgranskog er vurdert som sårbar (VU) jf. 2018-rødlista. Det er registrert 5 rødlistearter, alle nær truet (NT). Av disse er huldrelav (NT) ansvarsart, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett gjør oppmerksom på at Stortuva naturreservat er foreslått utvidet over det klausulerte ryddebeltet for skog/byggeforbudsbelte til den eksisterende 220kV-ledningen Nedre Røssåga – Ajaure. Klausuleringsbeltet er 34 meter. Statnett har anleggskonsesjon etter energiloven til å eie, drifte og vedlikeholde transmisjonsnett-ledningen, og har ervervet rettigheter til dette gjennom ekspropriasjonsskjønn og minnelige avtaler. I Statnetts rettigheter inngår også retten til å rydde skog, herunder nødvendig felling av trær i sideterreng utenfor ryddebeltet av hensyn til forsyningssikkerheten til ledningen. Statnett ber om at det for Stortuva naturreservat tas inn som et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene at det kan gjennomføres nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Selv om ledningen ligger utenfor det foreslåtte naturreservatet, kan det i ytterste konsekvens være behov for motorisert ferdsel innenfor verneområdet ved akutte hendelser.

Statsforvalteren har lagt grensa til utvidelsen av Stortuva naturreservat 20 m fra kraftlinja. Verneområdet vil derfor komme utenfor klausuleringsbeltet og det vil ikke være behov for egne unntak i verneforskriften. Av hensyn til skogbruk er det tatt ut et areal på 30 dekar. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Stortuva naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at vernegrensen her ligger noen meter utenfor ryddebeltet. KLD foreslår å ta inn i verneforskriften en formulering i § 4 om drift og vedlikehold samt istandsetting ved akutt utfall, og i tillegg standardformuleringer i § 6 og § 7 om motorferdsel knyttet til dette. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Stortuva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Svartvasselva naturreservat/Tjehpesjaevrienjohke eatnemedajve i Grane kommune

Areal ca. 204 dekar hvorav ca. 187 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: De største kvalitetene er knyttet til kalkskog på berggrunn av marmor, i tillegg til en fosserøykgranskog med fuktighetskrevende arter. Marmorberg gir grunnlag for en artsrik karplantefora. I nedre del av området ble begerblygmose VU funnet sparsomt på et fuktig marmorberg. På et par grantrær nedstrøms en liten foss ble det funnet rikelig med fossenever (VU). Arten er avhengig av høy luftfuktighet og sannsynligvis er det periodevis fosse-yr fra elva på denne lokaliteten. Området fyller mangler i skogvernet knyttet til kalkgranskog, bekkekløft og boreal regnskog. Området scorer høyt på rikhet. At vassdraget er bygd ut med minikraftverk trekker noe ned når det gjelder verdi. Boreal regnskog og kalkgranskog er vurdert som sårbar (VU) på 2018-rødlista for naturtyper. Det er registrert fire rødlistearter. Av disse er 2 nær truet (NT) og 2 sårbar (VU). Av disse er fossenever (VU) norsk ansvarsart, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Inngrep: Elva er regulert. En traktorveg krysser gjennom sentrale deler av området.

Hovedsynspunkter i høringen

Grane kommune og Grane Arbeiderparti mener at dette området stort sett består av plantefelt med trær som er 30 år gamle, og det er laget skogsbilveier, velteplasser, bru med mere innenfor verneforslaget. Et eventuelt vern vil hindre fremtidig skogsdrift innenfor og utenfor foreslåtte arealer. De lurer også på hvorfor grensa er lagt midt i en bestand med plantefelt, og mener at forslaget må skrinlegges.

Unikraft AS er eier av minikraftverk i Svartvasselva, og ønsker at dette verneforslaget tas ut. Avgrensningen av verneområdet inkluderer store deler av vannstrengen for kraftverket, og vernet vil ødelegge for deres muligheter til å drifte og utvikle Svartvasselva kraftverk i årene fremover. Unikraft AS ønsker videre dialog i saken og foreslår at det gjennomføres en befarung i området sammen med representant fra kommunen.

NVE ber om standardbestemmelser i verneforskriften som sikrer rydding i regulerte vassdrag. Som et eksempel på hvordan slike bestemmelser kan ivaretas viser NVE til § 4 j, 6 h og 7 r i forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat, Nordre Land kommune.

Statsforvalterens kommentarer

Svar på innspill fra Grane kommune og Grane arbeiderparti: Statsforvalteren påpeker at de fleste områdene er berørt av tidligere hogst. Det er vanskelig å finne områder med uberørt skog i et område med så aktivt skogbruk som på Helgeland. I Svartvasselva er det stort sett kantsona som er igjen etter tidligere hogster som fortsatt har naturverdier. I Svartvasselva har vi tatt med noe yngre skog for at vi skal få en fornuftig grense slik at området henger sammen. Denne skogen vil over tid utvikle seg til gammelskog. I verneforskriften for Svartvasselva har vi lagt inn at man skal kunne kjøre langs og eventuelt oppgradere veien som går over elva for å ta ut skogen i bakenforliggende areal. Eventuelt vern her hindrer ikke fremtidig skogsdrift utenfor foreslått areal.

Svar på innspill fra Unikraft: Statsforvalteren påpeker at Svartvasselva kraftverk ligger utenfor området som er foreslått for vern og at regulering av elva ikke vil komme i konflikt med det foreslåtte verneforslaget selv om det er redusert vannføring.

Svar på innspill fra NVE: Statsforvalteren mener ikke dette er nødvendig da dette er et vassdrag med svært lav vannføring sammenlignet med Dokkavassdraget. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Innspill mottatt etter Statsforvalterens tilråding

Kartverket har oversendt merknader til bruk av sørsamisk parallellnavn. For Svartvasselva er parallellnavnet Tjeehpesjaevrienjohke godkjent. Ettersom lov om stadnamn § 11 andre ledd sier at samiske stedsnavn til vanlig skal brukes av det offentlige sammen med eventuelt norsk navn, skal også det samiske parallellnavnet inngå som navn på verneområdet. Sametinget gir tilråding om skrivemåten av stedsnavnet når det står som forledd til det sørsamiske ordet for verneområde.

Miljødirektoratet tilrår å endre navn på området til Svartvasselva naturreservat/Tjeehpesjaevrienjohke eatnemedajve. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Svartvasselva/Tjeehpesjaevrienjohke som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har tatt inn i forskriften formuleringer om kraftledning inntil verneområdet og om rydding av vegetasjon i regulert elveleie. KLD forutsetter at vannkraftanleggets rørgate og dens byggegrep i sin helhet er utenfor vernegrensen.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Svartvasselva/Tjeehpesjævrienjohke naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Svartåga naturreservat i Hemnes kommune

Areal ca. 296 dekar hvorav ca. 246 dekar produktiv skog.

Viktige verneverdier: Svartåga har store naturverdier knyttet til forekomst av gammel og til dels baserik granskog, men også til små areal med flommarksskog og flompåvirket oreskog. Flere moderat krevende gammelskogsarter er påvist i området, noen av disse krever også stabilt høy luftfuktighet. De fleste påviste rødlistearter/signalarter er tilknyttet gran, men enkelte er tilknyttet gråor. Rike vegetasjonstyper er utbredt, og det finnes mange moderat basekrevende arter. Området fyller mangler i skogvernet knyttet til bekkekløfter og gråor-heggeskog av flommarkstype. Til tross for lite areal har området stor naturvariasjon og forekomst av mange krevende arter. Høgstaudegranskog er nær truet (NT) og flommark-skog er sårbar (VU) jf. 2018-rødlista. Det er registrert 8 rødlistearter, av disse 5 nær truet (NT), 2 sårbare (VU) og 1 sterkt truet (EN). Av rødlisteartene er huldrelav (NT), *Miriquidica majae* (VU) og oresinoverlav (EN) vurdert som norske ansvarsarter, da Norge har mer enn 25 % av europeisk bestand.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE opplyser om at det er digitalt kartlagt vannkraftpotensial i Svartåga. Potensial utgjør 0,7 GWh per år med en utbyggingskostnad på 8,2 nok/kWh i 2019-prisnivå. Prosjektet er blant de dyreste 20 % av vannkraft og vindkraftprosjekter som fikk konsesjon, men ikke utbygd. De ber Statsforvalteren om å informere Statskog om vannkraftpotensialet.

Statsforvalteren påpeker at elva ligger utenfor verneforslaget, og at tiltak i elvestrengen og på nordsida av elva ikke reguleres av verneforskriften.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Svartåga naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at vernegrensen her ligger noen meter utenfor ryddebeltet. KLD foreslår å ta inn i verneforskriften en formulering i § 4 om drift og vedlikehold samt istandsetting ved akutt utfall, og i tillegg standardformuleringer i § 6 og § 7 om motorferdsel knyttet til dette. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Svartåga naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Økonomiske og administrative konsekvenser

12.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til verneforslaget er justert på en rekke punkter, særlig mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Med de endringer og tilpasninger som er foreslått vurderes at forslaget ikke vil ha vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser.

12.2. Offentlige kostnader

De offentlige kostnadene ved opprettelse av verneområdene som foreslått er knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt.

Ressursbruken til statsforvaltners og kommunenes forvaltning og skjøtsel av nye skogvernområder er begrenset, fordi vernet skog normalt opprettholder og videreutvikler vernekvalitetene mest effektivt ved fri utvikling uten aktive tiltak. KLD vil, i samråd med Miljødirektoratet, sørge for at oppgaver knyttet til nye verneområder følges opp i styringsdialogen med statsforvalteren, enten ved at de fullfinansieres av KLD eller at andre oppgaver hos statsforvalteren kan bortfalle eller nedprioriteres tilsvarende.

Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettammer.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut før det meldes oppstart for verneprosess.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det ble i 2017 gjennomført en slik evaluering, som gir et godt grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Evalueringen tar utgangspunkt i det vedtatte målet om vern av 10 % av skogarealet. For å sikre et kostnadseffektivt skogvern med høy faglig kvalitet trengs også god oversikt over hvor de viktigste skogområdene er. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av skogtyper som er viktige i skogvernet.

Skogvernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. KLD har i brev av 8.11.2021 bedt Miljødirektoratet fra februar 2022 iverksette en ordning for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser for nye vernesaker som startes opp i skogvernarbeidet. Ordningen ble foreslått av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, etter et fellesoppdrag til de to direktoratene gitt av Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

12.3. Privatøkonomiske kostnader

Eventuelle tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

12.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som frivillig ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for statsforvalterne dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene hvor kommunene ikke ønsker å få tildelt forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

Det fastsettes forskrifter om vern av 18 skogområder i Nordland fylke.
Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.